

# **100 JAAR GROOTE OORLOG**

in Vlaanderen

Vlaams actieplan

1 juli 2013



**2014-18**  
100 jaar Groote Oorlog

## Inhoud

Algemeen. ....	10
Buitenlands beleid ..	14
Cultuur, jeugd, sport en media .....	23
Communicatie .....	34
Economie, wetenschap en innovatie .....	38
Financiën en begroting... ..	40
Federaal, gemeenschappen en gewesten. ....	41
Leefmilieu, natuur en energie .....	44
Landbouw en visserij .....	49
Mobiliteit en openbare werken ....	54
Onderwijs en vorming .....	58
Ruimtelijke ordening, wonen en onroerend erfgoed.....	65
Toerisme... ..	75
Werk en sociale economie .....	81
Welzijn, volksgezondheid en gezin.....	82

## Algemeen

- A 01 Opstarten van een centraal Vlaams projectloket
- A 02 De centrale projectgroep operationeel aansturen
- A 03 Opbouw van netwerken van actoren / partners in binnen- en buitenland
- A 04 Verankering van het herdenkingsproject in de jaarlijkse beleidsbrieven van de Vlaamse Regering
- A 05 Vlaams actieplan uitwerken en monitoren
- A 06 Inventarisering van de internationale herdenkingsplechtigheden, investeringsplannen en andere initiatieven in binnen- en buitenland
- A 07 Een zo geïntegreerde mogelijke kalender opstellen i.s.m. andere beleidsdomeinen en -niveaus
- A 08 Uitwerken van een denkkader rond het evenementenbeleid

## Buitenlands beleid

- BB 01 Ondertekening van de Flanders Fieldsverklaring
- BB 02 Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland scherp de aandacht voor WOI aan
- BB 03 Internationale en supranationale organen sensibiliseren voor de eeuwherdenking
- BB 04 Bilaterale of multilaterale akkoorden afsluiten met landen, regio's en cultuurgemeenschappen die betrokken waren bij WOI
- BB 05 De 'Chemical Weapons Convention' (Genève, 3/09/1992) blijvend onder de aandacht brengen
- BB 06 De boodschap van 'Mayors for peace' uitdragen (nl. een wereld zonder kernwapens tegen 2020)
- BB 07 Vlaanderen, i.h.b. historische sites en memorialen, wereldwijd promoten als plaatsen voor vredesonderhandelingen en voor het ondertekenen van vredesakkoorden
- BB 08 De organisatie van een internationaal vredessymposium
- BB 09 Herdenkingstuinen aanleggen op symbolische plaatsen in het buitenland
- BB 10 Oprichting van een Beschermmcomité
- BB 11 Componeren van een vredeshymne
- BB 12 Formuleren van concrete voorstellen voor de organisatie van een of meerdere grote internationale herdenkingsmomenten in de periode 2014-2018

## **Cultuur, Jeugd, Sport en Media**

- CJSM01 Inventariseren geplande acties gesubsidieerde organisaties
- CJSM02 Samenwerking tussen musea nastreven
- CJSM03 Educatieve pakketten bij musea ondersteunen
- CJSM04 Vorming - Kennis en vaardigheden van heemkundige kringen inschakelen
- CJSM05 Bestaande (jeugd)literatuur onder de aandacht brengen
- CJSM06 Ontwikkelen van formules die betrokkenheid van kinderen en jongeren bij het erfgoed verhogen
- CJSM07 Digitalisering archieven en bescherming van het audiovisuele materiaal van de VRT
- CJSM08 Ontsluiting collecties en archieven
- CJSM09 Ondersteunen van initiatieven die inspelen op de eeuwherdenking
- CJSM10 Publieke en andere omroepen actief betrekken
- CJSM11 Digitale archivering en ontsluiting van historische interviews met veteranen en andere rechtstreekse getuigen.
- CJSM12 Samenstelling van de reguliere VRT-herdenkingsprogrammatie in november
- CJSM13 Ontwikkeling van een prestigieuze fictieserie op Eén in 2014
- CJSM14 Stroomlijnen van de verschillende subsidielijnen voor de werking van het IJzermemoriaal
- CJSM15 Het ondersteunen van internationale WOI evenementen voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- CJSM16 Het Vlaamse filmbeleid besteedt extra aandacht aan de WOI-herdenking
- CJSM17 Opname Last Post-plechtigheid in UNESCO-register voorbeeldprojecten immaterieel erfgoed
- CJSM18 Opstellen van een proeflijst voor het cultureel erfgoed van Wereldoorlog I
- CJSM19 Ingebeeld. digitalisering van documentaire bronnen door het VIAA

## **Communicatie**

- COM 01 Rapporteren aan de Vlaamse Regering
- COM 02 Rapporteren aan het Vlaams Parlement
- COM 03 Verzorgen van de algemene communicatie over de voortgang van het project in binnen - en buitenland
- COM 04 Gericht communiceren over de voortgang van het project aan alle geïnteresseerde derden - via gerichte bijeenkomsten
- COM 05 Gericht communiceren via een publiekswaatsite
- COM 06 Een projectlogo en -huisstijl ontwikkelen
- COM 07 Ontwikkeling zakagenda van de Vlaamse Overheid 2014
- COM 08 Opmaak van een communicatieplan voor de Vlaamse Overheid

## **Economie, Wetenschap en innovatie**

- EWI 01 Nagaan hoe (multidisciplinair) wetenschappelijk onderzoek rond WO I kan worden ondersteund en gestimuleerd
- EWI 02 Nagaan hoe initiatieven met betrekking tot herinneringseducatie en wetenschapscommunicatie rond WO I kunnen worden ondersteund
- EWI 03 Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) zal als kennis- en ondersteuningscentrum voor de kust- en zeewetenschappen actief meewerken aan de herdenking

## **Financiën en Begroting**

- FB 01 Inventariseren van alle projecten en activiteiten die door de departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid worden betoelaagd in het kader van het herdenkingsproject

## **Federaal, Gemeenschappen en Gewesten**

- FGG 01 Intra-Belgisch overleg organiseren
- FGG 02 Samenwerking met het federale niveau
- FGG 03 Samenwerking met de Franstalige Gemeenschap en het Waals Gewest
- FGG 04 Samenwerking met de Duitstalige Gemeenschap
- FGG 05 Samenwerking met het Brussels Gewest

## **Leefmilieu, Natuur en Energie**

- LNE 01 Het beheren, onderhouden en optimaliseren van de toegangswegen naar WOI-sites in domeinen van het Agentschap Natuur en Bos
- LNE 02 Rekening houden met het militair erfgoed bij de opmaak van inrichtingsplannen van de ANB domeinen. (Cabour, de duinen, Polygoonbos, )
- LNE 03 Ontwikkeling van een attractief toeristisch product met betrekking tot WOI en het landschap toen en nu
- LNE 04 Samenwerking tussen het Agentschap Natuur en Bos, Toerisme Vlaanderen en Westtoer
- LNE 05 De Vlaamse Landmaatschappij voorziet specifieke maatregelen inzake restauratie en consolidatie van oorlogsrelicten en de recreatieve ontsluiting ervan
- LNE 06 Vredesbomen en Vredesbossen

## Landbouw en Visserij

- LV 01 Een pakket aan activiteiten ontwikkelen waarbij de evolutie van de landbouw en de visserijsector tijdens WO I centraal staat alsook de ontwikkelingen op het vlak van voedselvoorziening
- LV 02 Binnen LEADER, het Europees subsidiëeringsprogramma voor plattelandsontwikkeling wordt aandacht besteedt aan WO I-projecten
- LV 03 Uitwerking herdenkingshal Gentse Floralien

## Mobiliteit en Openbare Werken

- MOW 01 Het realiseren van een goede en veilige ontsluiting en bereikbaarheid van de WO I – sites in de Westhoek (een optimale verbinding realiseren tussen en binnen de West-Vlaamse regio's)
- MOW 02 Bij de federale Regering pleiten voor een verhoging van de frequentie van de treinverbinding tussen de Westhoek enerzijds en Brussel en Rijsel (FR) anderzijds
- MOW 03 Het beheren, onderhouden en optimaliseren van het wegenpatrimonium in de nabijheid van en toegang tot WO I-sites
- MOW 04 Rekening houden met het militair erfgoed bij de opmaak van de inrichtingsplannen van de duingebieden
- MOW 05 Het goed beheren en onderhouden van de WO I gerelateerde sites, monumenten en gedenktekens onder beheer van de entiteiten binnen MOW
- MOW 06 Prioriteit leggen bij de (verkeers-)veiligheid van en naar WO I-sites

## Onderwijs en vorming

- OV 01 Inzetten op praktijkvoorbeelden van vredes- en herinneringseducatie
- OV 02 Geschiedenis van WO I in België opnemen in de leerplannen van het basisonderwijs en het secundair onderwijs
- OV 03 Schoolreizen aanmoedigen naar sites, musea en locaties die verband houden met WO I en projectsubsidies voorzien voor klasreizen in België
- OV 04 Initiatieven ontwikkelen die de basiskennis en basisinzichten over WO I aanscherpen en die leiden tot de ontwikkeling van een houding van actief zelfrespect
- OV 05 Vorming rond WO I organiseren voor leerkrachten en leerkrachten in opleiding
- OV 06 Storytelling over WO I in onderwijs stimuleren
- OV 07 Zorgen voor kwaliteitsvolle educatieve pakketten over WO I zowel in het basis-, secundair als in het hoger onderwijs
- OV 08 WO I als bijzonder thema in de uitwisselingsprojecten tussen scholen van de drie gemeenschappen van ons land
- OV 09 Bundeling van alle educatieve initiatieven rond WO I

## **Ruimtelijke ordening, wonen en onroerend erfgoed**

- RWO 01    Herinneringspark oplevering masterplan
- RWO 02    Voorbereiden en indienen van het Werelderfgoed dossier bij UNESCO
- RWO 03    Samenwerken met (internationale) organisaties die instaan voor het beheer van de (niet-) Belgische begraafplaatsen
- RWO 04    De betrokkenheid van het brede publiek, waaronder kinderen en jongeren, bij WO I-erfgoed verhogen
- RWO 05    Samenwerking tussen onroerend erfgoed en toerisme promoten
- RWO 06    Aandacht besteden aan onderhouds- en restauratiewerken aan WO I-relicten in het bezit van Vlaamse overheidsdiensten
- RWO 07    Afwerken van de multidisciplinaire inventaris voor de frontzone
- RWO 08    Op basis van inventaris formuleren van onderbouwde en gedifferentieerde waardering van het onroerend erfgoed als basis voor het behoud en beheer van de onroerend erfgoedwaarden in de frontzone
- RWO 09    Beschermingstraject Groote Oorlog - traject 1 (basis: inventaris bouwkundig WO I-erfgoed 2002-2005) - bescherming van de waardevolle WO I-relicten: bunkers in de frontstreek, oorlogsgedenkteken in Limburg, bunkerlinies in Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant
- RWO 10    Beschermingstraject Groote Oorlog - traject 2 (basis: multidisciplinaire inventaris + waardering 2011) - representatieve selectie van te beschermen landschapselementen (o.a. zichtassen, verdedigingslinies, ondergrondse constructies, sporen en landschappen met voorgaande el)
- RWO 11    Verder uitbouwen van een globale beheers- en ontsluitingsvisie m.b.t. lokale initiatieven zoals sluizencomplex Nieuwpoort, Duitse oorlogsbegraafplaatsen, houten legerbarakken in Jabbeke, archeologisch onderzoek A19-autoweg)
- RWO 12    Het verzorgen van een transparante communicatie naar de betrokken actoren in het kader van lopende RWO-projecten

## **Toerisme**

- TOE 01    Globaal actieplan toeristische valorisatie WO I
- TOE 02    Impulsprogramma 100 jaar Groote Oorlog : investeringen WO I
- TOE 03    Impulsprogramma 100 jaar Groote Oorlog : evenementen WO I
- TOE 04    Toeristisch marketingplan 2014-2018 Honderd jaar Groote Oorlog
- TOE 05    Toeristische productontwikkeling
- TOE 06    Toegankelijkheid van de volledige vakantieketen
- TOE 07    Promotie op internationale toeristische vakbeurzen WTM en ITB
- TOE 08    Promotie via internationale persreizen en -momenten
- TOE 09    Internationale promotiecampagne 14-18

## **Werk en sociale economie**

- WSE 01 De mogelijkheden van sociale economie benutten, bv om onder begeleiding reconstructies te realiseren (bv een noodwoning) of om graven (bv gemeentelijke grafperken) en monumenten te onderhouden (bv. ook beplantingen) en ev te herstellen

## **Welzijn, volksgezondheid en gezin**

- WVG 01 De organisatie van het Rode Kruis wordt actief betrokken bij de herdenking van WOI



# Algemeen

## A 01 Opstarten van een centraal Vlaams projectloket

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	IV; OE
Actoren	
Streefdatum/frequentie	voltooid
Laatste stand van zaken	Het Projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog' ( PGO) is volledig operationeel sinds 1 mei 2010 Luc Vandael is sinds 12 november 2012 werkzaam bij het Agentschap Onroerend Erfgoed waar hij verder belast is met het WO I dossier May Persoons van het Departement Internationaal Vlaanderen is sinds 1 december 2012 toegevoegd het Projectsecretariaat
Historiek	Pierre Ruyffelaere nam zijn taak als algemeen coordinator op in september 2009 Tinne Jacobs nam haar taak op als adjunct-coordinator op 1 februari 2010 Luc Vandael, adjunct-coordinator en Joke Dieryckx, projectmedewerker, werden aangeworven door Onroerend Erfgoed en zijn gestart op 1 mei 2010
Opmerkingen	-

## A 02 De centrale projectgroep operationeel aansturen

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO, DIV
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	In de periode van 1 augustus 2012 tot 1 juli 2013 is de Centrale projectgroep 3 maal bijeengekomen De twee laatste vergaderingen hadden specifiek als agendapunt het ontwerpen van een communicatieplan rond WO I.
Historiek	De Centrale projectgroep vormt het platform voor de coordinatie van en informatie-uitwisseling over de activiteiten van de Vlaamse overheid in het kader van het herdenkingsproject en fungeert als adviesorgaan voor de Vlaamse regering De centrale projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en wordt voorgezeten door de secretaris-generaal van het Departement Internationaal Vlaanderen. Het projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog(2014-18)' verzorgt het secretariaat van de Centrale projectgroep. De vergaderingen van de Centrale projectgroep vonden plaats op: - 19/06/2012 - 09/12/2011 - 01/04/2011 - 21/06/2010 - 15/01/2010 - 29/09/2009 - 14/12/2012 - 30/05/2013 - 26/06/2013
Opmerkingen	De agenda's en verslagen worden bijgehouden door het projectsecretariaat.

## A 03 Opbouw van netwerken van actoren / partners in binnen- en buitenland

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO/DiV
Actoren	Allerlei actoren in binnen- en buitenland
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>Het projectsecretariaat ' 100 jaar Grootte Oorlog (2014-18)' heeft onder meer als taak de opbouw van een netwerk van actoren in binnen en buitenland en het detecteren van stakeholders die een bijdrage kunnen leveren aan het herdenkingsproject. Dit is een doorlopende opdracht.</p> <p>Op 12/11/2012 heeft het Projectsecretariaat namens de Vlaamse Regering een internationale bijeenkomst georganiseerd waarbij 22 landen aanwezig waren ( zie BB01).</p> <p>Daarnaast heeft DiV een reeks bilaterale gesprekken georganiseerd met buitenlandse ambassades te Brussel over mogelijke samenwerking.</p> <p>PGO is betrokken bij het overleg met en tussen de provincies. Zo nam het deel aan het intra-provinciaal overleg van 27 mei 2013. Op de Forumdag georganiseerd door het beleidsdomein Onderwijs op 23 april 2013 heeft het Projectsecretariaat een stand van zaken gegeven mbt het herdenkingsproject. PGO verzorgde de inleiding op de studiedag van Landbouw en Visserij i.s.m. het ICAG op 29 november 2012.</p>
Historiek	<p>Op internationaal niveau organiseerde het Departement Internationaal Vlaanderen in 2010 en 2011 een herdenkingsoverleg georganiseerd met diplomatieke vertegenwoordigers uit dertien landen: Australië, Canada, Duitsland, Frankrijk, Ierland, India, Italië, Marokko, Nieuw-Zeeland, Polen, de Russische Federatie, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika. Twee thema's kwamen aan bod: de geplande nationale herdenkingsinitiatieven en het opstellen van een internationale herdenkingskalender enerzijds en de Flanders Fieldsverklaring anderzijds ( BB01).</p> <p>Daarnaast werd het herdenkingsproject officieel voorgesteld op 10 november 2011 aan de diplomatieke vertegenwoordigers van de 50 landen en naties die (hulp)troepen hadden in de Westhoek.</p> <p>Op 11 april 2012 heeft PGO deelgenomen aan een eerste internationaal overleg te Parijs. Dit overleg had tot doel om kennis te nemen van respectievelijke voorbereidingen. Er waren 15 landen vertegenwoordigd.</p> <p>Op Vlaams niveau is het Projectsecretariaat in 2010 gestart met zijn 'Ronde van Vlaanderen'. Dit overleg had een tweeledig doel: enerzijds het herdenkingsproject van de Vlaamse regering toelichten en het projectsecretariaat voor te stellen, anderzijds om de mogelijke interesses / plannen en potentiële initiatieven te kennen.</p> <p>Op lokaal vlak heeft PGO in samenwerking met FARO een reeks workshops per provincie georganiseerd tijdens het voorjaar 2012. Deze workshops hadden als thema ' het dagelijks leven tijdens de eerste wereldoorlog' en was gericht op lokale -, culturele- en erfgoedactoren.</p>
Opmerkingen	Het overzicht van de afspraken en de verslagen worden bijgehouden door het projectsecretariaat.

## A 04 Verankering van het herdenkingsproject in de jaarlijkse beleidsbrieven van de Vlaamse Regering

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	DiV; TVL

Streefdatum/frequentie	jaarlijks
Laatste stand van zaken	Het actieplan verwijst naar de beleidsbrieven 2011-2012. Inmiddels levert PGO zijn bijdrage aan de opmaak de beleidsbrieven 2013-2014.
Historiek	cfr. Beleidsbrieven 2010- 2011 cfr. Beleidsbrieven 2011-2012 cfr. Beleidsbrieven 2012-2013
Opmerkingen	Acties vermeldt in de beleidsbrieven worden opgenomen in het actieplan

## A 05 Vlaams actieplan uitwerken en monitoren

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	Centrale projectgroep
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Op 23/11/2013 werd via een mededeling aan de Vlaamse Regering verslag gegeven over de werkzaamheden van het voorjaar 2012. Het Projectsecretariaat heeft begin juli 2013 een geactualiseerd rapport bezorgd over de periode 1 augustus 2012 – 1 juli 2013 aan het kabinet van minister Geert Bourgeois.
Historiek	2011: Opmaak ontwerp van Vlaams Actieplan 1/04/2011: voorstelling ontwerp actieplan op de Centrale projectgroep. Vraag voor input van alle beleidsdomeinen. 14/07/2011: bezorgen van ontwerp actieplan aan kabinet Bourgeois 9/12/2011: mededeling stand van zaken ontwerp van Vlaamse actieplan en voorgestelde acties voor 2012 aan de Centrale projectgroep 15/12/2011: bespreking ontwerp van actieplan en acties 2012 met minister Geert Bourgeois 17/2/2012: het actieplan wordt voorgesteld op de Vlaamse regering 19/6/2012: opmaak stand van zaken Actieplan in de Centrale projectgroep
Opmerkingen	

## A 06 Inventarisering van de internationale herdenkingsplechtigheden, investeringsplannen en andere initiatieven in binnen- en buitenland

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO, TVL
Actoren	Allerlei
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Het Projectsecretariaat verzamelt informatie hierover op permanente basis. Daarnaast heeft het Projectsecretariaat een fiche per prioritaire buitenlandse actor opgesteld met algemene informatie, voorgaande contacten, contactpersonen, dossiers en links.
Historiek	Eén van de taken van het projectsecretariaat bestaat er in om de internationale herdenkingsplechtigheden die in de periode 2014-2018 zullen worden georganiseerd in Vlaanderen als in het buitenland te inventariseren. De bedoeling is om in de eerste plaats met de internationale partners aan informatie uitwisseling te doen en de initiatieven op mekaar af te stemmen. Op het eerste internationaal overleg te Parijs op 11 april 2012 werd een stand van

	zaken m b t. de voorbereidingen vanwege 15 landen gegeven
Opmerkingen	Informatie hierover is beschikbaar op het Projectsecretariaat

#### A 07 Een zo geïntegreerde mogelijke kalender opstellen i s m. andere beleidsdomeinen en -niveaus

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	Centrale Projectgroep, internationale partners
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Inmiddels werkt het Projectsecretariaat aan een volledig overzicht van relevante evenementen voor de herdenkingsperiode die in het najaar 2013 ter beschikking zal gesteld worden via de website 2014-18.be en via een brochure in het raam van de algemene communicatie.
Historiek	Het is de bedoeling om zowel de internationale herdenkingsplechtigheden en initiatieven (A06) als de Vlaamse herdenkingsplechtigheden en initiatieven te inventariseren. Dit is een doorlopende opdracht dat in nog volle voorbereiding is. Hiervoor zal onder meer nauw samengewerkt worden met Toerisme Vlaanderen (Impulsfonds evenementen), Cultuurnet Vlaanderen (via de UIT-databank), de VRT evenals de internationale partners (A06). Op 26 juni 2012 maakte minister Geert Bourgeois bekend welke projecten in het raam van het thematisch impulsprogramma 'Evenementen 100 jaar Grote Oorlog 2014-2015' gesubsidieerd zullen worden.
Opmerkingen	Het overzicht van de goedgekeurde WO I projecten is te verkrijgen bij TVL en PGO

#### A 08 Uitwerken van een denkkader rond het evenementenbeleid

Beleidsdomein/rubriek	Algemeen
Initiatiefnemer	PGO, TVL
Actoren	
Streefdatum/frequentie	Voltooid
Laatste stand van zaken	Oproep evenementen 2014-2015: bekendmaking van de goedgekeurde projecten in het raam van de thematische oproep '100 jaar Grote Oorlog 2014-2015' op 26 juni 2012.
Historiek	Vorbereidend overleg tussen TVL en PGO in 2010-2011 rond het herdenkingskader en de oproep. Hierbij werd een algemeen kader met criteria voor opgesteld. Op 15 oktober 2011 lanceerde Toerisme Vlaanderen de oproep Impulsprogramma WO I-evenementen. Projectvoorstellen kunnen bij Toerisme Vlaanderen ingediend worden uiterlijk 1 februari 2012. Zie ook actiepunt TOE 03
Opmerkingen	De oproep kan geraadpleegd worden bij het projectsecretariaat en bij Toerisme Vlaanderen.

# Buitenlands beleid

## BB 01 Ondertekenen van de Flanders Fieldsverklaring

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	IV, PGO
Actoren	Federaal, Gemeenschappen en Gewesten, internationale partners
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	

Op 6 november 2012 heeft het Departement internationaal Vlaanderen op uitnodiging van Minister-president Kris Peeters een internationaal overleg georganiseerd te Groot-Bijgaarden waarbij 22 delegaties uit volgende landen aanwezig waren: Algerije, Australië, Canada, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Malta, Nieuw-Zeeland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Rusland, Servie, Slowakije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika, Nederland en Japan

De onderhandelingen over de ontwerpverklaring zullen in samenspraak met de FOD Buitenlandse Zaken door het Departement internationaal Vlaanderen gevoerd worden waarbij gemikt wordt op 31 maart 2014 om de onderhandelingen idealiter af te ronden. Ook over de geplande datum van ondertekening zal nog verder overleg gepleegd worden

### Historiek

Op 11 november 2008 heeft minister-president Kris Peeters tijdens de officiële herdenking van de 90ste verjaardag van Wapenstilstand opgeroepen om werk te maken van een internationale verklaring, de Flanders Fieldsverklaring. Het is de bedoeling om met die verklaring de herdenking van de Groote Oorlog structureel te verankeren. Geografisch ligt de nadruk op de 50 landen en naties die in Flanders Fields (hulp)troepen hebben gehad

De Verklaring wordt gestructureerd rond de volgende dimensies.

- duurzame herinnering (remembrance)
- wetenschappelijk onderzoek
- sensibilisering en herinneringseducatie

Het Departement internationaal Vlaanderen heeft op 6 mei 2010 en 9 juni 2011 twee overlegmomenten hierover georganiseerd in aanwezigheid van een kerngroep van dertien landen (Australië, Canada, Duitsland, Frankrijk, Ierland, India, Italië, Marokko, Nieuw-Zeeland, Polen, de Russische federatie, Het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika)

De Flanders Fieldsverklaring werd op de lunch d.d. 10 november 2011 naar aanleiding van de officiële lancering van het herdenkingsproject voorgesteld aan de diplomatieke vertegenwoordigers van de landen die (hulp)troepen hebben gehad in Flanders Fields

Op 28 februari 2012 heeft Minister-president Kris Peeters een brief gericht aan de federale eerste minister en zijn collega's van de Franse en Duitstalige Gemeenschap met de vraag om de Verklaring te willen ondertekenen. Op 16 april heeft Karl-Heinz Lambertz, Minister-president van de Duitstalige Gemeenschap te kennen gegeven dat hij bereid is om de verklaring te ondertekenen voor zover de andere partners ook bereid zijn om dit te doen. De andere entiteiten in België hebben inmiddels na overleg hun principieel akkoord gegeven op ambtelijk niveau zodat de tekst op formeel op het internationaal niveau kan voorgesteld worden

### Opmerkingen

De tekst van de Flanders Fieldsverklaring evenals de agenda en verslagen de diplomatieke bijeenkomsten liggen ter beschikking op het projectsecretariaat.

## BB 02 Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland scherpen de aandacht voor WOI aan

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	IV, PGO
Actoren	IV, VVR's
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>Gelet op de instructie van 3 oktober 2011 besteden de Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering op permanente basis aandacht aan de eeuwherdenking onder meer via hun jaarprogrammatie en hun maandelijkse rapportering</p> <p>Anderzijds onderhoudt DiV/PGO op frequente basis contact met de VVR's rond concrete vragen en dossiers.</p>

Naast de recurrente activiteiten van de VVR's, hebben specifiek de Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering te Berlijn en Londen respectievelijk op 22 februari 2013 en 15 mei 2013 een informatiesessie georganiseerd ten behoeve van de Duitse en Britse actoren om de concrete plannen van de Vlaamse regering rond de herdenking toe te lichten in samenwerking met de vertegenwoordigers van Toerisme Vlaanderen.

Historiek	<p>Op 3 oktober 2011 de secretaris-generaal van het Departement internationaal Vlaanderen volgende instructie aan alle VVR in de buitenlandkantoren</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1 Het managementcomité IV heeft zich op 13 september j.l. gebogen over de samenwerking in de buitenlandkantoren. Het uitvoeringsrapport 2010 over de samenwerking werd goedgekeurd</li><li>2 De leden van het managementcomité stellen vast dat er naast de operationele samenwerking nog heel wat ruimte is voor inhoudelijke samenwerking. Concreet wordt aan de buitenlandkantoren gevraagd om, met het oog op de jaarprogrammatie 2012, in de schoot van de lokale managementcomités initiatieven te identificeren die uitvoering geven aan de beleidsnota's en die aansluiten bij de herdenking van de honderdste verjaardag van Wereldoorlog I (2014-2018)</li></ol> <ul style="list-style-type: none"><li>• De algemene coördinatie voor de herdenking is in handen van het projectsecretariaat Wereldoorlog I in Brussel (Pierre Ruyffelaere, Tinne Jacobs, May Persoons en Joke Dieryckx).</li><li>• Het is essentieel dat initiatieven binnen uw ambtsgebied systematisch worden afgetoetst met het projectsecretariaat, zodat het overzicht ten allen tijde bewaard blijft. Gelieve dit steeds te doen via een officiële mail, gericht aan Pierre Ruyffelaere, met het afdelingshoofd BuZa, uw ankerpersoon en SG DiV in cc.</li><li>• Aan het projectsecretariaat werd gevraagd om de VVR in de relevante landen regelmatig te voorzien van geactualiseerde informatie over de projectvoortgang.</li><li>• Aan de VVR wordt gevraagd om het projectsecretariaat op de hoogte te houden van relevante activiteiten en evoluties binnen het ambtsgebied</li><li>• Ten slotte heeft het PGO een laatste stand van zaken gegeven aan de VVR's en de adjunct VVR's naar aanleiding het DiV – seminarie van 20-22 juni 2012.</li></ul>
-----------	--

### Opmerkingen

De relevante WO I activiteiten van de VVR's worden in hun respectieve jaarrapporten vermeld

## BB 03 Internationale en supranationale organen sensibiliseren voor de eeuwherdenking

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	IV, PGO

Actoren	Internationale actoren
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>In het raam van de organisatie van het Vredessymposium (BB08) onderhoudt het Projectsecretariaat contact met UNHCR en het Rode Kruis</p> <p>Op 16 januari en 12 februari 2013 pleegde DiV / PGO verder overleg met Unesco rond de uitbouw van een samenwerking op basis van concrete projecten. Zo zal het Departement in het kader van WO I een project rond onderwatererfgoed ondersteunen</p> <p>Op 30 mei 2013 had DiV/ PGO overleg met het Verbindingsbureau van het Europees Parlement om na te gaan op welke wijze een samenwerking rond WO I op het getouw kan gezet worden</p> <p>Op 21 mei 2013 stelde het PGO de plannen van de Vlaamse Regering voor op de vergadering van het gemeenschappelijk Belgisch- CWGC ( Commonwealth War Graves Commission) comité voor. Er wordt concreet met de CWGC samengewerkt in het raam van het project van de herdenkingstuinen ( BB09)</p>

## Historiek

### Unesco.

- Naar aanleiding van een bezoek aan de Unesco op 2 november 2010 had minister-president Kris Peeters een ontmoeting met directeur-generaal Irina Bokova waarbij dieper werd ingegaan op de herdenking van de Eerste Wereldoorlog en de plannen om rond het thema van vrede, verzoening en traumabegeleiding een project uit te werken.
- Op 27 oktober 2011 nam minister-president Kris Peeters deel aan de Algemene conferentie van de Unesco evenals aan het Leidersforum. Voor Vlaanderen bood dit forum de gelegenheid om de herdenking WO I voor te stellen
- Het projectsecretariaat onderhoudt contacten met de Unesco om via de Vlaamse Unesco Commissie en de Vlaamse vertegenwoordiging in Parijs, in het bijzonder rond het Unesco-dossier in het raam van de voorbereiding van het Werelderfgoed dossier (RWO 04)

### Europese Unie

- Op 3 september 2010 vond er een ontmoeting plaats met de Europees Commissaris voor Toerisme, A. Tajani n.a.v. de nieuwe mededeling van de commissie over toerisme. In de marge werd er het herdenkingsproject voorgesteld
- Op 29 juni 2011 had het projectsecretariaat een overleg met het directoraat-generaal Communicatie over het burgerschapsprogramma
- Het projectsecretariaat onderhoudt op permanente wijze contact met de VVR bij de Europese Unie evenals met de EU-coördinatoren binnen de Vlaamse overheid, in het bijzonder met de cultuurcoördinator

### Rode Kruis: zie actiepunt WVG01

UNHCR: op 16 januari 2012 vond een verkennend gesprek plaats met de vertegenwoordigers van de VN-Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen ( UNHCR) over een mogelijke samenwerking rond WO I

UNWTO: op 12 en 13 maart 2012 bracht Taleb Rifai, secretaris-generaal van de VN-organisatie voor Toerisme ( UNWTO) een bezoek aan de oorlogsites in de Westhoek

Van 11 tot 13 juni 2012 heeft DiV deelgenomen aan de 93ste vergadering van de Uitvoerende Raad van UNWTO. In de marge werd van gedachten gewisseld rond een mogelijke samenwerking rond het thema 'travel for peace'.

ONU verder vond er in juni 2012 overleg plaats met vertegenwoordigers van de Voorzitter van de Europese Raad, het Europees Hof van Justitie en van UNU Institute on Comparative Regional Integration Studies omtrent het initiatief rond trauma en transformatie (zie BB 08).

#### Opmerkingen

### BB 04 Bilaterale of multilaterale akkoorden afsluiten met landen, regio's en cultuurgemeenschappen die betrokken waren bij WOI

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	DiV, New South Wales
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Overleg wordt gepleegd met de Australische staat New South Wales met het oog op een formele samenwerking rond de herdenking.
Historiek	Op 4 oktober 2007 ondertekende minister Geert Bourgeois een overeenkomst met Nieuw-Zeeland. Op 22 april 2009 ondertekende minister-president Kris Peeters een bilateraal akkoord met Australië. Beide overeenkomsten gaan over samenwerking op het vlak van de gezamenlijke geschiedenis van de wereldoorlogen van de twintigste eeuw.
Opmerkingen	De teksten van beide overeenkomsten liggen ter beschikking op het projectsecretariaat.

### BB 05 De 'Chemical Weapons Convention' (Genève, 3/09/1992) blijvend onder de aandacht brengen

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	IV
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	
Historiek	Op 13 juli 2011 heeft het projectsecretariaat een overleg met het Rode Kruis Vlaanderen. Eén van de mogelijke thema's betreft de conventie rond de chemische wapens, mogelijks in samenwerking met het Internationaal Comité van het Rode Kruis te Genève.
Opmerkingen	

### BB 06 De boodschap van 'Mayors for peace' uitdragen (nl. een wereld zonder kernwapens tegen 2020)

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	PGO



Actoren	IV
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	
Historiek	In het kader van de organisatie van een internationaal vredessymposium in november 2013 (BB08) zal onderzocht worden hoe het netwerk van Mayors for Peace kan betrokken worden bij het symposium
Opmerkingen	

**BB 07** Vlaanderen, i.h.b. historische sites en memorialen, wereldwijd promoten als plaatsen voor vredesonderhandelingen en voor het ondertekenen van vredesakkoorden

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	IV
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ondertekening Flanders Fieldsverklaring (BB01)</li> <li>• organisatie van een internationaal vredessymposium november in 2013 (BB08)</li> </ul>
Historiek	
Opmerkingen	

**BB 08** De organisatie van een internationaal vredessymposium

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	DiV; PGO
Actoren	VLIR, FWO
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	<p>Begin februari 2013 werd een Organisatiecomité opgericht en op 13 februari 2013 kwam het voor het eerst samen om het vredessymposium van 4 november en het daaraan voorafgaande seminarie van 4 juli inhoudelijk voor te bereiden. Vanuit de invalshoek van maatschappelijke valorisatie van wetenschappelijk onderzoek zal het seminarie van 4 juli 2013 aandacht besteden aan de manier waarop wetenschappelijke expertise kan bijdragen aan traumabeheersing en vredesopbouw tijdens en na een situatie van oorlog en conflict. Tijdens het seminarie wordt ingegaan op drie aspecten daarvan: het bestuur en beleid van gemeenschappen of staten; psychosociale en educatieve interventies, en medische zorg en gezondheidszorg. Voor elk van deze aspecten zal een spreker uit een (post-)conflictgebied toelichten waaraan in zijn/haar gemeenschap of land, tijdens en na het conflict, nood of behoefte is/was inzake traumabeheersing met het oog op de transformatie naar een vreedzame samenleving. Vervolgens zal een Vlaamse expert illustreren op welke manier zijn/haar wetenschappelijk onderzoek daarop een antwoord kan/heeft kunnen bieden. Hierdoor wordt de (noodzakelijke) wisselwerking tussen theorie en praktijk belicht.</p> <p>Het Flanders Fields Trauma &amp; Transformation Network heeft tot doel het in kaart brengen en de bundeling van de bestaande Vlaamse wetenschappelijke expertise op het vlak van trauma en transformatie. De zichtbare bundeling van deze expertise in</p>

een netwerk zou de Vlaamse Regering op termijn moeten toelaten om ze flexibel, gericht en snel in te zetten in geval van een buitenlandse vraag of op eigen initiatief, als een vorm van op wetenschappelijk onderzoek gesteunde noodhulp

In het kader van de herdenking 100 jaar Grote Oorlog (2014-18), die in het teken staat van vrede, vredesopbouw en interculturele dialoog, zal op maandag 4 november 2013 een internationaal vredessymposium in het bijzijn van een aantal Nobelprijswinnaars worden georganiseerd. Zo hebben de volgende Nobelprijswinnaars hun formele toezegging verleend. Herman Van Rompuy, Leymah Gbowee, Betty Williams, Frederik Willem De Klerk en David Timble

#### Historiek

In november 2013 zal de Vlaamse regering een internationaal vredessymposium organiseren, waarop de Nobelprijswinnaars voor de Vrede zullen worden uitgenodigd. Het colloquium zal verder bouwen op de Flanders Fieldsverklaring (BB01) om het herdenkingsproject internationaal in te bedden en te verankeren. Het biedt een unieke kans om, aan de vooravond van de herdenking, een vredesboodschap de wereld in te sturen.

Het Departement Internationaal Vlaanderen zal in 2011 een selectie van Nobelprijswinnaars voorleggen aan Minister-president Kris Peeters. De selectie van Nobelprijswinnaars steunt op de volgende parameter: inzet voor vrede en mensenrechten.

Inmiddels hebben de Zuid-Afrikaanse Nobelprijswinnaars Desmond Tutu en Frederik Willem de Klerk toegezegd. Naar aanleiding van een bezoek aan Myanmar door Minister-president Kris Peeters heeft Nobelprijswinnares Aung San Suu Kyi informeel toegezegd om deel te nemen aan het Vredessymposium. Tijdens een gesprek op 8 mei 2012 heeft Minister-president Kris Peeters de Liberiaanse Nobelprijswinnares Leymah Gbowee uitgenodigd. Ten slotte werd President Shimon Peres uitgenodigd naar aanleiding van een zending van de minister-president naar Israël en de Palestijnse gebieden in juni 2012.

Het projectsecretariaat is gestart in 2012 met de concrete voorbereiding op inhoudelijk en organisatorisch vlak. Het symposium zal opgebouwd worden rond het inhoudelijke thema's 'Science for peace' waarbij gefocust wordt op trauma en transformatie.

#### Opmerkingen

### BB 09

#### Herdenkingstuinen aanleggen op symbolische plaatsen in het buitenland

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	DiV; PGO
Actoren	andere beleidsdomeinen (Agentschap Natuur en Bos, Landbouw en Visserij, Vlam) en internationale partners
Streefdatum/frequentie	2014-2018
Laatste stand van zaken	In de tweede helft van 2012 ging het pilootproject in het Verenigd Koninkrijk officieel van start. Een sponsorbrochure werd uitgegeven waarbij de Vlaamse Regering voor elk Brits pond dat vanuit de Groot-Brittannië wordt gedoneerd, 1 Brits pond uit de Vlaamse begroting bijlegt met een maximum van 100 000 Britse ponden.

Inmiddels wordt werk gemaakt van een voorbereidend traject waarbij verschillende Vlaamse scholen via de onderwijskoepels zullen betrokken worden door middel van een 'adoptie' van een begraafplaats van de Commonwealth War Graves Commission waar Britse soldaten begraven liggen en die een partnerschap zullen aangaan met Britse scholen. Op de begraafplaatsen zal er aarde verzameld worden in jutezakken en

op 11 november 2013 zal de aarde in jutezakken plechtig overhandigd worden onder de Menenpoort met het oog op een transport naar het Verenigd Koninkrijk voor de aanleg van de tuin waarvan de opening voorzien is in november 2014

Inmiddels hebben het Departement internationaal Vlaanderen en de Vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering een eerste overleg georganiseerd op 9 april 2013 met Frankrijk met het oog op de aanleg van een dergelijke tuin in Parijs

Gelijklopend met het project herdenkingstuinen onderzoekt het Departement internationaal Vlaanderen om het Clinton Dewitt Park en het Clinton War Memorial ( beter bekend als de ' In Flanders Fields Doughboy' ) te ondersteunen in het kader van het ' Adopt-a-park' project in New York. In ruil voor het peterschap krijgt het Vlaamse herdenkingsproject voor WO I visibiliteit in New York en zal er een gemeenschappelijk programma ontwikkeld worden tijdens de herdenkingsperiode. Dit initiatief werd door de Vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering te New York officieel voorgesteld naar aanleiding van Memorial Day op 24 mei

#### Historiek

De Vlaamse regering drukt de wens uit om in de periode 2014-2018 in overleg met haar buitenlandse partners herdenkingstuinen aan te leggen op symbolische belangrijke plaatsen. Die herdenkingstuinen zullen aangelegd worden met grond uit Flanders Fields. Op deze wijze kan iedereen die gevochten heeft en gestorven is tijdens de oorlog, geeerd en herdacht worden. Daarnaast zullen de herdenkingstuinen een symbool vormen van hoop, vrede en verzoening met het oog op een betere toekomst

Frankrijk en Nieuw-Zeeland hebben hun daadwerkelijke interesse betoond. India heeft een principiële interesse betoond.

In 2012 werd concreet gestart met het pilootproject in Londen. Een sponsoringbrochure werd uitgegeven met een voorwoord van respectievelijk van Minister-president Kris Peeters en van de directeur van de Britse partner, het Guards Museum. De Vlaamse Regering zal voor elk Brits pond dat vanuit Groot-Brittannië wordt gedoneerd één Brits pond vanuit de Vlaamse regering bijleggen, met een maximum van 100.000 Britse ponden.

Op 2 juli 2012 werd via de VVR-Londen een officiële subsidieaanvraag ingediend. Het is de bedoeling om de herdenkingstuin plechtig te openen in november 2014.

#### Opmerkingen

Het verslag van 25 november wordt bijgehouden op het projectsecretariaat

## BB 10

### Oprichting van een Beschermmcomité

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	DIV, PGO
Actoren	Leden van het beschermcomité
Streefdatum/frequentie	2012
Laatste stand van zaken	Op 13 december 2012 werd het Beschermmcomité van de herdenking officieel geïnstalleerd naar aanleiding van het Europees Vredesconcert te Brussel. Aan de leden van het beschermcomité wordt gevraagd om als extern klankbord te fungeren voor het herdenkingsproject. Daarnaast zullen de leden ook ideeën en voorstellen vanuit hun eigen ervaring kunnen aanleveren voor de verdere uitwerking van de herdenkingsactiviteiten. Ten slotte zullen zij gevraagd worden het herdenkingsproject mee te helpen uitdragen in binnen- en buitenland en aanwezig te zijn op belangrijke scharnierenmomenten in het raam van het officieel programma.
Historiek	Tijdens de officiële lancering van het herdenkingsproject heeft Minister-president Kris Peeters de wens meegedeeld dat de Vlaamse regering een beschermcomité zal oprichten. Op 4 juni heeft DIV/PGO een voorstel geformuleerd aan Minister-president Kris

Peeters omtrent de samenstelling van een beschermcomité Het beschermcomité dient te bestaan uit gezaghebbende personaliteiten uit diverse segmenten van de maatschappij en die bereid zijn om hun naam te koppelen aan het project '100 jaar Grote Oorlog 2014-18' van de Vlaamse Regering

De oprichting van een beschermcomité kadert bovendien binnen de uitbouw van een actief beleid rond publieksdiplomatie. Via het herdenkingsproject wordt een beter begrip van Vlaanderen gerealiseerd als internationaal actieve deelstaat die duurzaam verbonden is met het vredethema De actieve inschakeling van de leden van het beschermcomité en hun netwerken kan hiertoe ongetwijfeld bijdragen

De samenstelling wordt gekenmerkt door een brede representativiteit van sectoren uit de Vlaamse samenleving. Anderzijds is het aangewezen dat een aantal leden een duidelijk internationaal profiel hebben om het herdenkingsproject ook op een internationaal niveau te tillen

Op 26 juli 2012 heeft de minister-president zijn goedkeuring gehecht aan het voorstel

Op 30 juli 2012 werden de kandidaten aangeschreven Gewacht wordt op de reacties.

Er wordt gestreefd om het beschermcomité te installeren rond wapenstilstand 2012

Opmerkingen

## BB 11 Componeren van een vredeshymne

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	DiV; PGO
Actoren	
Streefdatum/frequentie	2014-2018
Laatste stand van zaken	
Historiek	Op 10 november 2011 naar aanleiding van de officiële lancering van het herdenkingsproject heeft Minister-president Kris Peeters het voorstel bekend gemaakt om een multicultureel geïnspireerde vredeshymne 'Nooit meer oorlog' te componeren, die tijdens de herdenkingsperiode geregeld zal opgevoerd worden. Op 31 mei 2012 heeft DiV/PGO een voorstel van aanpak rond de compositie van een vredeshymne aan de minister-president voorgesteld

Opmerkingen

## BB 12 Formuleren van concrete voorstellen voor de organisatie van een of meerdere grote internationale herdenkingsmomenten in de periode 2014-2018

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	DiV; PGO,
Actoren	TVL
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Zie actiepunten BB01, BB07, BB08 en BB09 Het is de bedoeling om tot een geïntegreerde kalender te komen geïnitieerd of ondersteund vanuit de Vlaamse Regering
Historiek	Inmiddels werd het PGO belast met het formuleren van een voorstel rond een startevenement Dit evenement is gepland voor eind juni 2014 en zal als officieel startmoment fungeren van het WO I herdenkingsproject van de Vlaamse Regering Het formuleren van voorstellen voor de organisatie van één of meerdere grote internationale herdenkingsmomenten in de periode 2014 -2018 behoort tot één van

de prioritaire taken van het projectsecretariaat. Op dit ogenblik wordt voornamelijk gefocust op de voorbereidingsfase 2011-2014 met als voornaamste blikvangers

- 10 november 2011 officiële lancering van het herdenkingsproject (BB01)
- de ondertekening van de Flanders Fieldsverklaring (BB07)
- november 2013 het vredescolloquium (BB08)
- 2014-2018 de aanleg van de herdenkingstuinen zal gepaard met officiële evenementen (BB09)

Dit betekent dat de voorstellen zullen aangevuld worden in de loop van de komende jaren. Voor de periode 2014-2018 valt het te verwachten dat de herdenking in hoofdzaak zich zal concentreren enerzijds op een hele reeks van (toeristische) evenementen met internationale en Vlaamse uitstraling en anderzijds op de historische officiële herdenkingsplechtigheden die direct gerelateerd kunnen worden aan de historische gebeurtenissen van 100 jaar geleden. De officiële herdenkingsplechtigheden zullen worden geïnitieerd door diverse buitenlandse en binnenlandse actoren.

Enkele scharniermomenten zijn.

- 4/8-18/10/1914 - Duitse inval en doortocht door België (forten Luik, Namen, Antwerpen, Slag bij Halen, martelaarssteden Visé, Dinant, Aarschot, Leuven, Dendermonde)
- 18/10-30/10/1914 - Slag bij de IJzer (onderwaterzetting)
- 9/10-22/11/1914 - 1e slag bij Ieper
- 22/4-25/5/1915 - 2e slag bij Ieper (gas)
- 7/6-30/7/1917 - Slag bij Mesen (mijnen)
- 31/7-10/11/1917 - 3e slag bij Ieper ('Passchendaele')
- 9/4-29/4/1918 - Duits lenteoffensief
- 28/09-11/11/1918 - Bevrijdingsoffensief
- 11/11/1918 - Wapenstilstand

Daarnaast zullen de geselecteerde investeringsprojecten (TOE02) en evenementen met internationale uitstraling (TOE03) van Toerisme Vlaanderen aanknopingspunten bieden vanuit het buitenlands beleid

Opmerkingen

# Cultuur, jeugd, sport en media

## CJSM 01 Inventariseren geplande acties gesubsidieerde organisaties

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	K&E, gesubsidieerde organisaties cultureel erfgoed
Streefdatum/frequentie	Start 2012
Laatste stand van zaken	Veel cultuurorganisaties zullen activiteiten organiseren rond de herdenking van Wereldoorlog I binnen hun reguliere werking waarvoor ze werkingssubsidies ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap. Dit geldt met name voor de cultureel-erfgoedorganisaties. Sinds vorig jaar vraagt het agentschap Kunsten en Erfgoed de gegevens over de geplande activiteiten afzonderlijk op met de jaarverslagen van de organisaties. Dit gebeurde ook met het jaarverslag 2012, deze gegevens zullen in de zomer verwerkt worden
Historiek	
Opmerkingen	

## CJSM 02 Samenwerking tussen musea nastreven

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	K&E, Vlaams ingedeelde musea ( cfr opmerkingen)
Streefdatum/frequentie	Volgt beleidsperiode musea 2009-2013; 2014-2018.
Laatste stand van zaken	Het opnemen van een ankerfunctie binnen de cultureel-erfgoedgemeenschap en van een expertiserol tegenover de cultureel-erfgoedactoren wordt verwacht van alle musea ingedeeld bij het Vlaamse niveau. Het In Flanders Fields Museum doet dit specifiek rond het thema Wereldoorlog I. Het museum werkt daarnaast uitgebreid samen met partners in binnen- en buitenland. Zo start op 1 november 2013 een duotentoonstelling in samenwerking met het Museum dr. Guislain, eveneens een museum ingedeeld bij het Vlaamse niveau, rond het thema 'Oorlog en Trauma'. Ook in de beheersovereenkomst die wordt gesloten in uitvoering van het IJzermemoriaaldecreeet (zie CJSM 17) wordt bijzondere aandacht geschonken aan netwerking en samenwerking.
Historiek	
Opmerkingen	Actoren: voor Wereldoorlog I zijn dit het In Flanders Fieldsmuseum, cultureel-erfgoedgemeenschap miv andere erkende musea en IJzertorenmemoriaal

## CJSM 03 Educatieve pakketten bij musea ondersteunen

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	K&E, cultureel-erfgoedactoren
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Vanuit een complementair beleid ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap musea die

ingedeeld zijn bij het Vlaamse niveau, en die dus relevant zijn voor heel Vlaanderen. Voor het thema Wereldoorlog I is dit het In Flanders Fields Museum. Voor het bekomen van de Vlaamse indeling wordt de werking getoetst aan de criteria van het Cultureel-erfgoeddecreet. Het uitvoeringsbesluit bij het decreet van 2012 vraagt nog nadrukkelijker aandacht voor een kwalitatief aanbod voor kinderen en jongeren dan daarvoor reeds het geval was.

De Vlaamse Gemeenschap reikt daarnaast kwaliteitslabels uit aan musea die aan de museale minimumstandaarden voldoen. Bij deze zogenaamde 'erkende' musea behoren ook het Passchendaele 1917 Memorial Museum in Zonnebeke en het Talbot House in Poperinge. Het ontwikkelen van een kwalitatieve publiekswerking, m.i.v. educatieve werking, is ook hier een voorwaarde voor het bekomen en behouden van het kwaliteitslabel.

Voor de kwalitatieve uitbouw van een educatieve werking kunnen cultureel-erfgoedactoren daarnaast een beroep doen op de expertise van verschillende gesubsidieerde cultureel-erfgoedactoren, zoals het steunpunt FARO en de cultureel-erfgoedcellen.

Historiek

Opmerkingen

#### CJSM 04 Vorming - Kennis en vaardigheden van heemkundige kringen inschakelen

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	K&E, Heemkunde Vlaanderen, Heemkundige kringen, convenantpartners
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>Heemkunde Vlaanderen begeleidt en ondersteunt lokale heemkundige kringen. Deze organisatie wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap (huidige beleidsperiode 2012-2016). Ook bij de cultureel-erfgoedconvenants die de Vlaamse Gemeenschap sluit met lokale besturen spelen de lokale heemkundige kringen een belangrijke rol.</p> <p>Ook andere cultureel-erfgoedactoren zullen de in de heemkundige kringen aanwezige kennis zeker inschakelen voor de activiteiten in het kader van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Heemkundige kringen en lokale cultureel-erfgoedactoren zijn immers de beste methodes om lokaal aanwezige kennis en collecties in kaart te brengen en te ontsluiten.</p> <p>Het traject vormingen en infosessies rond Wereldoorlog I die georganiseerd worden voor de cultureel-erfgoedsector zijn bijzonder relevant voor de heemkundige kringen. In 2013 nam Heemkunde Vlaanderen een belangrijke rol in dit traject op (zie CJSM11).</p>
Historiek	Beheersovereenkomsten werden afgesloten met Heemkunde Vlaanderen (2009 - 2011). Daarnaast zijn er de cultureel-erfgoedconvenants Vlaamse Gemeenschap - lokale besturen.
Opmerkingen	

#### CJSM 05 Bestaande (jeugd)literatuur onder de aandacht brengen

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	K&E, Stichting Lezen, Vlaams Fonds voor de Letteren
Streefdatum/frequentie	

Laatste stand van zaken	<p>Actie Voor volwassenenliteratuur contact opnemen met Vlaams Fonds voor de Letteren</p> <p>Actie Voor jeugdliteratuur. aandacht hierop vestigen van Stichting lezen, eventueel verder verankeren Stichting Lezen wordt gewezen op deze passage in de resolutie van het Vlaams parlement</p> <p>Actie Boek be Boek be organiseerde een ontmoeting tussen uitgevers van boeken en producenten van tv en/of film Dit zal uitmonden in een project tussen uitgevers en filmproducenten rond de herdenking van WOI</p>
Historiek	<p>Het projectsecretariaat had in het kader van zijn informatieronde contact met</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• het Vlaams Fonds voor de Letteren op 8/04/2010</li> <li>• Stichting Lezen op 19/04/2010</li> <li>• Boek be op 26/04/2010</li> </ul> <p>en verschillende uitgeverijen zoals Epos, Lannoo en het Davidsfonds</p>
Opmerkingen	

## CJSM 06 Ontwikkelen van formules die betrokkenheid van kinderen en jongeren bij het erfgoed verhogen

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	CJSM, Onderwijs, actoren in het veld
Streefdatum/frequentie	Vanaf 2012
Laatste stand van zaken	<p>Actie: op punt stellen van een beleid voor cultuureducatie.</p> <p>Op 20 januari 2012 keurde de Vlaamse Regering op voordracht van ministers Schauvliege en Smet, vanuit hun resp bevoegdheden van cultuur, en jeugd en onderwijs, de conceptnota "Groeien in cultuur" goed. Hierin schetsen de beide ministers de contouren van hun gezamenlijk beleid inzake cultuureducatie. In deze nota staan naast een definitie en gemeenschappelijke missie, ook een aantal strategische doelstellingen en een actieplan opgenomen, waar de ministers zich zelf, samen met hun administraties, de komende jaren willen voor inzetten. Voor de verdere implementatie en realisatie van die doelstellingen en acties doen zij echter ook een appel op de betrokken actoren binnen de beleidsvelden cultuur, jeugd en onderwijs. Zo worden ook de cultureel-erfgoedactoren uitgenodigd via hun publiekswerking mee vorm te geven aan dit beleidskader m b t cultuureducatie (waaronder ook erfgoededucatie). Ook voor samenwerking rond de Wereldoorlog I-herdenking biedt deze nota een interessante handvaten</p> <p>Actie Het ondersteunen van jeugdinitiatieven en projecten gericht op het activeren en informeren van kinderen, tieners en jongeren over WOI</p> <p>Zoekspel naar sporen van De Groote Oorlog ontving in 2011 een subsidie van 27 500 euro (project van Jeugd en Vrede vzw) Met het spel wil Jeugd en Vrede gemeentelijke (jeugd)diensten aanzetten om een zoekspel of rally te ontwikkelen in de eigen gemeente voor kinderen, tieners en jongeren. Zo worden zij in contact gebracht met sporen van oorlog, in het bijzonder van WO I. In het licht van de herdenking van de 100ste verjaardag van deze Groote Oorlog (2014-2018) heeft het project een grote actualiteitswaarde en draagwijdte. Naast een spelsjabloon zal de vereniging ook vormings- en begeleidingsmateriaal ontwikkelen.</p> <p>Actie: Het ondersteunen van jeugdinitiatieven en projecten gericht op het activeren en informeren van kinderen, tieners en jongeren over WOI</p> <p>Zoekspel naar sporen van De Groote Oorlog ontvangt in 2012 een subsidie van 6500 euro (project van Jeugd en Vrede vzw) Met het spel wil Jeugd en Vrede gemeentelijke (jeugd)diensten aanzetten om een zoekspel of rally te ontwikkelen in de eigen gemeente voor kinderen, tieners en jongeren. Zo worden zij in contact gebracht met sporen van oorlog, in het bijzonder van WO I. In het licht van de herdenking van de 100ste verjaardag van deze Groote Oorlog (2014-2018) heeft het project een grote actualiteitswaarde en draagwijdte. Naast een spelsjabloon zal de vereniging ook vormings- en begeleidingsmateriaal ontwikkelen. In 2012 werd het spel in twee</p>



gemeenten uitgetest. In 2013 wordt het spelmateriaal geproduceerd, evenals de website. In het najaar van 2013 wordt het spel gelanceerd.

Historiek

Opmerkingen

## CJSM 07 Digitalisering archieven en bescherming van het audiovisuele materiaal van de VRT

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	VRT
Actoren	
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>In het kader van verschillende digitaliseringsprojecten wordt het archief van de VRT versneld gedigitaliseerd. WOI-erfgoed wordt hierbij prioritair behandeld.</p> <p>Het gaat vooral om interviews, want met uitzondering van 'Onze jongens aan de IJzer' beschikt de VRT nauwelijks over de rechten op historisch WOI-beeldmateriaal.</p> <p>Deze interviews zijn samengesteld uit het reeds bestaande VRT-archief (bijv. docu's "Soldaten van de Grote Oorlog" 1985), het Elfnummerarchief, nieuwe interviews uit het project 'De allerlaatste Getuigen'.</p> <p>Op het webdossier <a href="http://www.2014-18.be">www.2014-18.be</a> wordt reeds een beperkte selectie van bestaande interviews uit de jaren 80 getoond (2009), alsook een selectie uit De Allerlaatste Getuigen (2010). Tijdens de novembermaanden worden de interviews gebruikt in verschillende radioprogramma's.</p>

Historiek

Opmerkingen

## CJSM 08 Ontsluiting collecties en archieven

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM, EWI
Actoren	CJSM, Vlaamse Erfgoedbibliotheek en partners Vlaamse Erfgoedbibliotheek
Streefdatum/frequentie	Startdatum 2012
Laatste stand van zaken	<p>Actie: Ontsluiting van particuliere collecties via the Great War Archive.</p> <p>Op basis van Europeana Awareness (start begin 2012)</p> <p>'The Great War Archive' is een belangrijk Europees project voor de ontsluiting van Wereldoorlog I-collecties in particulier bezit in het kader van 'Europeana Awareness'. Europeana Awareness richt zich op de promotie van Europeana, waaronder de relatie met de gebruiker. In dit kader is de Eerste Wereldoorlog één van de thematische kapstokken. Tussen november 2012 en juni 2013 organiseerden meerdere cultureel-erfgoedactoren in Vlaanderen 5 'collection days' rond Wereldoorlog I, namelijk in Ieper, Aarschot, Antwerpen, Leuven en Hasselt waarbij objecten en documenten in particulier bezit worden gedigitaliseerd. De laatste drie gebeurden in het kader van Erfgoeddag. Tijdens het verdere verloop van 2013 en 2014 zullen er in het zog hiervan verschillende andere landelijke dagen georganiseerd worden. De op deze manier gegenereerde inhoud zal via de projectwebsite (<a href="http://www.europeana1914-1918.eu/">http://www.europeana1914-1918.eu/</a>) en Europeana (<a href="http://www.europeana.eu/">http://www.europeana.eu/</a>) toegankelijk gemaakt worden.</p>

Actie: 'Project Tekstarchief' - spiegel van het dagelijks leven tijdens de Eerste

#### Wereldoorlog'

Minister Schauvliege kende voor de projectenronde 2013 subsidies toe aan het project 'Tekstaffiches spiegel van het dagelijks leven tijdens de Eerste Wereldoorlog', aangevraagd door het stadsarchief Gent, met een aantal relevante partners uit het Vlaamse cultureel-erfgoedveld. Tekstaffiches zijn een eersterangsbron voor de geschiedenis van het dagelijks leven tijdens de Eerste Wereldoorlog in bezet gebied. Het is een project met sterke archivalische focus (d.w.z. het inventariseren en ontsluiten van een primaire typografische bron) en wordt opgebouwd rond drie domeinen: a) Lokaliseren, registreren en inventariseren, b) Restaureren, digitaliseren en duurzaam bewaren, c) Toegankelijk maken voor een zo ruim mogelijke gebruikersgroep. Het doel van dit project is om aan de vooravond van de herdenkingen van de Grote Oorlog voor een grote groep (lokale) onderzoekers, erfgoedwerkers en specifieke doelgroepen een toegang creëren naar een bron die een unieke kijk geeft op het dagelijks leven tijdens de bezetting. Het beoogt de ontwikkeling van een nieuw instrumentarium en de uitwerking van een totaalconcept voor het digitaal toegankelijk maken van een typografische bron. Hiervoor wordt o.m. samengewerkt met een ruime groep van geïnteresseerde archiefinstellingen, erfgoedbibliotheken en cultureel-erfgoedcellen.

#### Actie (Digitale) ontsluiting collecties en archieven

Als onderdeel van de zorg en ontsluiting voor het cultureel erfgoed is bevordering van (digitale) ontsluiting van collecties en archieven een basistaak van alle cultureel-erfgoedorganisaties, niet enkel van de collectiebeherende organisaties. Cultureel-erfgoedcellen zijn bijvoorbeeld sterk betrokken bij de particuliere collecties die in een regio aanwezig zijn.

#### Historiek

21/12/2011 Collectie tekstaffiches uit de Eerste Wereldoorlog van de Provinciale Bibliotheek is ontsloten via Beeldbank West-Vlaanderen.  
<http://www.beeldbankwest-vlaanderen.be/alle-films-en-fotos/weergave/search/layout/result/thema/97553ebe-905c-cabb-4e14-ced2fa317489-affiches-uit-de-groote-oorlog>

#### Opmerkingen

### CJSM 09 Ondersteunen van initiatieven die inspelen op de eeuwherdenking

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	CJSM, FARO, cultureel-erfgoedactoren, PGO
Streefdatum/frequentie	Vanaf 2012
Laatste stand van zaken	<p>Actie. 'ondersteunen cultureel-erfgoedactoren door project- en werkingssubsidies'</p> <p>De meeste structureel gesubsidieerde cultureel-erfgoedorganisaties zullen de initiatieven in het kader van de herdenking organiseren binnen hun gesubsidieerde werking als onderdeel van de reguliere cultureel-erfgoedwerking.</p> <p>Daarnaast voorziet het Cultureel-erfgoeddecreet in de mogelijkheid van projectsubsidies. WOI-projecten kunnen hierop uiteraard ook gefinancierd worden, zoals het tekstaffiches project (zie CJSM09). Daarnaast worden organisaties toegeleid naar andere bestaande ondersteuningskanalen, zoals Europese subsidies.</p> <p>Actie. 'ontwikkelen van reflectie over cultureel erfgoed en Wereldoorlog I'</p> <p>In het voorjaar 2013 organiseerden Heemkunde Vlaanderen en FARO samen met het Instituut voor Publieksgeschiedenis en het Vlaams Vredesinstituut in iedere provincie een workshop over het opzetten van een originele activiteit over de Eerste Wereldoorlog onder de naam 'Workshop. 14-18 van dichtbij'. In deze workshop konden mensen inspiratie opdoen en informatie krijgen over nieuwe inzichten in het historisch onderzoek naar de Eerste Wereldoorlog, zoals dat onlangs werd samengebracht in de inspiratiegids '14-18 van dichtbij'.</p>

Actie: 'Project WO I - het leven van alledag'

FARO coordineert een overkoepelend project over het dagelijkse leven voor en tijdens WO I, onder de naam 'Gemene Geschiedenis'. In het kader van Gemene Geschiedenis worden, samen met diverse groepen (cultureel-erfgoedcellen, collectiebeherende organisaties...) diverse pilootprojecten opgestart. De bedoeling van deze projecten is om een aantal nieuwe thema's en benaderingen m.b.t. Wereldoorlog I te introduceren in het cultureel-erfgoedveld en om minder gekende of ontsloten collecties te valoriseren in een cultureel-erfgoedwerking.

Historiek

Actie 'ontwikkelen van reflectie over cultureel erfgoed en Wereldoorlog I'

Op 16 juni 2011 organiseerden FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, en het projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog' een eerste contactmoment met de studiedag "100 jaar Groote Oorlog Erfgoed, herdenking en herinnering". Omwille van de grote interesse voor het thema van de Eerste Wereldoorlog, die bleek uit de opkomst van de studiedag en omwille van de vele vragen tot informatie en vorming, beslisten FARO en het projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog' een vervolg te organiseren op deze studiedag. Tussen 28 februari en 3 mei 2012 organiseerden FARO en het projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog' daarom in de vijf provincies een reeks workshops over 'Het dagelijks leven tijdens de Eerste Wereldoorlog. 100 jaar Groote Oorlog (2014-2018)'. De klemtoon van de workshops lag op bezet gebied en de vraag hoe een cultureel-erfgoedwerking rond dit gegeven kan worden uitgebouwd. Naast lezingen en een praktijkvoorbeeld uit de eigen provincie, konden de deelnemers onderling tips en ervaringen uitwisselen, projecten en vragen aan elkaar voorleggen en oproepen lanceren. Op deze manier kwam er heel wat informatie boven tafel. Aangezien de vele tips, plannen, vragen en oproepen niet alleen interessant zijn voor de deelnemers van de workshops, hebben de initiatiefnemers ervoor gekozen om dit alles te bundelen in een uitgebreide verslagbundel. Deze verslagbundel werd breed verspreid in de zomer van 2012.

Opmerkingen

CJSM 10 Publieke en andere omroepen actief betrekken

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM, VRT
Actoren	Regionale omroepen
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	
Historiek	<p>Focus-WTV</p> <p>Focus-WTV wil zich inschrijven in de globale aanpak die vanuit Vlaanderen wordt aangestuurd. In overleg met de Provincie West-Vlaanderen is er afgesproken dat Focus-WTV zelf geen inhoudelijke initiatieven zouden nemen en eerder de projecten die vanuit de overheid worden aangestuurd, zouden ondersteunen. Vandaar dat er vanuit de omroepen Focus &amp; WTV overleg is geweest met twee instanties: de provincie West-Vlaanderen en Westtoer. Daarnaast is er contact geweest met de VRT. Concreet houdt dit in:</p> <p>Provincie West-Vlaanderen</p> <p>a Provincie West-Vlaanderen zal in het kader van Gone West - project (opzetten van een jaarlijks cultureel-artistiek evenement in de periode 2014 - 2018) nagaan of regionale televisie hier een rol kan spelen</p> <p>b Provincie West-Vlaanderen ondersteunt VRT -Menuet productie "In Vlaamse Velden". Recent werd samenwerking afgerond. Vraag van Provincie West-Vlaanderen om rond "the making of" van deze productie (opname starten in de zomer van 2012) iets te doen</p> <p>Westtoer</p> <p>Westtoer zal in de komende jaren 2012-2014 in totaal 6 autoroutes uitwerken. Diverse meetings rond de mogelijke samenwerking werden georganiseerd.</p>

## VRT

Er is een meeting met de VRT –cel herdenking WO I geweest die positief is verlopen en waarbij er uitwisseling van informatie is gebeurd. Daarnaast zijn afspraken gemaakt rond de ter beschikking stellen van nieuwsitems. Wel is er vandaag geen structurele samenwerking, geen concreet project om rond te werken, ook geen echte aanzet vanuit VRT om hieromtrent met hen structureel iets op te zetten.

De redacties van Focus & WTV besteden in hun nieuws- en andere uitzendingen de nodige aandacht aan de diverse initiatieven die rond herdenking WO I worden genomen.

In 2010 reeks 10 portretten "Kleine verhalen uit de Grote Oorlog" - uitzending oktober – november 2010 (eigen kosten)

In 2011: Verslaggeving rond WO I en aanverwante initiatieven (najaar 2011):

- 15 september Boek "Allerlaatste getuigen" Canvas voorgesteld
- 4 oktober Veurne – voorlopige bescherming bunkers zorgt voor discussie
- 10 oktober Voorstelling "Parade's End" (BBC-reeks) in Nieuwpoort
- 11 oktober. Gehucht Ter Vaete bij Diksmuide krijgt eigen bord / verwijzing naar WO I
- 14 oktober Zonnebeke herdenking door ogen van Britse / Franse / Vlaamse jongeren
- 17 oktober Poperinge Talbot House voorstelling roman Brijis (Post voor Mevrouw Bromley)
- 18 oktober Nieuwpoort voorstelling Grafic Novel 'Afspraak in Nieuwpoort'
- 8 november. boomend aantal B&Bs Westhoek
- 9 november voorstelling "In Vlaamse Velden" VRT – provincie
- 10 november oudste klaroenblazer Menenpoort
- 11 november. plechtigheid Menenpoort / aandacht Olympiers / herdenking Passendale

## Opmerkingen

## CJSM 11 Digitale archivering en ontsluiting van historische interviews met veteranen en andere rechtstreekse getuigen

Beleidsdomein/rubriek CJSM

Initiatiefnemer CJSM, VRT

Actoren

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken

Historiek Reeds ontwikkeld

- kenniscentrum aanleggen van een thematische mediatheek met o.a. overzicht van WO I-docu's (VRT en andere omroepen), + 400 boeken, artikelen, verslagen werkbezoeken etc
- archief, gedetailleerde inventarisatie en annotering van WO I-getuigenissen in het VRT-archief (woord en beeld) + digitalisering hiervan, verwerving van de rechten van het Elfnovemberarchief (incl. digitalisering en annotering)
- interviewproject DE ALLERLAATSTE GETUIGEN: 2009, productie van 100 nieuwe audiovisuele getuigenissen met 100-plussers over hun persoonlijke ervaringen als kind tijdens WO I; 75 uur authentiek 'oral history' getuigenissen als mogelijke basis voor verschillende toepassingen op radio en tv, online, mobiel,

## Opmerkingen

## CJSM 12 Samenstelling van de reguliere VRT-herdenkingsprogrammatie in november

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	VRT
Actoren	
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	Ook in november 2013 zal de VRT bijzondere aandacht besteden aan de herdenking rond 100 jaar WO I.
Historiek	<p>In de aanloop naar de herdenkingsperiode wordt reeds extra gefocust op WOI in de novembermaand van elk jaar met</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• de rechtstreekse uitzending van de 11 november-herdenking in Ieper</li><li>• nieuwe WOI-docu's op Canvas' reeks 'Niets is Zwart-Wit' 2010-2013</li><li>• thematische website <a href="http://www.2014-18.be">www.2014-18.be</a> in de novembermaand hosten overkoepelende communicatie rond de WOI-programma's in de novembermaand</li></ul>
Opmerkingen	

## CJSM 13 Ontwikkeling van een prestigieuze fictieserie op Eén in 2014

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	VRT
Actoren	
Streefdatum/frequentie	2012-2014
Laatste stand van zaken	De opnames van de fictiereeks starten in 2012
Historiek	In Vlaamse Velden zal de nieuwe fictiereeks worden van de VRT voor 2014.
Opmerkingen	

## CJSM 14 Stroomlijnen van de verschillende subsidielijnen voor de werking van het IJzermemoriaal

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM; RWO
Actoren	CJSM, RWO en IJzermemoriaal
Streefdatum/frequentie	2012
Laatste stand van zaken	
Historiek	<p>Op basis van het decreet en van het door de beheerders van het memoriaal opgestelde beleidsplan wordt in samenspraak met de verschillende partijen een beheersovereenkomst opgesteld voor de periode 2012-2016. De doelstellingen voor de volgende beleidsperiode voorzien o.m. in de herinrichting van de publiekspresentatie in het memoriaal in de aanloop naar de herdenking en in aandacht voor netwerking en samenwerking.</p> <p>Op 15/07/2011 keurde de Vlaamse Regering een decreet goed voor de stroomlijning van de verschillende subsidies aan het IJzermemoriaal. Het decreet betreft zowel het beheer van de onroerende site als de culturele werking in en rond het memoriaal. Het decreet voorziet in het sluiten van beheersovereenkomsten voor beleidsperiodes van vijf jaar, waarin de doelstellingen voor deze beleidsperiode vastgelegd worden.</p> <p>Op 20 juli 2012 heeft de Vlaamse regering de beheersovereenkomst met onder meer de vzw Voor Vrede, Vrijheid en Verdraagzaamheid goedgekeurd. Deze vzw is de beheerder van museum in de IJzertoren en zal tal van activiteiten organiseren.</p>

waaronder de 11 novemberherdenking

Opmerkingen

**CJSM 15 Het ondersteunen van internationale WOI evenementen voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media**

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	Culturele organisaties, sportsector, lokale actoren
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	In zoverre deze internationale initiatieven kaderen binnen de reguliere werking van de culturele organisaties wordt dit opgenomen binnen de werkingssubsidies
	Daarnaast zijn er ook sportieve initiatieven in Zonnebeke ( Memorial Museum Passchendaele); rugby en cricketwedstrijdentotaalpakket aanbieden: sport-educatie - verblijfsmogelijkheid en uitgangspunten voor verkenning regio
Historiek	
Opmerkingen	

**CJSM 16 Het Vlaamse filmbeleid besteedt extra aandacht aan de WOI-herdenking**

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
initiatiefnemer	CJSM
Actoren	VAF
Streefdatum/frequentie	Start 2012
Laatste stand van zaken	<p>Het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) en het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) lanceerden, in samenwerking met bioscoopgroep Kinopolis en Canvas, een unieke oproep naar de animatiesector en de literaire wereld. De Fondsen willen, naar aanleiding van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog in 2014, twaalf ultrakorte animatiefilms met bijhorende gedichten laten creëren rond het thema 'vrede'. De films en gedichten worden in het herdenkingsjaar aan het ruime publiek voorgesteld via de schermen van Kinopolis en de platformen van Canvas.</p> <p>In een eerste fase (tweede helft 2012) lanceerde men de oproep voor het insturen van animatiefilmprojecten. Gemikt wordt zowel op opkomend als gevestigd talent. In een volgende fase – begin 2014 – zal het VFL een oproep uitschrijven voor twaalf gedichten rond het thema 'vrede', geïnspireerd op de gerealiseerde animatiefilms.</p>
Historiek	<p>Naar aanleiding van de herdenking van WOI wordt door verschillende mediapartners en productiehuisen audiovisuele producties gepland en voorbereid. Omdat gedurende de periode 2014-2018 de focus op het thema van de Eerste Wereldoorlog groot zal zijn, vraagt de Vlaamse Regering aan het Vlaams Audiovisueel Fonds om extra aandacht te besteden aan dit thema en vervolgens te onderzoeken of een thematische WOI-oproep kan georganiseerd worden.</p> <p>Het VAF is momenteel volop bezig te overleggen met o.a. het Vlaams Fonds voor de Letteren en de Kinopolis groep, in verband met een samenwerkingsproject in het kader van de herdenking van de eerste WO. Bedoeling is om jong animatietalent een aantal filmpjes te laten ontwikkelen en dit te koppelen aan Vlaamse dichters die daar een gedicht bij zullen schrijven. De invalshoek zou het thema 'Vrede' zijn.</p> <p>Het VAF heeft steun verleend aan een vijftal projecten rond het thema WO I: Parade's End, In Vlaamse velden/In Flanders Fields, Deadlines, Rosenn en Cafard. Daarnaast heeft het VAF via FilmLab een WOI-game getiteld 'Hill 60' gesteund (een project in</p>

partnerschap met het Flanders Fields museum) dat tegen het herdenkingsjaar zou moeten klaar zijn

#### Opmerkingen

### CJSM 17 Opname Last Post-plechtigheid in UNESCO-register voorbeeldprojecten immaterieel erfgoed

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	CJSM, K&E
Streefdatum/frequentie	Start 2011
Laatste stand van zaken	<p>In april 2012 werd een dossier ingediend voor opname in het Register van beste voorbeeldpraktijken van de UNESCO-conventie uit 2003 voor het borgen van het immaterieel cultureel erfgoed</p> <p>Het dossier draagt als titel <i>'Remembrance education on the heritage of World War I and safeguarding the Last Post Ceremony at the Menin Gate Memorial in Ypres, City of Peace'</i>. Gezien de werkdruk bij het UNESCO-secretariaat geldt er momenteel een quotum op basis waarvan er mondiaal per jaar slechts 60 kandidaturen ingediend kunnen worden. Voor België is er eveneens een beurtrol afgesproken waarbij de Vlaamse, de Franstalige en Duitstalige gemeenschap overleggen en afstemmen over (beurtelings) indienen van UNESCO-kandidaturen. Om deze redenen is het bijgevolg niet duidelijk wanneer het dossier precies zal behandeld worden door UNESCO. Alvorens het zo ver is zal het dossier eveneens herwerkt moeten worden op basis van het nieuwe indieningsformulier waar andere inhoudelijke accenten gelegd worden.</p>
Historiek	<p>In juni 2011 plaatste de minister van Cultuur de Last Post Plechtigheid op de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Deze opname vormde een belangrijke stap in erkenning binnen Vlaanderen.</p>
Opmerkingen	

### CJSM 18 Opstellen van een proeflijst voor het cultureel erfgoed van Wereldoorlog I

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	CJSM, K&E
Streefdatum/frequentie	Start 2012
Laatste stand van zaken	<p>In het najaar 2012 werd opdracht gegeven voor het opstellen van een proeflijst voor het cultureel erfgoed van de Eerste Wereldoorlog, zowel in privébezit als in openbaar bezit. Deze proeflijst wordt gehanteerd als inhoudelijk referentiekader voor het afwegen van mogelijke kandidaten voor de Topstukkenlijst. De op te stellen proeflijst zal alle types cultureel erfgoed met betrekking tot de verschillende facetten van de oorlog en de bezetting betreffen. De proeflijst zal afgewerkt worden tegen september 2013. Hierna zal de Topstukkenraad voorstellen doen aan de minister met betrekking tot eventuele opname op de Topstukkenlijst.</p>
Historiek	
Opmerkingen	

### CJSM 19 Ingebeeld: digitalisering van documentaire bronnen door het VIAA

Beleidsdomein/rubriek	CJSM
-----------------------	------

Initiatiefnemer	CJSM
Actoren	CJSM (e-cultuur), VIAA (Vlaams Instituut voor de Archivering en de ontsluiting van het Audiovisueel erfgoed), FARO
Streefdatum/frequentie	Project loop van begin 2013 tot eind 2014
Laatste stand van zaken	Het Vlaams Instituut voor de Archivering en de ontsluiting van het Audiovisueel erfgoed (VIAA) zal in 2013-2014 een project rond WOI ontwikkelen. Het VIAA wenst n.a.v. de herdenking van de Eerste Wereldoorlog een bijdrage te leveren aan de digitalisering van bronnen m.b.t. deze periode. Aangezien ongeveer alle originele audiovisuele bronnen uit deze periode – die hoe dan ook vrij beperkt zijn, zoals films, en geluidsopnames – al gedigitaliseerd werden, kan ingezet worden op documentaire bronnen. Het gaat hier dan om frontbladen (loopgravenpers) en andere relevante kranten en periodieke bladen, pamfletten en vlugschriften. Aan FARO werd gevraagd om een voorstel te doen, in overleg met de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en met enkele belangrijke culturele archieven. Het traject moet binnen de periode van 18 maanden gerealiseerd worden. Dit betekent dat de digitalisering reeds opstart in 2013 en er eind 2014 al eerste publieke ontsluiting gerealiseerd is.
Historiek	/
Opmerkingen	Dit project wordt niet ondersteund via de werkingsmiddelen e-cultuur (CJSM), hiervoor worden (digitalisering)middelen van het VIAA gebruikt



# Communicatie

## COM 01 Rapporteren aan de Vlaamse Regering

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	Centrale projectgroep
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	In de mededeling van 23 februari 2012 over het Actieplan '100 jaar Grote Oorlog' werd een nieuwe werkwijze van rapportering opgevat. De driemaandelijkse rapportering aan de Vlaamse minister-president en minister van Toerisme werd vervangen door een zesmaandelijkse rapportering over het Vlaams Actieplan aan de Vlaamse Regering. Een eerste rapportage gebeurde in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 23 november 2012. Inmiddels bezorgde PGO het kabinet van minister Geert Bourgeois een tweede rapportering over de periode van 1 augustus 2012 tot 1 juli 2013.
Historiek	De driemaandelijkse rapportage werd inmiddels vervangen door de halfjaarlijkse rapportering aan de Vlaamse Regering via mededeling. De mededeling aan de Vlaamse Regering VR 2010 2307 MED 0403 vermeldt dat de projectcoördinator op driemaandelijkse basis zal rapporteren aan de Vlaamse ministers van Toerisme en Buitenlands Beleid. Zo werd gerapporteerd op: <ul style="list-style-type: none"> <li>• 3/12/2010 augustus-september-oktober-november 2010</li> <li>• 7/4/2011 december 2010-januari-februari-maart 2011</li> <li>• 19/7/2011 april-mei-juni 2011</li> <li>• 24/10/2011 juli-augustus-september 2011</li> </ul>
Opmerkingen	De rapporten worden bijgehouden op het projectsecretariaat.

## COM 02 Rapporteren aan het Vlaams Parlement

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	Toerisme en Onroerend Erfgoed
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Er wordt zesmaandelijks gerapporteerd aan de gezamenlijke commissie Onroerend Erfgoed en Toerisme van het Vlaams Parlement specifiek over de aspecten Onroerend Erfgoed en Toerisme van het Herdenkingsproject. Er werd gerapporteerd in het Vlaams Parlement op 17 september 2012 en 14 mei 2013.  Op 30 januari 2013 werd door het PGO en Toerisme Vlaanderen een toelichting gegeven rond de communicatie van het herdenkingsproject aan de expertencommissie Overheidscommunicatie van het Vlaams Parlement.
Historiek	
Opmerkingen	

**COM 03** Verzorgen van de algemene communicatie over de voortgang van het project in binnen - en buitenland

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	DiV, VRT, Cultuurnet Vlaanderen, TVL
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>In november 2012 werd een nieuwe versie van de Brochure '100 jaar Groote Oorlog' opgemaakt</p> <p>In 2012 werd verder gewerkt aan de website van het projectsecretariaat met een Engelstalige versie en de lancering van de UiT Agenda Groote Oorlog, waarin men een overzicht kan vinden van alle WOI-evenementen die in de UiT databank van CultuurNet Vlaanderen beschikbaar zijn. Er werd ook een Handleiding voor de invoerder ontwikkeld</p> <p>In 2013 werd een structurele samenwerking opgezet met CultuurNet Vlaanderen om de opmaak en uitbouw van een publiekswebsite voor te bereiden.</p>
Historiek	<p>In 2013 wordt tevens gewerkt aan de opmaak van een globale evenementenkalender.</p> <p>Het Projectsecretariaat is belast met de algemene communicatie over de (voortgang) van het project:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Infostand op het Forum Herinneringseducatie van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie. (maart 2011)</li> <li>• Opmaak en lancering van website WOI verbonden aan het departement iV (juni 2010): de website wordt op periodieke basis geactualiseerd in viertalen (NL, F, E, D)</li> <li>• Opmaak van een Brochure over '100 jaar Groote Oorlog' (juni 2011). deze brochure wordt op periodieke basis geactualiseerd in vier talen (NL, F, E, D)</li> </ul>
Opmerkingen	

**COM 04** Gericht communiceren over de voortgang van het project aan alle geïnteresseerde derden - via gerichte bijeenkomsten

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	Vlaamse partners en actoren op het terrein
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>PGO is betrokken bij het overleg met en tussen de provincies. Zo nam het deel aan het intra-provinciaal overleg van 27 mei 2013. Toelichting op het Forum voor Herinneringseducatie op 23 april 2013. Inleiding op de studiedag van Landbouw en Visserij i.s.m. het ICAG op 29 november 2012</p>
Historiek	<p>Voortbouwend op de studiedag van 2011 heeft het projectsecretariaat i.s.m. FARO in het voorjaar 2012 vijf provinciale bijeenkomsten georganiseerd gericht op lokale erfgoed - en toerismemedewerkers. Het algemeen thema van de studiedagen wordt 'het dagelijks leven tijdens de Eerste wereldoorlog'. De bedoeling is om via een concrete interactieve workshop de lokale besturen op weg te helpen met het beschikbare bronnenmateriaal over WO I om concreet aan de slag te gaan.</p> <p>Op 1, 2 en 3 maart 2012 werd een colloquium georganiseerd in de Westhoek gericht op lokale actoren en stakeholders om de erfgoedstrategie in al zijn aspecten toe te lichten.</p> <p>Een van de taken van het projectsecretariaat betreft het gericht communiceren aan geïnteresseerde derden. Volgende initiatieven werden genomen:</p>

- 17-19/3/2011 deelname aan het symposium over erfgoedmanagement I s.m EAC (Europae Archaeologiae Consilium)
- op 16/6/2011 organiseerde het PGO in samenwerking met FARO een studiedag '100 jaar Groote Oorlog -Erfgoed, herdenking en herinnering'
- 16-17-18/ 9/2011 organisatie van de studiedagen over landschappen en herinneringssites I s.m. het WHTRN (World Heritage Tourism Research Network)
- 8/11/2011 inleiding n a v de voorstelling van het rapport van het Vlaams Vredesinstituut 'Honderd jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede' in het Vlaams Parlement.
- 21/11/2011 deelname aan het colloquium 'Tussen herdenken en toerisme 100 jaar WO I' georganiseerd door het VGK (Vlaamse Geschiedkundige Kring - U Gent)

Opmerkingen Verslagen over de symposia worden bijgehouden op het projectsecretariaat en /of zijn te consulteren op de website

## COM 05 Gericht communiceren via een publiekswabsite

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	DiV
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	Eind 2012 werd beslist tot een structurele samenwerking tussen het projectsecretariaat en CultuurNet Vlaanderen voor de uitbouw en ontwikkeling van een publiekswabsite voor het herdenkingsproject. De website zal ontwikkeld worden in 2013 en bevat o a een uitgebreide evenementenkalender (Uit agenda Groote Oorlog), nieuwsberichten, interactiviteit, meertaligheid en een elektronische nieuwsbrief
Historiek	
Opmerkingen	

## COM 06 Een projectlogo en -huisstijl ontwikkelen.

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO, TVL
Actoren	PGO, Westtoer, TVI
Streefdatum/frequentie	2010
Laatste stand van zaken	Status = gerealiseerd
Historiek	In 2010 werd er een projectlogo ontwikkeld door Westtoer en Toerisme Vlaanderen, die gezamenlijk eigenaar zijn van het logo. Het logo werd overgenomen door de Vlaamse regering in het algemeen en het projectsecretariaat in het bijzonder m b t de communicatie over het herdenkingsproject '100 jaar Groote Oorlog(2014-18)'. Daarnaast heeft het projectsecretariaat een eigen huisstijl ontwikkeld wat infomappen, lay-out, naamkaartjes en dergelijke betreft. Het logo kan aangevraagd worden via de website van het projectsecretariaat '100 jaar Groote Oorlog(2014-18)' en bij Toerisme Vlaanderen.
Opmerkingen	

## COM 07      Ontwikkeling zakagenda van de Vlaamse Overheid 2014

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	DAR
Actoren	PGO, DAR
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	De zakagenda van de Vlaamse Overheid voor 2014 zal volledig gewijd worden aan het thema van de Eerste Wereldoorlog
Historiek	
Opmerkingen	

## COM 08      Opmaak van een communicatieplan voor de Vlaamse Overheid

Beleidsdomein/rubriek	Communicatie
Initiatiefnemer	PGO, Div
Actoren	PGO, DAR, alle beleidsdomeinen, de centrale projectgroep
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	<p>In 2013 werd een traject opgestart om te komen tot een overkoepelende Vlaamse Communicatiestrategie met als finaliteit een communicatieplan rond de herdenking</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Er volgde een toelichting van het herdenkingsproject op het SOBO-communicatie-overleg van de Vlaamse Overheid: 16 mei 2013</li><li>- de Centrale ProjectgroepProjectgroepProjectgroepProjectgroepen van 30 mei 2013 en 26 juni 2013 werden gewijd aan het thema communicatie</li></ul>
Historiek	
Opmerkingen	

# Economie, wetenschap en innovatie

EWI 01 Nagaan hoe (multidisciplinair) wetenschappelijk onderzoek rond WO I kan worden ondersteund en gestimuleerd

**Beleidsdomein/rubriek** EWI

**Initiatiefnemer** EWI

**Actoren** EWI, FWO; academische wereld

**Streefdatum/frequentie** 2012 en volgende jaren

**Laatste stand van zaken**

Wetenschappelijk onderzoek is een prioritair thema in het project '100 jaar Grote Oorlog' en door het regeerakkoord ook rechtstreeks gevat. Het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek rond het thema Wereldoorlog I is dan ook een prioriteit voor het project. Het kan leiden tot meer kennisopbouw over WO I aan de Vlaamse universiteiten, hoogstaande publicaties en expertisevorming.

Twee initiatieven die in dit verband ontwikkeld worden zijn de publicatie van een publieksboek en een studiedag over de Eerste Wereldoorlog. De organisatie van deze twee initiatieven wordt toevertrouwd aan het FWO, in samenwerking met het Departement EWI. Het thema daarvan dient breder te zijn dan enkel een historische benadering van de Grote Oorlog. Naast historische analyses kan het ook gaan om benaderingen vanuit andere disciplines van onderwerpen als 'oorlog en vrede', 'peacekeeping'. De impact van WO I is immers zeer breed zowel economisch, sociaal, politiek, op het vlak kunst, literatuur, militair. Ook kan de link met de actualiteit worden gezocht.

Met het oog op een inhoudelijke uitdieping van deze projecten en een aansturing van de uitvoering daarvan, heeft het FWO alvast een werkgroep samengesteld bestaande uit onderzoekers uit de disciplines Geschiedenis, Internationaal Recht, Sociologie, Politicologie en mogelijk andere relevante domeinen. Daarnaast wordt ook aan het Vredesinstituut gevraagd in dit wetenschappelijk comité samen te zitten.

Call for papers in de zomer 2013.

Publicatie over onderzoek rond WO I, naast Nederlandstalige publicatie, ook Engelse vertaling, publieksboek met wetenschappelijk niveau, dat een status quaestionis biedt.

Studiedag waarvan programma te bepalen is door het wetenschappelijk comité, aansluitend bij de publicatie van het publieksboek.

Historiek

Opmerkingen

Samenstelling wetenschappelijk comité

Lid	Instelling	Discipline/functie	Rol in comité
Martin Kohlrausch	KU Leuven	Nieuwste Geschiedenis	Effectief lid
Daniël Biltreyst	UGent	Communicatiewetenschappen	Effectief lid
Bruno De Wever	UGent	Nieuwste Geschiedenis	Effectief lid
Eddy Somers	UGent	Internationaal Publiekrecht	Effectief lid
Anne Mie Draye	UHasselt	Overheid en Recht	Effectief lid
Erik Franckx	VUB	Internationaal en Europees recht	Effectief lid
Guy Van Themsche	VUB	Nieuwste Geschiedenis	Effectief lid
Joost Vaesen	VUB	Militaire Geschiedenis	Effectief lid
Luc Rasson	UA	Letterkunde	Effectief lid
Tom Sauer	UA	Internationale politiek	Effectief lid
Alex Vanneste	UA	Taalkunde	Effectief lid
Maarten Van Alstein	Vlaams Vredesinstituut	Onderzoeker	Effectief lid
Danielle Gilliot	Kabinet I Lieten	Adviseur	Waarnemer

Bart Dumolyn	EWI	Adviseur	Waarnemer
Olivier Boehme	FWO	Beleidsmedewerker	Waarnemer

**EWI 02** Nagaan hoe initiatieven met betrekking tot herinneringseducatie en wetenschapscommunicatie rond WO I kunnen worden ondersteund

Beleidsdomein/rubriek	EWI
Initiatiefnemer	EWI
Actoren	Departement EWI, FWO
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	Het Departement EWI onderzoekt samen met het FWO de mogelijkheid om in de marge van de studiedag ( EWI 01) een participatief moment te voorzien met vrijetijdsonderzoekers zoals heemkundigen e d Tevens zal de geplande publicatie ( EWI 01) gericht zijn op de geïnteresseerde leek
Historiek	
Opmerkingen	

**EWI 03** Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) zal als kennis- en ondersteuningscentrum voor de kust- en zeewetenschappen actief meewerken aan de herdenking

Beleidsdomein/rubriek	EWI
Initiatiefnemer	EWI; VLIZ
Actoren	VLIZ
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	Actie Thematische publicatie WOI Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) wil – als kennis- en ondersteuningscentrum voor de kust- en zeewetenschappen in Vlaanderen en daarbuiten – uiteraard ook zijn steentje bijdragen naar de herdenking van de Wereldoorlog I toe, straks in 2014-2018. Daarom zal het eind 2013 een thematisch en extra dik nummer van het tijdschrift De Grote Rede ( <a href="http://www.vliz.be/NL/Infoloket/Infoloket_GR">http://www.vliz.be/NL/Infoloket/Infoloket_GR</a> ) produceren rond “Wereldoorlog I en de zee”. Naast 10-15 hoofdbijdragen, geschreven samen met de experts uit het onderzoeksveld, zullen ook alle bijzondere rubrieken en specifieke WOI-invulling krijgen. Het nummer wordt vervolgens ook professioneel vertaald naar het Engels, het Duits en het Frans .
Historiek	
Opmerkingen	

## Financiën en begroting

**FB 01** Inventariseren van alle projecten en activiteiten die door de departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid worden betoelaagd in het kader van het herdenkingsproject

Beleidsdomein/rubriek	FB
Initiatiefnemer	FB
Actoren	Andere beleidsdomeinen
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	Afspraak om bij de Inspectie van Financien een lijst met projecten aan te leggen die worden voorgelegd aan F&B en die verband houden met WOI en hierover te rapporteren aan het departement IV.
Historiek	
Opmerkingen	

# Federaal, gemeenschappen en gewesten

## FGG 01 Intra-Belgisch overleg organiseren

Beleidsdomein/rubriek	FFG
Initiatiefnemer	DiV, PGO
Actoren	Federaal, gemeenschappen en gewesten
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Sinds het akkoord rond een intra-Belgisch afsprakenkader betreffende de samenwerking rond de herdenking van de 100ste verjaardag van Wereldoorlog Eén ( 2014-2018) is het overlegplatform op regelmatige tijdstippen bijeengekomen. Een concreet dossier voor de Vlaamse overheid betrof het overleg en de bereikte consensus over de tekst van de Flanders Fields verklaring ( cfr. BB01).
Historiek	Op initiatief van DiV en federaal hebben inmiddels reeds 3 vergaderingen ( 3 april, 2 mei, 16 juli) plaats gevonden in 2012. Er werd een akkoord bereikt over een intra-Belgisch afsprakenkader betreffende de samenwerking rond de herdenking van WO I, dat van kracht is sinds 1 juli 2012
Opmerkingen	De verslagen zijn te raadplegen op de federale sharepointsite evenals bij PGO

## FGG 02 Samenwerking met het federale niveau

Beleidsdomein/rubriek	FFG
Initiatiefnemer	DiV; PGO
Actoren	Federaal
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Er wordt onder meer overleg gepleegd en / of samengewerkt met het federale niveau in volgende dossiers: <ul style="list-style-type: none"> <li>- de Flanders Fields verklaring ( cfr. BB01)</li> <li>- de Historiker dialog</li> <li>- het projectvoorstel ' The World remembers' van de Canadees Robert Thomson</li> <li>- De voorbereiding met betrekking tot het federale herdenkingsevenement te Nieuwpoort en Ieper</li> <li>- De federale sharepointsite</li> <li>- Het SOMA mbt de organisatie van een wetenschappelijke conferentie ' War en Fatherland – World War I in perspective of the nationstate'</li> <li>- Het project ' herdenkingstuinen' ( cfr. BB09) en de inbreng van Defensie</li> </ul>
Historiek	De federale ministerraad heeft twee maal beraadslaagd over de viering van de honderdste verjaardag van de "Groote Oorlog". Op 4 november 2011 besliste de federale ministerraad om <ul style="list-style-type: none"> <li>• op woensdag 15 oktober 2014 een nationale herdenkingsplechtigheid te organiseren,</li> <li>• een federaal meerjarenprogramma ( 2014-2018) voor de herdenking rond drie thema's: collectief geheugen, vredesinspanningen, solidariteit en partnerschap uit te werken, in nauwe samenwerking met de gemeenschappen en gewesten, alsook met de buurlanden;</li> <li>• een organisatiecomité op te richten dat verantwoordelijk is voor de coördinatie en de budgettaire aspecten en twee operationele werkgroepen</li> </ul>



overkoepelt één voor de nationale herdenkingsplechtigheid en een andere voor het meerjarenprogramma voor de herdenking en om de heer Paul Breyne als commissaris-generaal aan te wijzen van bij het verstrijken van zijn mandaat. Hij zal het voorzitterschap van het organisatiecomité waarnemen en worden bijgestaan door een adjunct.

Op 23 maart 2012 besliste de federale ministerraad over

- de globale organisatiestructuur ( federale regering/ interkabinettenwerkgroep / het organisatiecomité – opdrachten en samenstelling / de werkgroepen ceremonie en federaal programma – opdrachten en samenstelling);
- de aanwijzing van de heer Jean-Arthur Régibeau, directeur-generaal bij de FOD Buitenlandse Zaken, tot adjunct-commissaris-generaal

Op uitnodiging van het federale commissariaat-generaal heeft DiV/PGO, naast de andere entiteiten in België, op 26 juni 2012 een toelichting gegeven aan de diplomatieke vertegenwoordigers van 26 landen over de plannen van de Vlaamse Regering in het Egmontpaleis.

Op 2 juli 2012 is de werkgroep Ceremonie bijeengekomen waaraan DiV/PGO heeft deelgenomen, evenals de provincie West-Vlaanderen en de stad Ieper. Op basis van het overleg zal de werkgroep enkele scenario's uitwerken en voorleggen aan de federale regering.

Opmerkingen

#### FGG 03 Samenwerking met de Franstalige Gemeenschap en het Waals Gewest

Beleidsdomein/rubriek	FGG
Initiatiefnemer	PGO, Franse Gemeenschap/Waals Gewest
Actoren	
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	In het raam van het intra-Belgisch overleg heeft DiV/PGO contacten met de Franse Gemeenschap/Waals Gewest
Historiek	In 2011 heeft de Franse Gemeenschap / het Waals Gewest een werkgroep opgericht onder leiding van UCL professor Laurence van Ypersele om de herdenking rond WO I in het Franstalige landsgedeelte voor te bereiden.  Het Waals Gewest heeft deelgenomen aan de workshop ' landschappen herinneringssites' in september 2011. De Franse Gemeenschap/ Waals gewest was aanwezig op de officiële lancering van het herdenkingsproject '100 jaar Groote Oorlog(2014-18)'. Er is afgesproken dat, van zodra uitgewerkt, Philippe Plumet de plannen van de Franse Gemeenschap/Waals gewest zal doorsturen.

Opmerkingen

#### FGG 04 Samenwerking met de Duitstalige Gemeenschap

Beleidsdomein/rubriek	FFG
Initiatiefnemer	PGO; Duitstalige Gemeenschap
Actoren	
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	DiV/PGO heeft, in het kader van het intra-Belgisch overleg, contacten met de Duitstalige Gemeenschap.
Historiek	Op 11 november 2011 heeft het projectsecretariaat een informeel contact gehad met Alexander Homann, vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap te Brussel.

Op 16 april 2012 heeft MP Karl-Heinz Lambertz schriftelijk laten weten beried te zijn om de Flanders Fieldsverklaring te ondertekenen voor zover ook de andere entiteiten in België dit doen

Opmerkingen

FGG 05 Samenwerking met het Brussels Gewest

Beleidsdomein/rubriek FFG

Initiatiefnemer PGO, BH Gewest

Actoren

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken

In het raam van het intra-Belgisch overleg heeft Div/PGO contacten met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Historiek

Op 31 mei 2012 heeft PGO een uiteenzetting gegeven van de Vlaamse plannen tijdens een vergadering van de stuurgroep van het Brussels Gewest belast met de voorbereiding van de eeuwherdenking

Opmerkingen

Het verslag dd 31/5/2012 wordt bijgehouden door PGO

## Leefmilieu, natuur en energie

**LNE 01** Het beheren, onderhouden en optimaliseren van de toegangswegen naar WOI-sites in domeinen van het Agentschap Natuur en Bos.

Beleidsdomein/rubriek	LNE
Initiatiefnemer	Agentschap Natuur en Bos
Actoren	
Streefdatum/frequentie	In functie van de planning en de termijnen opgenomen in het ANB-actieplan
Laatste stand van zaken	<p>Het Agentschap Natuur en Bos draagt bij in enkele van de strategische projecten uit het Herinneringspark 14-18</p> <p>De uit te voeren werken worden in kaart gebracht en vertaald naar tijd en budget in een actieplan.</p>
Historiek	Dit gaat vooral over ontsluitingswegen (wandelpaden) die door de ANB-domeinen zullen gaan (Viconia-kleiputten, Polygoonbos)
Opmerkingen	<p>Binnen ANB is medio 2012 het '100 jaar Groote Oorlog' opgestart als onderdeel van de aandacht voor 'goed gastheerschap in natuur' Dit moet inspanningen en de diverse acties die ANB plant richting 2014-2018 intensifieren, stroomlijnen en coördineren</p> <p>Ook de opvolging van deze actie behoort tot dit deelproject</p> <p>De effectieve planning en realisatie van de ingrepen zijn de verantwoordelijkheid van de terreinbeheerders.</p>

**LNE 02** Rekening houden met het militair erfgoed bij de opmaak van inrichtingsplannen van de ANB domeinen. (Cabour, de duinen, Polygoonbos,....)

Beleidsdomein/rubriek	LNE
Initiatiefnemer	Agentschap Natuur en Bos
Actoren	
Streefdatum/frequentie	In functie van de planning en de termijnen opgenomen in het ANB-actieplan
Laatste stand van zaken	<p>Het project '100 jaar Groote Oorlog' brengt het aanwezige militair erfgoed, aanwezig in ANB-domeinen in kaart Als element van een multifunctioneel beheer wordt, in verhouding tot het belang van relict en in functie van de kansen voor het project, de aandacht voor het militaire erfgoed ingebracht in de inrichtingsplannen</p> <p>De uit te voeren werken worden in kaart gebracht en vertaald naar tijd en budget in een actieplan</p> <p>Een aantal concrete projecten zijn in voorbereiding of zijn reeds opgestart</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Domein Mastenbos – Kapellen</li> <li>- Domein – Zonnebeke ifv The Legacy</li> </ul>
Historiek	
Opmerkingen	<p>Binnen ANB is medio 2012 het '100 jaar Groote Oorlog' opgestart als onderdeel van de aandacht voor 'goed gastheerschap in natuur' Dit moet inspanningen en de diverse acties die ANB plant richting 2014-2018 intensifieren, stroomlijnen en coördineren.</p> <p>Ook de opvolging van deze actie behoort tot dit deelproject</p> <p>De effectieve opmaak van inrichtingsplannen zijn de verantwoordelijkheid van de terreinbeheerders</p>

**LNE 03      Ontwikkeling van een attractief toeristisch product met betrekking tot WO1 en het landschap toen en nu**

Beleidsdomein/rubriek	LNE
Initiatiefnemer	Agentschap Natuur en Bos
Actoren	
Streefdatum/frequentie	In functie van de planning en de termijnen opgenomen in het ANB-actieplan
Laatste stand van zaken	<p>Het project '100 jaar Grote Oorlog' ontwikkelt en plant een reeks initiatieven met toeristische inslag die vertrekken vanuit de verhalen die de relatie van bos, natuur en landschap met WO1 en met de mensen aan en achter het front zichtbaar maken</p> <p>Voor de ANB-domeinen die militair strategisch of maatschappelijk een belangrijke rol hebben gespeeld tijdens WO1 wordt een geïntegreerd toeristisch verhaal uitgewerkt.</p> <p>Samen met partners worden afspraken gemaakt en initiatieven opgezet om die toeristische producten te ontwikkelen en te beheren</p> <p>In mei 2013 is een actieplan goedgekeurd dat het project vorm moet geven. Het actieplan steunt op volgende principes</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Het uitwerken van een groene oorlogsroute van de kust tot in Voeren, een snoer van bossen, parken en natuurgebieden met een WO1-verhaal. De oorlogsroute vormt de ruimtelijke drager van het project. De route wordt gelanceerd ter gelegenheid van de Week van het Bos2013.</li> <li>• De groene oorlogsroute is ook de drager van een beleevingsprogramma dat vier jaar lang de route vitaal houdt</li> <li>• De groene oorlogsroute wordt aangewend om door slimme kruisverbanden met andere beleevingsprojecten (kunst, digitale communicatie, ...) waar ANB op inzet, dubbele winst te boeken.</li> </ul> <p>Vanaf de tweede helft van 2013 wordt het actieplan geïmplementeerd.</p>
Historiek	<p>Vanuit het VBC De Otter (ANB, NP en RL) zal een projectvoorstel hierover worden ingediend. Momenteel is men dit nog aan het uitwerken (indienen tegen 1/2/2012). Een globaal en overlegd ANB-actieplan wordt voorbereid tegen eind 2012.</p> <p>Het projectvoorstel vanuit de VBC De Otter wordt herbekeken in samenspraak met de stad Diksmuide en in functie van het globale pakket</p>
Opmerkingen	<p>Binnen ANB is medio 2012 het '100 jaar Grote Oorlog' opgestart als onderdeel van de aandacht voor 'goed gastheerschap in natuur'. Dit moet inspanningen en de diverse acties die ANB plant richting 2014-2018 intensifiëren, stroomlijnen en coördineren</p> <p>De ontwikkeling van een globaal toeristisch product die vertrekt vanuit de relatie tussen bos, natuur en landschap en WO1 is een van de belangrijke uitdagingen</p> <p>Op basis van de inventarisatie en de ingeschatte potenties (tweede helft 2012), wordt tegen eind 2012 een globaal actieplan voor toeristisch gerichte initiatieven uitgewerkt</p> <p>Dit actieplan wordt vanaf 2013 uitgevoerd richting sleuteldata in het globale programma 2014-2018</p>

**LNE04      Samenwerking tussen het Agentschap Natuur en Bos, Toerisme Vlaanderen en Westtoer**

Beleidsdomein/rubriek	LNE
Initiatiefnemer	Agentschap Natuur en Bos
Actoren	Toerisme Vlaanderen, Westtoer
Streefdatum/frequentie	In functie van de planning en de termijnen opgenomen in het ANB-actieplan

Laatste stand van zaken	<p>Een versterkte afstemming tussen ANB met Toerisme Vlaanderen, Westtoer en de andere provinciale toeristische diensten is een van de primaire actiepunten van het project '100 jaar Groote Oorlog' dat binnen ANB is opgestart.</p> <p>De samenwerking met Toerisme Vlaanderen stoelt mee op het bestaande samenwerkingsprotocol</p> <p>Die afstemming moet leiden tot een actieve samenwerking tussen de partners met het oog op het onderbouwd realiseren van een/het toeristisch totaalpakket. Dit maakt deel uit van het ANB-actieplan</p>
-------------------------	--

Historiek

Opmerkingen

Binnen ANB is medio 2012 het '100 jaar Groote Oorlog' opgestart als onderdeel van de aandacht voor 'goed gastheerschap in natuur'. Dit moet inspanningen en de diverse acties die ANB plant richting 2014-2018 intensifieren, stroomlijnen en coördineren.

Het zoeken naar partnerschappen en samenwerking met de diverse spelers op het terrein is een prioritair aandachtspunt.

Samenwerking met Toerisme Vlaanderen en de verschillende provinciaal toeristische diensten zijn in deze van uitzonderlijk belang.

#### LNE 05 De Vlaamse Landmaatschappij voorziet specifieke maatregelen inzake restauratie en consolidatie van oorlogsrelicten en de recreatieve ontsluiting ervan.

Beleidsdomein/rubriek

LNE

Initiatiefnemer

VLM

Actoren

Streefdatum/frequentie

Doorlopend

Laatste stand van zaken

1 Militaire veldkeuken Gapaard (Lo-Reninge)

De VLM is zelf eigenaar van een weilandperceel in Lo-Reninge met de restanten van een gebouwtje dat in de Eerste Wereldoorlog fungeerde als Belgisch militaire veldkeuken. Dit inmiddels beschermd monument werd in der minne aangekocht in functie van de toekomstige ruilverkaveling Pollinkhove. De bouwfysische toestand van deze veldkeuken is slecht en een restauratie dringt zich op. In het kader van de werking rond WO1-erfgoed, mede ingegeven vanuit de nakende herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog, is de Stad Lo-Reninge vragende partij om een project uit te werken rond deze site.

Een doorverkoop vanwege de VLM aan de Stad Lo-Reninge bleek voor de gemeente financieel niet haalbaar. Ook pogingen tot inpassing in één van de projecten "Impulsfonds 100 jaar Groote Oorlog / Toerisme Vlaanderen" en "Transmussites 1914-1945" leidden niet tot het bijeenbrengen van de nodige kredieten voor restauratie en ontsluiting.

Na overleg (19 febr. 2013) met Lo-Reninge, provincie, AWV, Onroerend Erfgoed, VLM en ruilverkavelingscomité Sint-Rijkers werd een nieuwe piste uitgewerkt. Mits instemming van de bevoegde minister zal het ruilverkavelingscomité de restauratie- en landschappelijke inrichtingswerken ontwerpen, aanbesteden en uitvoeren (maatregel buiten het ruilverkavelingsblok). Bij het verlijden van de ruilverkavelingsakte zouden de gronden als Maatregel van Landinrichting aan de Stad Lo-Reninge worden toebedeeld.

2 Duitse munitiedepots Aanwijspotten (Beernem)

Het bosreservaat Aanwijspotten ligt in het natuurinrichtingsproject Biscopveld. Ten zuiden van de vijvers resteren 4 kleinere munitieopslagplaatsen uit de Eerste

Wereldoorlog. Mits goedkeuring van het natuurinrichtingsproject door de bevoegde minister, zullen in 2013 de munitiedepots vrijgemaakt worden van bladval. De grote beuken die op de omringende aarden walletjes zijn geplant, worden verwijderd

### 3 Militair domein Vloethemveld (Zedelgem)

Het voormalig militair domein Vloethemveld (Zedelgem/Jabbeke) fungeerde in de Eerste Wereldoorlog als Duits munitiedepot. In september 2012 werd een historisch onderzoek opgestart naar de militair-historische erfgoedwaarden (inrichtingsplan Vloethemveld-Moubeek). Deze studie werd in de loop van juni 2013 opgeleverd. Er werd een visie ontwikkeld voor deze erfgoedwaarden (vnl. Tweede Wereldoorlog). Thans wordt nagegaan wie zal instaan voor de nodige consolidatie- en inrichtingswerken. Dit wordt uitgewerkt en geconcretiseerd in het inrichtingsplan Moubeek-Vloethemveld (landinrichting).

### 4 Colloquium "Het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog in een ruimtelijk perspectief"

Op dit colloquium (leper, 2 maart 2012) verzorgde De Vlaamse Landmaatschappij Regio West een workshop "Landschapsontwikkeling onderzoek, ruimtelijke planning, inrichting en beheer" met als case het in landinrichting uitgevoerde consolidatieproject voor de oorlogsrestanten langs de Frontzate (Frank Debeil, projectleider inrichtingsplan oude spoorwegbedding Nieuwpoort-Diksmuide).

Historiek

De Vlaamse Landmaatschappij heeft al heel wat initiatieven genomen in dit kader, vnl. m.b.t. het meenemen van het aspect van de Eerste Wereldoorlog in de lopende projecten in de Westhoek. Deze situeren zich op het niveau van het restaureren/consolideren van oorlogsrelicten en de recreatieve ontsluiting ervan. In het nabije verleden is er gewerkt rond de oorlogsrestanten langs de Frontzate, de integratie van WO1-gerelateerde landschapskunstprojecten en de inrichting van de voormalige Belgisch militaire begraafplaats te Reninge.

Opmerkingen

## LNE06 Vredesbomen en Vredesbossen

Beleidsdomein/rubriek	
Initiatiefnemer	Agentschap Natuur en Bos
Actoren	
Streefdatum/frequentie	Projectperiode, 11 november 2018
Laatste stand van zaken	<p>Uitwerken van het idee/het project, het planten van vredesbomen als symbolische actie om op zondag 11 november 2018</p> <p>Het aanplanten van vredesbossen waarrond breed maatschappelijk wordt gemobiliseerd</p> <p>Steden en gemeenten in Vlaanderen (Belgie)</p> <p>Andere betrokken landen uitnodigen om aan te sluiten op het Vlaamse initiatief.</p> <p>Het planten van bomen gaat terug naar een aloude traditie om belangrijke momenten op die manier te vereeuwigen.</p> <p>100 jaar wapenstilstand wordt aangegrepen om die traditie te bestendigen.</p> <p>Dit initiatief kan internationaal worden uitgedragen door de andere betrokken landen uit te nodigen om hieraan mee te werken</p> <p>Zo wordt de vredesgedachte van 100 jaar Groote Oorlog vanuit Vlaanderen gebracht naar heel veel steden en gemeenten in de wereld en dit op een manier dat die herinnering en die gedachte blijft leven</p>

Een andere invulling van deze gedachte bestaat uit het aanplanten van een of meer vredesbossen. Vanuit de vredesgedachte kan een breed draagvlak en betrokkenheid worden gegenereerd. Dit initiatief wordt verder ondersteund door een communicatie op maat

#### Historiek

#### Opmerkingen

##### INTERN

Binnen ANB is medio 2012 het '100 jaar Groote Oorlog' opgestart als onderdeel van de aandacht voor 'goed gastheerschap in natuur'. Dit moet inspanningen en de diverse acties die ANB plant richting 2014-2018 intensifieren, stroomlijnen en coördineren.

Het aanplanten van vredesbomen en vredesbossen versterkt vanuit het WO1-gegeven verder een aantal andere strategische projecten van ANB

# Landbouw en visserij

LV 01

Een pakket aan activiteiten ontwikkelen waarbij de evolutie van de landbouw en de visserijsector tijdens WOI centraal staat alsook de ontwikkelingen op het vlak van voedselvoorziening

Beleidsdomein/rubriek LV

Initiatiefnemer LV

Actoren LV, ICAG

Streefdatum/frequentie doorlopend

Laatste stand van zaken Voor de herdenking van "De Grote Oorlog" (2014-2018), een kerninitiatief van de Vlaamse Regering, sloten het departement Landbouw en Visserij (LV) en het Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis (ICAG, KU Leuven) een samenwerkingsovereenkomst. In 2012 wordt het basisonderzoek over de landbouw- en visserijsector tijdens de Eerste Wereldoorlog voortgezet en worden de nodige contacten gelegd ter voorbereiding van de publieksactiviteiten en de realisatie van enkele eindproducten. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de werkzaamheden en de plannen voor de toekomst.

Het ICAG heeft een gids gepubliceerd die onderzoekers en andere geïnteresseerden kan leiden naar waardevolle archieven en bronnen m.b.t. het thema "landbouw, voeding en WOI" en die worden bewaard in België. Ook de relevante literatuur wordt opgesteld en verzameld. Deze gids 'Boter, boeren en bezetters' is in juni 2013 voorgesteld en is zowel als boekje als in digitale vorm verspreid).

Op basis van dit onderzoek wordt tevens een syntheseset tekst geschreven die in grote lijnen de impact van de Eerste Wereldoorlog op landbouw en voeding analyseert. Deze tekst zal als uitgangspunt dienen voor een publieksvriendelijke publicatie (die in 2014-2015 zal verschijnen) en voor andere eindproducten en activiteiten die door ICAG en het Departement Landbouw en Visserij zullen worden georganiseerd (zoals fietstochten), en uiteraard ook door andere verenigingen.

Dit voorbereidend onderzoek is ook een basis voor het schrijven van enkele kleinere bijdragen. Hieronder sommen we er enkele op. Op basis hiervan heeft Pasar in 2013 een gids voor groepsactiviteiten uitgebracht rond het thema WOI. Naar alle waarschijnlijkheid zullen we in de toekomst nog meer worden gevraagd door andere organisaties om een bijdrage te leveren.

Het ICAG heeft meegewerkt aan een speciaal nummer van De Grote Rede, het publiekstijdschrift van het VLIZ over "De Eerste Wereldoorlog en de zee". ICAG maakt een bijdrage over de visserijsector en de visconsumptie tijdens WOI. Publicatie is voorzien in het najaar van 2013. Dit tijdschrift verschijnt in het Nederlands, Frans, Duits en Engels en zal een oplage kennen van ongeveer 7000 exemplaren.

In samenwerking met LV verschijnt er vanaf 2012 en volgende jaren een artikelenreeks over landbouw en WOI in 'Landgenoten', het magazine voor boer en tuinder.

In november 2012 is er op Het Virtuele Land (de erfgoedbank van ICAG) een verhaal verschenen over landbouw, visserij, voeding en de Eerste Wereldoorlog. Ook hier was het de bedoeling om een groot publiek aan te spreken. De volgende jaren zal telkens in november een nieuwe bijdrage rond dit thema op de website worden gepubliceerd.

Om zoveel mogelijk actoren samen te brengen en om een breed draagvlak te creëren, opteren LV en ICAG voor de organisatie van een jaarlijkse contactdag. Op dit ontmoetingsmoment worden al een aantal onderzoeksresultaten voorgesteld en worden een aantal concrete publieksactiviteiten voorgesteld. De contactdag richt zich zowel naar heemkundigen, plattelandsguiden en andere erfgoedactoren als naar professionals uit de landbouwsector zelf. Het ICAG en LV opteerdten voor de eerste contactdag in november 2012 voor een dagvullend programma. In de voormiddag kwamen enkele inhoudelijke aspecten aan bod (2/3-tal) in de vorm van enkele korte lezingen, na de middag werden een aantal praktijkvoorbeelden toegelicht (5-tal).



Afsluitend was er een receptie. De studiedag werd georganiseerd in november 2012 en wordt de volgende jaren herhaald. Op deze contactdag is bij de aanwezigen ook gepolst naar de bereidheid om in 2015-2016 een gemeenschappelijk publieksprogramma te realiseren. Naar aanleiding hiervan is een kerngroep opgericht met vertegenwoordigers uit de erfgoedsector, de erfgoedsector en vertegenwoordigers van de provincies met de bedoeling de krachten rond het thema te bundelen.

Elk jaar zal ICAG in haar Seminariereeks een academicus uitnodigen om de resultaten van zijn/haar nieuw onderzoek rond Wereldoorlog I, landbouw en voeding toe te lichten. Voorjaar 2012 bracht prof. Anton Vrints van de Universiteit Gent een lezing over voedselreizen tijdens de oorlog. Op 11 juni 2013 gaf Hilde Verboven een lezing met als titel 'Van loopgravenkaart tot ruimtelijk plan, het oorlogslandschap van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek'.

De mogelijkheid om met andere organisaties een gemeenschappelijk programma op te zetten rond Wereldoorlog I is ook bekeken op de adviesraad van ICAG. Informele contacten wezen alvast op een positieve reactie. Zo werden reeds met het VIOE, het Bakkerijmuseum Veurne, de stad Waregem (i.v.m. paardenerfgoed), Toerisme Leiestreek en enkele erfgoedcellen de mogelijkheden tot samenwerking afgetoetst.

Er namen tevens al een aantal organisaties zelf contact op met ICAG om een eventuele samenwerking op poten te zetten. Pasar zag een samenwerking wel zitten en heeft intussen een gids voor groepsactiviteiten uitgegeven. Plattelandsacademie en Landelijke Gilden West-Vlaanderen waren eveneens geïnteresseerd in een mogelijke samenwerking. Zij wensen de herdenking van WO I te integreren in hun reguliere activiteiten. Ook de publiekswerking van Inagro, 'Onthaal op de boerderij', zag een mogelijke samenwerking zitten. Tot slot organiseerde de gemeente Pittem een theaterwandeling over WO I met scènes op een boerderij waarbij de thema's voedselbedeling en opvoeding van dieren aan bod komen. De gemeente was bereid om een aantal scènes op andere activiteiten te spelen.

Masterstudenten geschiedenis en (toegepaste) economie van de KU Leuven en de HU Brussel worden in 2012 en de volgende jaren aangemoedigd om hun meesterproef te maken over een onderwerp dat gerelateerd is aan de impact van de Eerste Wereldoorlog op landbouw, visserij en voeding.

## Historiek

### Doelstellingen

Met dit onderzoeks-, publicatie- en tentoonstellingsproject willen we het brede publiek op het platteland bereiken, jongeren en ouderen die geïnteresseerd zijn in het verleden en het erfgoed van het Vlaamse platteland, de eigen regio, het eigen dorp, en dan vooral de invloed die uitging van de Eerste Wereldoorlog op de ontwikkeling van de landbouw en visserij en het overheidsbeleid. Tevens worden een aantal eindproducten aangemaakt die ook landbouwers kunnen verspreiden. De voornaamste doelstellingen van deze actie zijn:

- een aantal concrete publieksactiviteiten en eindproducten ontwikkelen, die de inbreng van het beleidsdomein Landbouw & Visserij vertegenwoordigen tijdens de herdenking "De Grote Oorlog" 2014-2018, een initiatief van de Vlaamse regering,
- een betere kijk krijgen op de ontwikkelingen in de jaren 1910-1920, met focus op de invloed van de Eerste Wereldoorlog op het platteland en de landbouw- en visserijsector, en deze inzichten doorgeven aan een breder publiek met oog voor de actualiteit,
- samenwerking creëren rond erfgoed en geschiedenis van het platteland en de landbouw in Vlaanderen op lokaal niveau;
- plattelandsbevolking en landbouwers sensibiliseren rond het belang en de waarde van hun "eigen" erfgoed,
- lokale erfgoedwerking versterken via kwaliteitsvol aanbod (expo en boek), een Vlaams en internationaal samenwerkingsverband creëren rond dit thema.

### Voorgestelde activiteiten

Over de landbouw- en visserijsector tijdens de Eerste Wereldoorlog is momenteel zeer weinig informatie beschikbaar. Tot op heden is er weinig wetenschappelijk onderzoek verricht. Het is dan ook belangrijk dat we onze kennis over de Eerste Wereldoorlog en de landbouw en voedselproblematiek grondig uitbreiden via

onderzoek, archiefverkenning, etc. De jaren vóór 2014 wordt vooral ingezet op kennisopbouw ontwikkelen van onderzoek, actoren samenbrengen en de uiteindelijke activiteiten/eindproducten voor de herdenkingsperiode voorbereiden. Omdat tijdens het eerste jaar van de herdenkingsperiode heel wat grote activiteiten zullen worden georganiseerd, wordt ervoor geopteerd om pas in 2015 de eerste publieksactiviteiten te lanceren.

Hieronder worden de geplande activiteiten en eindproducten kort beschreven.

- Een uitgebreid onderzoeksrapport over landbouw en voeding tijdens WOI. Dit rapport dient als basis voor diverse publieksgerichte eindproducten en activiteiten. Dit rapport is openbaar en wordt bezorgd aan alle partners binnen het samenwerkingsverband.
- Een wetenschappelijk onderbouwde, maar toegankelijke publicatie over landbouw en voeding tijdens WOI. De informatie en conclusies uit deze studie worden via enkele info- en vormingsmomenten doorgegeven aan heemkundigen en landbouw/plattelandsgidsen. Hiertoe wordt een samenwerking opgezet met onder meer Heemkunde Vlaanderen, gidsenbond West-Vlaanderen, KVLV en Landelijke gilden.
- Een of meerdere kleine folders/brochures die kunnen verspreid worden bij land- en tuinbouwers die bijvoorbeeld hoevetoerisme aanbieden of inzetten op hoeveverkoop, in de Westhoek en elders in Vlaanderen. Via deze weg leren toeristen/recreanten/consumenten iets over de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog op de landbouwsector, het platteland en over onze eetgewoonten. In deze folders/brochures kan ook een suggestie voor een wandeling of fietstocht worden opgenomen. Mogelijke thema's hierbij zijn: impact van de oorlog op het landschap, de oorlogskeuken, wederopbouwboerderijen, etc.
- Een rondreizende tentoonstelling. Deze expo kan op verschillende plaatsen in Vlaanderen worden opgebouwd. Lokale initiatiefnemers kunnen er ook hun eigen "verhaal" naast bouwen. Eventueel biedt ICAG hierbij (inhoudelijke) ondersteuning. Samen met de expo ontwikkelt ICAG ook een educatief pakket voor het basisonderwijs. Er wordt vooral gemikt op samenwerking met landbouw- en plattelandscentra, rurale erfgoedcellen, heemkundige kringen, etc. Deze organisaties worden op regelmatige basis samengebracht om de stand van zaken te bespreken. Basisinfo over de expo en het educatief pakket worden aangeboden via een speciale website.
- Een internationaal, wetenschappelijk congres over landbouw, voeding en de Eerste Wereldoorlog in Europa (1910-1920). In de marge van dit congres wordt ook een publieksdag georganiseerd. Beide activiteiten worden georganiseerd in het nieuwe bezoekerscentrum van de gemeente Heuvelland aan de voet van de Kemmelberg.

#### Timing

##### 2011

- In 2011 wordt gestart met het in kaart brengen van relevante nationale en internationale literatuur m.b.t. het thema Eerste Wereldoorlog, landbouw en voeding. Er wordt ook bekeken welke archieven en archieffondsen beschikbaar zijn in België en eventueel in het buitenland.
- Er worden contacten gelegd met experts in binnen- en buitenland. De volgende jaren kunnen zij worden uitgenodigd om een lezing te komen geven in het kader van de ICAG-Seminarierreeks of voor het wetenschappelijk congres (in 2015).
- In 2011 wordt een plan van aanpak ontwikkeld voor de volgende jaren.
- Onderzoek mogelijkheid opstart kerngroep: aantal relevante actoren en organisaties worden uitgenodigd om het project van nabij op te volgen. Mensen van Departement Landbouw en Visserij, ICAG/CAG, onderzoeksinstellingen, erfgoedverenigingen, landbouw/plattelandsector, vertegenwoordigers van provincies.
- Studenten worden aangemoedigd om een meesterproef te maken rond het thema WOI, landbouw en voeding. In 2010-2011 is er alvast één studente die haar meesterproef maakt over de veeteelt in België in de jaren 1910-1920.
- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep
- rondvraag naar interesse om rondreizende expo te ontvangen

Opmerkingen

2012

- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep en rapportering aan beleidsdomein
- verder uitwerken onderzoek: bezoek archieven, doornemen relevante literatuur
- begeleiding meesterproeven rond het thema landbouw, voeding en WOI
- organisatie lezing(en) rond Eerste Wereldoorlog, in het kader van de ICAG-Seminarierreeks
- Organisatie contactdag 'Water maar geen brood' in november 2012

2013

- oprichting kerngroep WOI met partners uit de landbouwsector, erfgoedsector en vertegenwoordigers van de provincies
- Lezing 'van loopgravenkaart tot ruimtelijk plan, het oorlogslandschap van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek' door Hilde Verboven (juni 2013)
- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep en rapportering aan beleidsdomein
- Voorstelling onderzoeksgids 'Boeren, boter en bezetters' op 11 juni
- verder uitwerken onderzoek: bezoek archieven, doornemen relevante literatuur
- redactie publieksvriendelijke publicatie
- bijeenkomsten met kerngroep WOI en met organisaties: verder afstemmen gezamenlijk programma/activiteiten
- organisatie jaarlijkse contactdag
- voorbereiding internationaal congres: opstellen en rondsturen "call for papers"; contacteren uitgeverij
- begeleiding meesterproeven rond het thema landbouw, voeding en WOI

Hieronder volgt een indicatieve chronologische timing voor de volgende jaren

2014

- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep en rapportering aan beleidsdomein
- voorbereiding internationaal congres: selectie van ingestuurde abstracts, contacten met auteurs, opvolging gesprekken met uitgeverij; voorbereiding praktische organisatie
- begeleiding meesterproeven rond het thema landbouw, voeding en WOI
- redactie en afwerking onderzoeksrapport
- redactie publieksvriendelijke publicatie
- ontwikkeling concept rondreizende expo; voorbereiding communicatie; redactie bijhorend educatief pakket; aanmaak website
- bijeenkomsten met kerngroep WOI en met organisaties: verder afstemmen programma

2015

- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep en rapportering aan beleidsdomein
- voorstelling publieksvriendelijke publicatie en aftrap rondreizende expo (voorjaar)
- voorstelling brochures/folders voor aanbieders hoevetoerisme (inclusief suggesties wandelingen, fietstochten) (voorjaar)
- bijeenkomst met de kerngroep WOI: verdere afstemming programma
- Internationaal congres "Agriculture, Food and the First World War in Europe, 1910-1920"
- begeleiding meesterproeven rond het thema landbouw, voeding en WOI

2016, en eventueel de volgende jaren

- bijwonen vergaderingen centrale projectgroep en rapportering aan beleidsdomein
- begeleiding meesterproeven rond het thema landbouw, voeding en WOI
- opvolging rondreizende expo in Vlaanderen (opzetten en afbreken, inhoudelijke ondersteuning, etc.)
- redactie en eindredactie publicatie lezingen internationaal wetenschappelijk congres

**LV 02** Binnen LEADER, het Europees subsidieringsprogramma voor plattelandsontwikkeling wordt aandacht besteedt aan WOI-projecten

Beleidsdomein/rubriek	LV
Initiatiefnemer	LV, VLM
Actoren	Europese Unie, LEADERregio's, VLM
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>Januari 2012. Via het Ruraal Netwerk werd een bevraging gedaan bij de Leader-groepen of er projecten op stapel staan voor de herdenking van WOI</p> <p>Leader-projecten WOI</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Leadergroep MarkAante Kempen (Antwerpen): 2 projecten 'Aanvraag om nooit meer te vergeten' en 'Heemkundige werkgroep Zondereigen'</li> <li>• Leadergroep Meetjesland Leie Schelde (Oost-Vlaanderen): Battlefield Tourism</li> <li>• Leadergroep Westhoek (West-Vlaanderen): projecten via Toerisme Vlaanderen en de Provincie (Netwerk Oorlog en Vrede), infrastructuurprojecten en evenementenprogramma Gone West</li> <li>• Leadergroep Tielts Plateau (West-Vlaanderen): 2 projecten 'Gecamoufleerde bunker en herdenkingssite markt Beernem Oedelgem' en 'Treinwagon met publiek' toegankelijk documentatiecentrum</li> <li>• TPA (Antwerpen): 'Antitankgrachten rond Antwerpen' (As III)</li> <li>• Kempens Landschap vzw (Antwerpen): 'renovatie toegangsbrug Fort van Duffel' (As III)</li> </ul>
Historiek	<p>Comeet, cultuuroverleg Meetjesland heeft een Leaderproject lopen, getiteld "100 jaar Grote Oorlog – Herinneringen in het Meetjesland". Hierbij richt men zich op een educatieve ontsluiting van het Meetjeslandse oorlogserfgoed (onderzoek, studiedag, digitale themaroutes (o.a. over Dodendraad), expo, fotoboek, ...)</p> <p>Dit project werd goedgekeurd door de Plaatselijke Groep Meetjesland-Leie-Schelde en ging van start op 1 januari 2011. Het totale projectbedrag bedraagt 76.023,69 euro, waarvan 45.390,90 euro door Leader wordt ingebracht</p>
Opmerkingen	<p>Meer info op de website van COMEET</p> <p><a href="http://www.comeet.be/productdetail.php?lang=NL&amp;itemno=251&amp;catid=113&amp;articleno=583&amp;pos=1">http://www.comeet.be/productdetail.php?lang=NL&amp;itemno=251&amp;catid=113&amp;articleno=583&amp;pos=1</a></p>

**LV 03** Uitwerking herdenkingshal Gentse Floraliën 2016

Beleidsdomein/rubriek	LV
Initiatiefnemer	LV; IV
Actoren	Floralien, LV, ICAG, IV
Streefdatum/frequentie	2016
Laatste stand van zaken	<p>Juni 2013</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• LV, IV, ICAG en de organisatie van de Gentse Floraliën zijn overeengekomen dat op de editie 2016 een herdenkingshal zal worden uitgewerkt. VLAM (het promotie-agentschap voor land- en tuinbouwproducten van LV) zal hier voornamelijk vanuit de sectorgroep sierteelt meewerken. ICAG zal vooral het historisch-wetenschappelijke aspect voor zijn rekening nemen</li> </ul>
Historiek	<p>De korenbloem en de klapproos zijn belangrijke symbolen uit de Eerste Wereldoorlog. Vandaaruit is de idee gegroeid om tijdens de Gentse Floraliën een herdenkingshal in te richten om de herinnering aan WOI via deze internationale bloemententoonstelling onder de aandacht te brengen.</p>
Opmerkingen	<p>Meer info zie website <a href="http://www.floralien.be">www.floralien.be</a></p>

## Mobiliteit en openbare werken

**MOW 01** Het realiseren van een goede en veilige ontsluiting en bereikbaarheid van de WO I - sites in de Westhoek (een optimale verbinding realiseren tussen en binnen de West-Vlaamse regio's)

Beleidsdomein/rubriek	MOW
Initiatiefnemer	MOW
Actoren	MOW, De Lijn
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	De Lijn onderzoekt de mogelijkheid om extra vervoersaanbod in te voeren in de Westhoek tijdens de herdenking van de Grote Oorlog, met inbegrip van de kustverbindingen Zo focust De Lijn op een verhoogd aanbod in november 2014 in het kader van de herdenking
Historiek	19 oktober 2011: Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I 27 oktober 2011: Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I
Opmerkingen	

**MOW 02** Bij de federale Regering pleiten voor een verhoging van de frequentie van de treinverbinding tussen de Westhoek enerzijds en Brussel en Rijsel (FR) anderzijds

Beleidsdomein/rubriek	MOW
Initiatiefnemer	MOW
Actoren	MOW, NMBS
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Het overleg met de federale overheid verantwoordelijk voor het spoor werd benut om aan te dringen op de intensiteit en de dichtheid van de treinverbindingen naar en in de Westhoek aan te passen aan de te verwachten aangroei van bezoekers
Historiek	Historiek 19 oktober 2011: Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I 27 oktober 2011: Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I
Opmerkingen	

**MOW 03** Het beheren, onderhouden en optimaliseren van het wegenpatrimonium in de nabijheid van en toegang tot WO I-sites

Beleidsdomein/rubriek	MOW
Initiatiefnemer	MOW

Actoren	MOW, Agentschap Wegen en Verkeer
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>De volgende projecten zijn afgewerkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De herinrichting van de Frenchlaan te Ieper (N8)</li> <li>• De doortocht van Mesen (N365), Geluvelde (N8, Ieper-Menen) en Beselare (N303 te Zonnebeke)</li> </ul> <p>Zijn in uitvoering</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De herinrichting van de stationsomgeving van Ieper (N37b en omgeving)</li> <li>• De aanleg van de ring van Poperinge (R33) tussen de Krombeekseweg en de N321 (Veurnestraat)</li> </ul> <p>In studiefase :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De doortocht van Wijtschate (N365 te Heuvelland)</li> </ul> <p>Ontsluiting van de Westhoek voor fietsers</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• In de Westhoek werken Diksmuide, Koksijde, Ieper, Poperinge, Vleteren, Veurne, Alveringem en Lo-Reninge aan de voorbereiding en realisatie van fietspadprojecten in het kader van het Fietsfonds (Module 13). Voor de meeste van deze fietspadprojecten is het ontwerp af en lopen de onteigeningen. Het dubbelrichtingsfietspad Sluizen (N380) gaat binnenkort in uitvoering</li> </ul> <p>N8 Ieper – Veurne:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De N8 Ieper – Veurne zal de verbinding van de Westhoek met de westkust grondig verbeteren. In 2008 is hiervoor een plan-MER goedgekeurd. Voor het gedeelte te Veurne ging het model 5 uit van drie rijstroken en continue parallelwegen. In de loop van 2011 heeft het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) een studiebureau aangesteld voor de uitwerking van dit model in een schetsontwerp en een project-MER. De procedure voor een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) is gestart voor de omleidingswegen op het tracé, niet gelegen in Veurne. Dit RUP is op 21 juni 2013 definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering. Het project-MER werd goedgekeurd door de Dienst MER op 2 juli 2013. Vervolgens kan het concrete grondplan voor de omvorming van de N8 uitgewerkt worden.</li> </ul> <p>Het wegvak op het grondgebied van Veurne (E40 tot aan kruispunt Myosotis) vormt het eerst deelproject voorzien op het driejarenprogramma 2013-2015 van AWV. Verwacht wordt dat het onteigeningsplan af zal zijn einde 2013/voorjaar 2014.</p> <p>Zuid-westelijke omleiding van Diksmuide:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De aanleg zit in de voorbereidingsfase. Het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP) 'Zuid-westelijke omleiding Diksmuide' is in 2008 goedgekeurd, het project-MER in 2011. Op de audit in 2012 is de projectnota conform verklaard. Geotechnisch onderzoek is gestart. De uitvoerings- en de onteigeningsplannen zijn opgemaakt. De onteigeningen zijn gepland voor 2014. Een archeologisch vooronderzoek vond plaats. Nader archeologisch onderzoek dmv onderzoeksleuven is gepland voor 2014. In het najaar van 2014 zal de stedenbouwkundige vergunning aangevraagd worden. Bij een gunstig verloop wordt het project uiterlijk in het voorjaar van 2015 aanbesteed, zodat de werkzaamheden wellicht in de loop van 2015 kunnen starten. De ingebruikname van de omleidingsweg valt volgens deze planning te voorzien voor 2017.</li> </ul> <p>Bewegwijzeringsborden</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• AWV heeft het plaatsen van de bewegwijzeringsborden, onder meer in het kader van de nieuwe toeristische autoroutes, mee geadviseerd, het wettelijk</li> </ul>

kader geschetst en erop toegezien dat ze duidelijk, herkenbaar en leesbaar waren. Het Agentschap was ook betrokken bij het plaatsen van infobakens ter hoogte van WO I-sites langs gewestwegen.

Historiek	<p>19 oktober 2011. Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I</p> <p>27 oktober 2011. Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I</p>
Opmerkingen	

#### MOW 04 Rekening houden met het militair erfgoed bij de opmaak van de inrichtingsplannen van de duingebieden

Beleidsdomein/rubriek	MOW
Initiatiefnemer	MOW
Actoren	MOW, Agentschap voor Maritieme dienstverlening en Kust
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	Sint-Laureinsduinen. Bij de opmaak van de inrichtingsplannen van de duingebieden in Westende-Middelkerke en de uitvoering van de werken wordt rekening gehouden met het militair erfgoed. Voor deze zones is er uitgebreid overleg met de diensten van Ruimte en Erfgoed.
Historiek	<p>19 oktober 2011. Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I</p> <p>27 oktober 2011. Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I</p>
Opmerkingen	

#### MOW 05 Het goed beheren en onderhouden van de WO I gerelateerde sites, monumenten en gedenktekens onder beheer van de entiteiten binnen MOW

Beleidsdomein/rubriek	MOW
Initiatiefnemer	MOW
Actoren	MOW, Waterwegen en Zeekanaal nv
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	<p>De beheersplannen voor de aan WO I gerelateerde sites, monumenten en gedenktekens onder beheer van de entiteiten binnen MOW worden uitgevoerd.</p> <p>Het toezicht op de sites, monumenten en gedenktekens die door Waterwegen en Zeekanaal NV beheerd worden, is geïntegreerd in regelmatige controle van het hele patrimonium van het agentschap.</p> <p>Voor de Duitse oorlogsbunker te Diksmuide (Kaaskerke) is inmiddels een overeenkomst opgesteld om dit monument te integreren in de site Dodengang en het latere beheer over te dragen aan de Federale Overheidsdienst Defensie.</p> <p>Het standbeeld van het Zevende Linië te Nieuwpoort (Sint-Joris) wordt gerestaureerd.</p>
Historiek	26 mei 2011. Workshop IJzertoren te Diksmuide i.h.k.v. het Herinneringspark met o.a.

#### Waterwegen en Zeekanaal

21 juni 2011: Workshop netwerk sites tussen IJzerdijk en Frontzate i.h.k.v. het Herinneringspark met o.a. Waterwegen en Zeekanaal.

15 september 2011: Vergadering werkgroep Herinneringspark met o.a. Waterwegen en Zeekanaal

19 oktober 2011: Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I

27 oktober 2011: Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I

28 oktober 2011: Workshop Ganzepootsite te Nieuwpoort i.h.k.v. het Herinneringspark met o.a. Waterwegen en Zeekanaal.

#### Opmerkingen

### MOW 06 Prioriteit leggen bij de (verkeers-)veiligheid van en naar WO I-sites

Beleidsdomein/rubriek MOW

Initiatiefnemer MOW

Actoren

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken

- In de Westhoek werken Diksmuide, Koksijde, Ieper, Poperinge, Vleteren, Veurne, Alveringem en Lo-Reninge aan de voorbereiding en realisatie van fietspadprojecten in het kader van het Fietsfonds (Module 13). Van de meeste projecten is het ontwerp af en lopen de onteigeningen.

Historiek

19 oktober 2011: Overleg administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I

27 oktober 2011: Informeel overleg kabinet minister Crevits, administraties MOW en het projectsecretariaat WO I over het Herinneringspark en mogelijke acties binnen het beleidsdomein MOW i.h.k.v. de herdenking van WO I

#### Opmerkingen



# Onderwijs en vorming

## OV 01 Inzetten op praktijkvoorbeelden van vredes- en herinneringseducatie

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC (Agentschap voor Onderwijscommunicatie) en AKOV (Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming)
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	Departement O&V, AOC, AKOV, BCH (Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie), pbd (pedagogische begeleidingsdienst)
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	juni 2013 <p>Er wordt een algemene sensibiliseringsactie gepland in het voorjaar van 2014 onder de vorm van een brochure en in het najaar van 2014 onder de vorm van een leerkrachtenevenement om scholen warm te maken voor projecten omtrent WOI en de meerwaarde te duiden om als school te werken rond herinneringseducatie</p> <p>AOC neemt een actieve rol op in verspreiding van praktijkvoorbeelden via dynamo3, <a href="http://www.ingebeeld.be">www.ingebeeld.be</a>, <a href="http://cultuurkuur.be">cultuurkuur.be</a> en de projectsite <a href="http://herinneringseducatie.be">herinneringseducatie.be</a>, het tijdschrift Klasse en de nieuwsbrieven van de lerarenkaart</p> <p>Op dit ogenblik gerealiseerd</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Databank BCH wordt ontsloten i s m klascement ontsloten via de projectsite <a href="http://herinneringseducatie.be">herinneringseducatie.be</a></li> <li>Databank Vlaams Vredesinstituut wordt ontsloten via <a href="http://projectloket.be">projectloket.be</a></li> <li>Integratie van <a href="http://cultuurkuur.be">cultuurkuur.be</a> met Uit databank, dynamo3</li> <li>Project 'The great War' toolkit door Provincie West-Vlaanderen en provincie Antwerpen is gegund</li> <li>Film BCH wordt ontsloten via <a href="http://herinneringseducatie.be">herinneringseducatie.be</a> en <a href="http://ingebeeld.be">ingebeeld.be</a>,</li> </ul> <p><a href="http://www.ingebeeld.be">www.ingebeeld.be</a> ontsluit inspirerende en verdiepende verhalen over oorlog en vrede</p>
Historiek	<p>Opmaak herdenkingsprogramma Binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming is een werkgroep opgericht waarin alle bij dit thema betrokken entiteiten vertegenwoordigd zijn: het agentschap Onderwijscommunicatie (AOC), het Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs (AKOV) en het departement Onderwijs en Vorming. Het Bijzonder Comité Herinneringseducatie (BCH) wordt, gezien zijn expertise, ervaring en netwerken, eveneens als partner opgenomen in deze werkgroep. Zij zullen o a worden ingeschakeld in het opsporen en verspreiden van praktijkvoorbeelden.</p> <p>In 2012 is gestart met de opzet van een actieprogramma vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Er wordt gefocust op acties in de herdenkingsperiode 2014-18, maar tegelijkertijd wordt gestreefd naar projecten die een blijvende meerwaarde opleveren voor jongeren in de ontwikkeling van het historisch bewustzijn, hun internationale oriëntatie en het belang van het respect voor mensenrechten en democratie voor de samenleving</p> <p>Voor het Belgisch voorzitterschap van The International Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (maart 2012-maart 2013) heeft het BCH een film gemaakt met praktijkvoorbeelden herinneringseducatie. Ook WOI kwam hierin aan bod. Deze film zal na het voorzitterschap via het BCH en de onderwijskanalen verspreid worden</p>
Opmerkingen	<p>Intern:</p> <p>De Pedagogische begeleidingsdiensten hebben ook zicht op relevante</p>

praktijkvoorbeelden, zij zullen mee worden ingeschakeld PBD oproepen voorbeelden te verspreiden via bovengenoemde kanalen

## OV 02 Geschiedenis van WOI in België opnemen in de leerplannen van het basisonderwijs en het secundair onderwijs

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	Departement O&V, AOC, AKOV en pbd's
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	<p>Op 22 april 2009 heeft het Vlaams Parlement een decreet aangenomen dat nieuwe vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen invoert in het secundair onderwijs. Twee van de nieuwe vakoverschrijdende eindtermen in het secundair onderwijs zijn gericht op verdraagzaamheid en inzicht in de rol van conflicten en dragen dus bij tot wat we vredesopvoeding en herinneringseducatie noemen. Die eindtermen luiden als volgt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De leerlingen trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie</li> <li>• De leerlingen geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten</li> </ul> <p>Daarnaast zijn in de eindtermen, zowel voor het basis- als voor het secundair onderwijs, nog heel wat andere aanknopingspunten te vinden om aan vredesopvoeding en herinneringseducatie te werken. Het onderwijsveld zal hierover verder gesensibiliseerd worden, met het oog op de herdenking van '14-'18.</p> <p>Met het oog op de ontsluiting van het educatief aanbod rond herinneringseducatie via de kanalen van AOC, moet er voldoende aandacht zijn voor de koppeling van het educatieve aanbod aan de verschillende eindtermen (zowel vakgebonden als vakoverschrijdend)</p> <p>Bij de ontwikkeling van de Toetssteen herinneringseducatie door het BCH en de ontwikkeling van Toetssteen 14-18 door Provincie West-Vlaanderen werden de doelstellingen van de toetssteen gekoppeld aan de eindtermen en de vakoverschrijdende eindtermen</p>
Historiek	Nieuwe vakoverschrijdende eindtermen geïmplementeerd in het schooljaar 2010-2011
Opmerkingen	De leerplannen zijn de autonomie van de koepels. Via overleg met de leerplanmakers van de koepels zal moeten worden bekeken in hoeverre deze thematiek al aanwezig is in de leerplannen en eventueel moet worden bijgestuurd

## OV 03 Schoolreizen aanmoedigen naar sites, musea en locaties die verband houden met WOI en projectsubsidies voorzien voor klasreizen in België

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	<p>dynamo3 kan een stimulerende rol spelen in het organiseren van schoolreizen in het kader van een creatief schoolproject rond WOI. Binnen de spelregels van de dynamo3subsidie kan maximum €500 ingebracht worden voor vervoer van leerlingen. Binnen het kader van dynamo3 biedt dynamoOPWEG de mogelijkheid gratis gebruik te maken van de diensten van De Lijn met een cultuurschakel als bestemming. Dit kan een stimulans zijn tot lokale en kleinschalige uitstappen naar WOI erfgoed</p>

Het Prins Filipsfonds herhaalt in zijn oproep tot uitwisselingsprojecten het accent op WOI waarmee de maximum subsidie van €2000 uitgebreid kan worden tot €2500  
Binnen dit kader kunnen scholen uitstappen organiseren

Historiek

Opmerkingen

Intern

Gezien de afschaffing van de 1 euro maatregel voor landelijk erkende musea, zal de kostprijzen voor schoolreizen nog toenemen. Een rondrit doorheen de leperboog met haltes bij verschillende sites is niet mogelijk met het openbaar vervoer, dus dynamo3 kan hier geen oplossing bieden

I s m het agentschap Kunsten & Erfgoed kan eventueel gezocht worden naar mogelijkheden om de afschaffing van de 1 euro-regel voor schoolbezoeken ongedaan te maken bij musea die werken rond herinneringseducatie m b t de Eerste Wereldoorlog I.s.m. CANON Cultuurcel kan gezocht worden naar middelen om bezoeken aan sites te stimuleren

#### OV 04 Initiatieven ontwikkelen die de basiskennis en basisinzichten over WO I aanscherpen en die leiden tot de ontwikkeling van een houding van actief respect

Beleidsdomein/rubriek Departement O&V, AOC en AKOV

Initiatiefnemer Departement O&V, AOC en AKOV

Actoren Departement O&V, AOC, AKOV, BCH en pbd's

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken De toetssteen herinneringseducatie van het BCH en de online applicatie 'start to remember' wordt verspreid binnen het onderwijsveld.  
De daarop gebaseerde toetssteen '14-'18 is af en zal vanaf september 2013 verspreid worden naar het onderwijs.  
Vormingssessies rond de toetssteen herinneringseducatie zijn gepland voor de lerarenopleiding en het onderwijsveld

Op 4 februari 2014 organiseert CANON Cultuurcel de Dag van de Cultuureducatie met als thema 'cultuur en verlies'

Op 25 maart 2014 organiseert BCH zijn forumdag.

Vanaf september 2013 begint een hernieuwde campagne naar scholen om te participeren aan de namenlijst van het In Flanders Fields Museum

Oktober 2014: tweedaags colloquium "WOI anders bekeken" door Katho West-Vlaanderen

Participatie van onderwijsnetten en 65 scholen aan het project "In Flanders Fields Memorial Gardens" oktober 2013

Historiek

Belang van herdenken duidelijk maken aan jongeren, via concrete aanknopingspunten, zoals bv in project Namenlijst

Valorisatie toetssteen herinneringseducatie

Aanpassing toetssteen herinneringseducatie aan WOI ikv West-Vlaamse Gone Westprogramma

Opmerkingen

Zowat alle andere acties dienen eigenlijk ter ondersteuning van deze doelstelling

#### OV 05 Vorming rond WOI organiseren voor leerkrachten en leerkrachten in opleiding

Beleidsdomein/rubriek Departement O&V, AOC en AKOV

Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	BCH, CANON Cultuurcel
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	<p>Op 4 februari 2014 organiseert CANON Cultuurcel de Dag van de Cultuureducatie met als thema 'cultuur en verlies' in BOZAR Brussel</p> <p>Op 25 maart 2014 organiseert BCH zijn forumdag in Consciencegebouw, Brussel</p> <p>17-18 maart 2014, Cultuurdagen voor tweedejaarsstudenten lerarenopleiding, de Singel, Antwerpen, organisatie CANON Cultuurcel</p> <p>Oktober 2014, tweedaags colloquium 'WOI anders bekeken' door KATHO, Kortrijk</p> <p>Vormingssessies rond de toetssteen herinneringseducatie zijn gepland voor de lerarenopleiding en het onderwijsveld</p>
Historiek	<p>Jaarlijkse forumdagen BCH</p> <p>Het BCH organiseerde op 23 april 2013 een nascholing rond herinneringseducatie in het onderwijs.</p>
Opmerkingen	<p>Intern</p> <p>Scholen krijgen een nascholingsbudget voor de verdere vorming van de leerkrachten. Zij kunnen zelf beslissen hoe zij dit aanwenden. Het nascholingsaanbod is een vrije markt. We kunnen eventueel wel bekijken wat pbd's, musea, historische sites, . aanbieden op vlak van vorming hier rond. Eventueel kunnen de mogelijkheden op het vlak van prioritaire nascholing (gefinancierd door de overheid) worden nagegaan</p>

## OV 06 Storytelling over WOI in onderwijs stimuleren

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	CANON Cultuurcel
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	<p><a href="http://www.ingebeeld.be">www.ingebeeld.be</a> ontsluit het "verhaal van de dodendraad" in Bree, het persoonlijk verhaal van Piet Chielens, Erwin Mortier over zijn schrijverschap en hoe dat als achtergrond dient voor zijn roman "Marcel" en ontsluit de LABOtrajecten. Dit zijn mediawijze leertrajecten van studenten uit de lerarenopleiding. Zij gaan in dialoog met kunstenaars of denkers o.a. rond het thema oorlog en vrede.</p> <p>Vanaf schooljaar 2013-2014 starten trajecten rond de foto's van Jimmy Kets naar aanleiding van zijn tentoonstelling voor het Vlaams Vredesinstituut en rond hoe een thematiek aanbrengen bij jonge kinderen i.s.m. In Flanders Fieldsmuseum en zes leperse basisscholen.</p> <p>Samenwerkingsinitiatieven tussen CANON Cultuurcel, het Vlaams Fonds der Letteren en het Vlaams audiovisueel Fonds Initiatief rond literatuur en WOI. In dit kader wordt ook gekeken wat de formule van auteurslezingen hierin kan betekenen.</p>
Historiek	
Opmerkingen	<p>Intern.</p> <p>Didactische methodes behoren tot de pedagogische vrijheid. De overheid kan dit trachten te stimuleren via de verspreiding van praktijkvoorbeelden en overleg met de koepels.</p> <p>'De Namenlijst' is in dit verband relevant project. Dit schooljaar ligt de focus op de burgerslachtoffers waarbij de namen die op de lokale oorlogsmonumenten vermeld staan als uitgangspunt dienen. Aan de hand van die namen volgt een onderzoek bij burgerlijke stand, plaatselijk archief, heemkring, . in een poging het verhaal rond die naam te reconstrueren.</p>

OV 07      Zorgen voor kwaliteitsvolle educatieve pakketten over WOI zowel in het basis-, secundair als in het hoger onderwijs

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	Departement O&V, AOC, AKOV, BCH en pbd's
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	In de sector bestaat reeds zeer veel goed educatief materiaal. Dit moet gecatalogeerd worden en toegankelijk gemaakt worden voor het brede onderwijsveld. Verder moeten leemtes worden gedetecteerd en ingevuld (bijvoorbeeld materiaal voor specifieke doelgroepen). Het gaat dan zowel om kant en klare educatieve pakketten, als het beschikbaar stellen van archiefmateriaal en erfgoed (bijvoorbeeld door middel van digitalisering), en over terreinbezoeken en schoolreizen. Ook een internationale insteek lijkt bijzonder zinvol door middel van schooluitwisselingen en internationale expertise.

Om de schoolgaande jeugd op een kwalitatieve en correcte wijze te informeren en onderwijzen over een thema als de Eerste Wereldoorlog, heeft het BCH in samenwerking met experts, een leidraad ontwikkeld, die aan deze belangrijke vereiste tegemoet wil komen. Deze toetssteen is terug te vinden op de website van het BCH [www.herinneringseducatie.be](http://www.herinneringseducatie.be) onder de rubriek 'adviseert'. De 'toetssteen' is een reflectie-instrument waarmee iedereen die aan herinneringseducatie doet (schoolteams, individuele leraren, lerarenopleiders, begeleiders of educatieve medewerkers in organisaties) de eigen projecten en eigen materiaal kan toetsen en evalueren.

In samenwerking met de Stichting Vredeseducatie te Utrecht werd dit document vertaald naar een online tool: 'Start to Remember'. Deze is ter beschikking via de website van het BCH.

<http://www.herinneringseducatie.be/toetssteen/starttoremember.html>. De toetssteen is ook in het Engels beschikbaar.

De provincie West-Vlaanderen heeft de bestaande toetssteen herschreven naar een toetssteen WOI. Binnen deze toetssteen wordt zoveel mogelijk gezocht om de tips te linken aan bestaand lesmateriaal.

De promotie van deze toetssteen kan gebeuren via alle onderwijskanalen en kan verder bekend gemaakt worden via workshops tijdens nascholingen (zie OV5).

In samenwerking met BCH ontsluit KlasCement een projectwebsite rond herinneringseducatie. Hierop wordt al het lesmateriaal m.b.t. herinneringseducatie ontsloten. In een verregaande synergie met cultuurkuur.be en [www.ingebeeld.be](http://www.ingebeeld.be) worden deze leermiddelen versterkt met relevante info en audiovisueel materiaal. Het platform voor mediawijsheid [www.ingebeeld.be](http://www.ingebeeld.be) ontsluit op een multimediale wijze trajecten met studenten lerarenopleiding.

Binnen de werkruimte van [www.ingebeeld.be](http://www.ingebeeld.be) kunnen scholen ook aan de slag met beeldmateriaal van de VRT. Het programma 'Ten Oorlog' wordt ontsloten en ter beschikking gesteld van leerkrachten.

Historiek      Ontwikkeling toetssteen herinneringseducatie    s.j. 2010-2011

Ontwikkeling online tool toetssteen.    s.j. 2011-2012

Gesprekken tussen CANON Cultuurcel, VRT en VIAA en in overleg met VLOR over digitalisering en ontsluiting van audiovisueel materiaal archief rond WOI

Opmerkingen      Onderwijsoverheid heeft niet de bevoegdheid om educatieve pakketten te ontwikkelen. Kwaliteit kan dus enkel indirect gestimuleerd worden.

**OV 08** WO I als bijzonder thema in de uitwisselingsprojecten tussen scholen van de drie gemeenschappen van ons land

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Prins Filipfonds op aangeven van ministerie van Onderwijs en Vorming
Actoren	Prins Filipfonds, de drie gemeenschappen en de uitwisselende scholen
Streefdatum/frequentie	Vanaf heden oproep voor uitwisseling 2012, frequentie elk jaar de komende jaren
Laatste stand van zaken	is gerealiseerd in 2012  80 inzendingen waarvan 40 linken aan WOI 52 weerhouden waarvan 25 linken aan WOI Deze 25 maken dan ook aanspraak op de verhoging van de voorziene ondersteuning met €500  oproep voor schooljaar 2013 – 2014 is lopende
Historiek	De nieuwste oproep (mei/juni 2012) vanuit het Prins Filipfonds naar alle scholen van de Vlaamse gemeenschap, de Franse gemeenschap en de Duitstalige gemeenschap heeft bijzondere aandacht voor scholen die hun uitwisselingsproject willen organiseren in het kader van WO I. Scholen die hierrond werken zullen meer financiële middelen (deels ter beschikking gesteld door de drie gemeenschappen via het PFF) krijgen dan scholen die dit thema niet als invalshoek nemen. Om scholen aan te moedigen om dit thema te nemen wordt er extra informatie gegeven aan scholen en wordt hen ook de weg getoond naar mogelijke partners op het terrein. Op voorstel van de vertegenwoordiger van de Vlaamse gemeenschap ging de raad van beheer van het PFF akkoord om bij de schooluitwisselingen de komende jaren als bijzondere invalshoek WOI te nemen. Hiervoor brachten de drie gemeenschappen een aantal experts uit de drie landsdelen samen en werd de oproep naar scholen 2012 uitgebreid met een extra document
Opmerkingen	Intern.  'Namenlijst' kan hefboom zijn om gemeenschappen nauwer met elkaar te laten samenwerken.

**OV 09** Bundeling en communicatie van alle educatieve initiatieven rond WO I

Beleidsdomein/rubriek	Departement O&V, AOC en AKOV
Initiatiefnemer	Departement O&V, AOC en AKOV
Actoren	CANON Cultuurcel, Klascement, Provincie West-Vlaanderen en Antwerpen, Cultuurnet, Klasse
Streefdatum/frequentie	
Laatste stand van zaken	In voorbereiding leerkrachtenevenement door AOC in het najaar 2014: een grootschalig evenement rond WOI eind september of begin oktober 2014 dat mikt op 5000 (met het gezin) deelnemende leerkrachten tijdens 1 weekend met op zaterdag en zondag hetzelfde programma gespreid over Vlaanderen met een klemtoon in de Westhoek  In voorbereiding Integratie van verschillende databanken <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cultuurkuur.be</li> <li>• Klascement / herinneringseducatie.be</li> <li>• "The great war" toolkit</li> <li>• <a href="http://www.2014-18.be">www.2014-18.be</a></li> </ul>

in voorbereiding brochure WOI voor voorjaar 2014

Via verschillende partners kunnen aanbieders van educatieve projecten opgeroepen worden om hun aanbod op te nemen in de databank

Historiek

Vanuit de grote vraag naar overzicht moet de werkgroep expliciete aandacht schenken aan de bundeling van het educatieve aanbod omtrent WOI  
BCH kan een actieve rol spelen in de bundeling van de projecten rond WOI Dit kan gebeuren via de samenwerking met KlasCement (materiaal) en/of Cultuurkuur (uitstappen)

Voor de concrete oplijsting kan samengewerkt worden met provinciale partners, die reeds gestart zijn met oplijsting van lokale initiatieven

Opmerkingen

OV 10 Stimuleren van uitwisseling tussen leerlingen en leerkrachten rond WOI

Beleidsdomein/rubriek Departement O&V, AOC en AKOV

Initiatiefnemer Departement O&V, AOC en AKOV

Actoren

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken Juni 2013

Opname van thema WOI in twinning programma's  
Opnemen van het thema in het netwerk van Vlaamse UNESCOscholen  
Participatie van 65 scholen aan In Flanders Fields Memorial Garden project Dit behelst o.a. een uitwisseling met Britse scholen.  
In gesprek met British Council en The Institute of Education over plannen UK ter bevordering van bezoek aan Westelijk front door scholieren  
In gesprek met The British Council over projecten "Global Voices" en "Connecting classrooms"  
In gesprek met andere gemeenschappen van België en Prins Filipsfonds om te kijken waar gezamenlijk acties georganiseerd kunnen worden

Historiek

Opmerkingen

# Ruimtelijke ordening, wonen en onroerend erfgoed

## RWO 01 Herinneringspark: oplevering masterplan

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer PGO

Actoren OE, RWO, TVL

Streefdatum/frequentie 2012 (Voltooid)

Laatste stand van zaken **Situering**

De studieopdracht van het Herinneringspark 2014-18 had als doel de opmaak van een conceptuele visie van een geïntegreerd en omvattend cultuurtoeristisch project in de frontstreek in functie van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog.

Het WOI landschap van de Westhoek is maar één onderdeel van een dynamisch cultuurlandschap dat de afgelopen 100 jaar tal van ingrijpende transformaties onderging. Deze evolutie heeft geleid tot een vervaging van de landschappelijke structuren die verwijzen naar de Eerste Wereldoorlog.

### Masterplan

In het masterplan werd een eenvoudig maar krachtig concept uitgewerkt waarbij belangrijke landschappelijke sites, die worden versterkt en opgenomen in een netwerk, worden ingezet om het verhaal van de oorlog en van het landschap te vertellen. Om dit netwerk van sites uit te bouwen werden enkele algemene grootschalige inrichtingsprincipes uitgewerkt. Deze algemene inrichtingsprincipes werden aangevuld met kleinschalige en specifieke inrichtingsprincipes die handelen over de vormgeving en materialisering van sites. Tenslotte werden deze algemene en specifieke inrichtingsprincipes getoetst en toegepast op een 40-tal sites in de Westhoek. Voor vijf van deze sites zijn, bij wijze van case study en na intensief overleg met de lokale besturen, gedetailleerde ontwerpvoorstellen opgemaakt. Voor de overige sites bleef de uitwerking beperkt tot het formuleren van een visievorming in de geest van het Herinneringspark.

### Communicatie

In samenwerking met het Team Vlaams Bouwmeester en het ontwerpteam werkte het agentschap Onroerend Erfgoed een uitgebreid artikel uit voor het architectuurtijdschrift A+. Het artikel "Herinneringspark 2014-2018 – Een nieuwe landschapslaag voor de Westhoek" verschenen in A+ nr. 238 (oktober-november 2012) schetst de belangrijkste lijnen van het masterplan Herinneringspark 2014-18.

Historiek

### Methodologie

Om een zo groot mogelijke synergie te genereren met al op stapel staande WOI-gerelateerde projecten werd in een eerste fase, in het voorjaar van 2011, een inventaris opgemaakt van alle lopende projecten en processen waar het Herinneringspark mee interfereert. Na een consultatie- en informatieronde bij lokale actoren werden uit de relevante projecten 5 case studies gedistilleerd. In een tweede fase heeft het ontwerpteam, in nauw overleg met de betrokken lokale actoren, in de zomer van 2011, ontwerpvoorstellen voor de 5 geselecteerde case studies uitgewerkt en inrichtingsprincipes voor de gehele Westhoek opgesteld. In de derde fase, in het najaar van 2011, werden de definitieve ontwerpen uitgewerkt in een einddocument. Op 7 februari 2012 werd het eindresultaat van het Herinneringspark 2014-18 voorgesteld.

Opmerkingen



## RWO 02 Voorbereiden en indienen van het Werelderfgoed dossier bij UNESCO

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer OE

Actoren

Streefdatum/frequentie 2015

Laatste stand van zaken **Situering.**

Vlaanderen heeft het plan opgevat om de getuigenissen van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek als UNESCO Werelderfgoed voor te dragen. Deze Unesco kandidatuur is het sluitstuk, de 'kers op de taart' van het project "Erfgoed van de Grote Oorlog".

### Concept

Deze WOI gerelateerde UNESCO werelderfgoed kandidatuur zal niet gebaseerd zijn op de historische slagvelden, maar eerder op het hedendaagse herinneringslandschap dat eruit is ontstaan, en meer specifiek op de universele waarden dat dit herinneringslandschap uitdraagt. Dit is een belangrijke nuance, want het verschuift de nadruk van een generisch gegeven (oorlog) naar een uniek aspect (internationale herinnering en de universele waarden hieraan gekoppeld). Vlaanderen gelooft dat het hiermee een zeer krachtig concept heeft volledig in lijn met de doelstellingen van UNESCO.

Het herinnerings- en herdenkingslandschap dat ontstaan is op de slagvelden van WOI is een uniek en waardevol gegeven.

- het is het gevolg van een globaal conflict zonder voorgaande dat het wereldbeeld volledig heeft hertekend,
- het is gecreeerd en wordt gedeeld door een internationale gemeenschap verspreid over de vijf continenten,
- het draagt een universele oproep tot duurzame vrede uit.

### Internationale samenwerking

De uitzonderlijke universele waarde van het erfgoed van de Grote Oorlog is niet exclusief voor Vlaanderen: ze is terug te vinden van de Noordzee tot aan de Zwitserse grens. Een erkenning van de herdenkingssites van de Eerste Wereldoorlog is dan ook bij uitstek een transnationaal dossier. Om dit te realiseren is Vlaanderen de trekker van een intensieve samenwerking met Wallonie en Frankrijk en van het uitbouwen van een breed internationaal draagvlak.

De in 2012 opgerichte internationale werkgroep is op regelmatige basis samengekomen om een gemeenschappelijk en afgestemd dossier uit te werken. Momenteel wordt er absolute prioriteit gegeven aan het voorbereiden van gemeenschappelijke teksten om het dossier op de Franse indicatieve lijst te laten opnemen en om het dossier op de Belgische indicatieve lijst bij te stellen.

Om dit proces te ondersteunen had minister Bourgeois op 7 november 2012, in Parijs, een ontmoeting met de Franse minister voor veteranenzaken Arif. Zij waren akkoord om een gezamenlijke intentieverklaring te ondertekenen tussen Frankrijk, Vlaanderen en Wallonie. De drie partners kunnen dan collectief hun gewicht in de weegschaal leggen om een internationaal draagvlak te genereren voor dit dossier.

Op 8 juni 2013 verzorgde de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering in Parijs een bijdrage aan het colloquium "Construire l'avenir des paysages et sites de mémoire de la Grande Guerre" georganiseerd door de associatie van 12 Noord-Franse departementen 'Paysages et sites de mémoire de la Grande Guerre' die het UNESCO-dossier aan Franse zijde trekt.

Het UNESCO dossier werd veelvuldig toegelicht en besproken tijdens internationale contacten van het agentschap Onroerend Erfgoed, het projectsecretariaat '100 jaar Grote Oorlog (2014-18)' en het Departement Internationaal Vlaanderen. Zo is de steun die de Commonwealth War Graves Commission (CWGC) op 26 oktober 2012 formeel heeft uitgesproken voor het UNESCO-dossier een belangrijke stap in het uitbouwen van een internationaal draagvlak. De CWGC is niet alleen één van de belangrijkste en grootste beheerders van WO I-erfgoed, zij vertegenwoordigt enkele

van de belangrijkste partnerlanden Australië, Canada, Indië, Nieuw-Zeeland, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika. Hun formele steun werd bewerkstelligd na intensieve contacten van Vlaanderen met de CWGC.

## Historiek

### Internationale samenwerking

De initiele contacten die in 2011 tussen Vlaanderen, Wallonie en Frankrijk werden gelegd hebben geleid tot de creatie in 2012 van een internationale werkgroep met de volgende leden

#### Voor Vlaanderen

- Het agentschap Onroerend Erfgoed
- Het projectsecretariaat '100 jaar Grote Oorlog (2014-18)'
- De Vlaamse vertegenwoordiging in Parijs

#### Voor Wallonie

- Le Département du Patrimoine

#### Voor Frankrijk

- De associatie van 12 Noord-Franse departementen 'Paysages et sites de mémoire de la Grande Guerre'

### Wetenschappelijke ondersteuning

Om het wetenschappelijke debat rond deze UNESCO kandidatuur te voeren en te voeden werkte het projectsecretariaat '100 jaar Grote Oorlog (2014-18)' en Onroerend Erfgoed nauw samen met het World Heritage Tourism Research Network (WHTRN), een internationaal netwerk van academici en experts op het gebied van UNESCO Werelderfgoed.

Deze samenwerking heeft al geresulteerd in een internationale workshop georganiseerd in de Westhoek op 16, 17 en 18 september 2011. Op deze workshop werd een breed debat gevoerd over o.a. WO I-erfgoed, een UNESCO nominatie voor dit erfgoed, de toeristische ontsluiting ervan en het lopende wetenschappelijke onderzoekswerk dat rond WO I-erfgoed verricht wordt. De deelnemers vertegenwoordigden een breed spectrum aan specialisten en experts op academisch, diplomatiek en ambtelijk vlak uit zowel binnen- als buitenland.

In samenwerking met deze partners werd in 2012 een meertalige internetenquête gelanceerd rond de herdenking van WO I.

Het doel van deze enquête was driedig.

- Nagaan hoe mensen over heel de wereld WO I herdenken;
- Nagaan of en hoe mensen met verschillende culturele achtergronden de herdenking aan WO I en het erfgoed dat daarmee verbonden is waarderen;
- Het in kaart brengen van de relatie tussen WO I erfgoed en toerisme

De resultaten zullen in 2013 verwerkt worden tot een wetenschappelijk rapport

## Opmerkingen

## RWO 03 Samenwerken met (internationale) organisaties die instaan voor het beheer van de (niet-) Belgische begraafplaatsen

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	PGO
Actoren	OE
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	American Battle Monuments Commission (ABMC). <ul style="list-style-type: none"> <li>• informatie-uitwisseling</li> <li>• het onderzoek naar de realisatie van een bezoekerscentrum (na)bij de Amerikaanse begraafplaats in Waregem.</li> </ul> Commonwealth War Graves Commission (CWGC):

- informatie-uitwisseling
- restauratiedossiers
- formele steun aan het UNESCO Werelderfgoeddossier (zie RWO 02)

#### Volksbund

- informatie-uitwisseling
- restauratiedossiers

Historiek

Opmerkingen

## RWO 04 De betrokkenheid van het brede publiek, waaronder kinderen en jongeren, bij WO I-erfgoed verhogen

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer OE

Actoren

Streefdatum/frequentie doorlopend

Laatste stand van zaken In de aanloop naar 2014 is er duidelijk een verhoogde belangstelling voor publicaties over het WO I-erfgoed. Het agentschap Onroerend Erfgoed maakt hiervan dankbaar gebruik om de in Vlaanderen aanwezige expertise zo ruim mogelijk te verspreiden en te delen.

Op 25 september 2012 verzorgde het agentschap Onroerend Erfgoed de lezing "Research, management and commemoration of World War I landscapes in Flanders" op het congres 'Landscapes of war, commemoration strategies and heritage management', van 24 tot 26 september 2012 in Rome

Op 11 juni 2013 bracht het agentschap Onroerend Erfgoed de lezing "Van loopgravenkaarten tot ruimtelijke planning" op een seminarie georganiseerd door het Interfacultair Centrum Agrarische Geschiedenis van de KU Leuven

Het agentschap Onroerend Erfgoed leverde in 2013 een bijdrage aan de publicatie EAC Occasional Paper 7 Heritage Reinvents Europe. Het artikel "Landscapes of memory: the heritage of the First World War in Flanders" gaat in op de erfgoedstrategie die Vlaanderen ontwikkelt voor zijn WO I-erfgoed

Het wetenschappelijk artikel "Loopgraven à la carte. Loopgravenkaarten uit de eerste wereldoorlog revisited" is in voorbereiding en zal in 2013 gepubliceerd worden in de reeks Relicta. Dit artikel gaat in op het gebruik van loopgravenkaarten voor WO I-onderzoek

Het agentschap Onroerend Erfgoed zal bijdragen leveren aan het in 2013 geplande speciaal nummer van 'De Grote Rede', het informatieblad van het Vlaams Instituut voor de Zee gewijd aan het thema "WOI & de zee"

Het agentschap Onroerend Erfgoed plant eveneens de publicatie van een publieksboek in 2015 waarbij de collectie van de Mission Dhuicque geconfronteerd zal worden met hedendaagse herfotografie.

Historiek

In 2010 werd een handleiding gepubliceerd 'Omgaan met oorlogserfgoed'. In 2011 verschenen enkele artikels over WO I-erfgoed die meer specifiek gericht zijn op de wetenschappelijke wereld. Een eerste bijdrage behandelt uitvoerig de Duitse militaire begraafplaatsen uit de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen. Een andere publicatie brengt een indringend onderzoek van Duitse legerbarakken in Jabbeke. Daarnaast werd een uitgebreid artikel over de restauratie van bunkers en schuilplaatsen uit Eerste Wereldoorlog in M&L gepubliceerd.

Het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog was het onderwerp van het colloquium 'Het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog in ruimtelijk perspectief' dat op 1 en 2 maart 2012 in CC Het Perron te Leper werd georganiseerd

De eerste dag spitte zich toe op de Vlaamse WO I-erfgoedstrategie en de beleidsmatige consequenties ervan. Op de tweede dag werd ingegaan op de vele wetenschappelijke

initiatieven die lopen in en over het oorlogslandschap van de Westhoek. Onder andere de resultaten van het multidisciplinaire WO I-erfgoed onderzoek in de Westhoek werden er toegelicht.

De resultaten van deze onderzoeken zullen eveneens publiek gemaakt worden door bijdrages aan wetenschappelijke publicaties.

Het colloquium werd beide dagen bijgewoond door een 250 tal deelnemers. Het deelnemersveld bestond voornamelijk uit actoren die beroepsmatig met WO I-erfgoed werkzaam zijn zoals lokale en provinciale mandatarissen, ambtenaren van lokale, provinciale en Vlaamse administraties, vertegenwoordigers van middenveldorganisaties en specialisten uit de museale en academische wereld.

Dit colloquium was een co-organisatie van het projectsecretariaat '100 jaar Grote Oorlog (2014-18)', het agentschap Onroerend Erfgoed, de provincie West-Vlaanderen, Hogeschool Gent en Universiteit Gent.

Opmerkingen

## RWO 05 Samenwerking tussen onroerend erfgoed en toerisme promoten

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	OE
Actoren	TVI
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Algemeen: een personeelslid van het agentschap Onroerend Erfgoed is gedetacheerd naar Toerisme Vlaanderen om de toeristische promotie van Vlaanderen in het buitenland via het rijke Vlaamse erfgoed te bevorderen. Specifiek: Het Herinneringspark 2014-18 (RWO 01) en de projecten van het Impulsfonds 100 jaar Grote Oorlog (TOE 02) spelen in op het raakvlak tussen WO I-erfgoed en WO I-toerisme.

Historiek

Opmerkingen

## RWO 06 Aandacht besteden aan onderhouds- en restauratiewerken aan WO I-relicten in het bezit van Vlaamse overheidsdiensten

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	OE
Actoren	
Streefdatum/frequentie	doorlopend
Laatste stand van zaken	Zie actie MOW 06

Historiek

Opmerkingen

## RWO 07 Afwerken van de multidisciplinaire inventaris voor de frontzone

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	OE
Actoren	

Streefdatum/frequentie

Voltooid

Laatste stand van zaken

### Situering

Het onderzoek van het bouwkundig, landschappelijk en archeologisch WO I-erfgoed vormt de wetenschappelijke basis van de strategie "erfgoed van de Grote Oorlog"

In 2002-2005 werd een inventaris van materiële en bouwkundige relikten van WO I in de Westhoek samengesteld (raadpleegbaar op <http://inventaris.vroe.be/woi>). Een onderzoek dat zich concentreerde op de archeologische en landschappelijke aspecten van het WO I-erfgoed volgde in 2010-2012.

### Doel

- Een inschatting maken van de bewaringstoestand van de resten van de oorspronkelijke oorlogsinfrastructuur in de bodem
- Nagaan wat er ons nog rest van oorlogslandschappen: waar bevinden de interessante WO I-sites zich, waar is de oorlog nog beleefbaar, welke zones hebben vandaag nog een belangrijke symbolische betekenis?

### Resultaten

Voor de frontzone van de Westhoek werd op basis van het multidisciplinaire wetenschappelijke onderzoek een selectie gemaakt van 27 herinneringsplaatsen in 6 clusters, aangevuld met een 28e, eerder geïsoleerde en kleinere herinneringsplaatsen. Een "herinneringslandschap" is een historisch betekenisvolle plek waar de band met het oorlogslandschap nog duidelijk aanwezig is en visueel beleefd kan worden, waar zichtbare materiële WO I-relikten en ruimtelijke dragers in hun onderlinge samenhang worden bekeken en die we voor de toekomst willen vrijwaren van al te zware ingrepen of verstoringen, met de bedoeling om er het (oorlogs)landschap leesbaar te houden.

#### Cluster 1: Tussen Frontzone en IJzer

1. Oud-Stuivekenskerke
2. Dodengang
3. Tussen Frontzone en de IJzer

#### Cluster 2: Kanaalzone en het gebied van de eerste gasaanval

4. Drie grachten
5. Ieperleekanaal
6. Merkem
7. Pilkem ridge en Caesar's Nose
8. Langemark

#### Cluster 3: Slagveld van Passendale

9. Slagveld Passendale
10. Beselarestraat

#### Cluster 4: De Ieperboog en het Geluveldplateau

11. Kasteelparken Herenthage
12. Bellewaarde Hoeve, het Hooge
13. Wieltje, Frezenberg
14. Drieblotenbos, Hill 62
15. Gasthuisbossen, Zwarteleen, Mount Sorrel
16. Observatory Ridge
17. Polygoonbos

#### Cluster 5: De Wijtschateboog

18. Hill 60 en Caterpillar
19. De Bluff
20. Bernikkewallestraat
21. St-Elooi
22. Wijtschateboog
23. Bossen Vorfeldzone

## Cluster 6: De West-Vlaamse heuvels

- 24 Kemmelberg
- 25 Scherpenberg
- 26 Vierstraat, Hoge Bassele
- 27 Slagvelden van Loker
- 28 Bos van Houthulst

### Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek werden de volgende conclusies en aanbevelingen geformuleerd

- Bij planologische ontwikkelingen dient er rekening gehouden worden met WO I landschappen. Hierbij dient er gestreefd te worden naar het behoud van belangrijke ruimtelijke dragers, het bouwvrij houden van bestaande open ruimtes, het vrijwaren van belangrijke vistas en het herkenbaar houden van wederopbouwbossen.
- Er dient te worden ingezet op de bescherming van landschappelijke WO I-relicten zoals mijnkraterrestanten en loopgraventracés. Men dient echter voorzichtig te zijn met de interpretatie van kleine reliefsporen. Deze kunnen een aanwijzing zijn voor goede bewaring van eventuele WO I-sporen maar dit is niet altijd de enige oorzaak. De graslanden met WO I sporen dienen bij voorkeur niet gescheurd te worden.
- Archeologische WO I sporen zijn eerder schaars aan het noordelijke IJzerfront, maar goed bewaard in het zuidelijke front. De bewaringscondities zijn echter lokaal erg verschillend en dus moeilijk voorspelbaar. De plaatsen waar een goede bewaring van archeologisch erfgoed kan worden vermoed zijn graslanden met langdurig gebruik, bos, dijken en spoorwegbermen en locaties van geruimde militaire begraafplaatsen. Ruimtelijke ingrepen zoals bos- en natuurbeheerwerken of werken aan dijken op deze locaties wordt bij voorkeur archeologisch begeleid. Plaatsen waar een uitstekende bewaring is aangetoond zijn Pilkem, Hooge en St-Elooi. Er moet aandacht gaan naar de documentatie, registratie en monitoring van diepliggende WO I-structuren zoals ondergrondse schuilplaatsen en mijntunnels. Gekende locaties worden omwille van de bewaring en het risico op grondverzakkingen bij voorkeur bouwvrij gehouden.

## Historiek

### Methodologie

Om een idee te krijgen van de bewaringstoestand van archeologische sporen was een waarderend onderzoek door middel van proefsleuven het meest aangewezen. In plaats van een grote oppervlakte te bemonsteren, is gekozen voor lange, smalle sleuven die zoveel mogelijk structuren aansnijden. De locaties van de proefsleuven zijn uitgekozen in overleg met lokale actoren en nadat de mogelijke oorlogssporen aan de hand van luchtfoto's (inbreng UGent, vakgroep archeologie) in kaart werden gebracht. Mits toestemming van de eigenaars kon dan ook effectief worden opgegraven. Aansluitend bij de proefsleuven werd met behulp van magnetometrie en grondradar een groter gebied onderzocht.

Verspreid over de frontzone werden 19 locaties onderzocht aan de hand van 37 proefsleuven.

In het landschapsonderzoek werd in eerste instantie gewerkt met loopgravenkaarten uit 1914-18. Daaruit kon men afleiden hoe het oorlogslandschap in elke fase van de oorlog was opgebouwd waar de frontlijnen zich bevonden, waar de belangrijkste verdedigingslijnes, de inplanting van bunkers en ondergrondse schuilplaatsen in beschoten terrein, observatieposten, waar de slachtoffers werden begraven – vaak in nu verdwenen kleine begraafplaatsen of eenzame soldatengraven. Eenmaal gegeorefereerd en ingetekend in GIS vergeleken we het oorlogslandschap met hedendaagse datalagen, zoals het digitale hoogtemodel en de orthofoto's. Kennis over de opbouw van het oorlogslandschap, de link met het hedendaagse landschap en de verhalen uit de historische literatuur lieten vervolgens toe om de belangrijkste WO I-sites die nog niet al te zeer verstoord zijn, af te bakenen en verder te documenteren.

### Wetenschappelijke ondersteuning

Deze onderzoeken werden wetenschappelijk ondersteund door

- Luchtfotografie UGent – vakgroep archeologie
- Grondradar UGent – vakgroep bodembeheer
- Magnetometrisch onderzoek Cranfield University (VK)
- Landschapsonderzoek Hogeschool Gent en Memorial Museum Passchendaele 1917, Zonnebeke
- Archeologie No Man's Land (VK)
- Muntievondsten Defensie - Dienst voor Opruiming en Vernietiging van Ontploffingstuigen (DOVO)
- Documentatie In Flanders Fields Museum, Ieper

Opmerkingen

- -

**RWO 08** Op basis van inventaris: formuleren van onderbouwde en gedifferentieerde waardering van het onroerend erfgoed als basis voor het behoud en beheer van de onroerend erfgoedwaarden in de frontzone

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	OE
Actoren	
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p>Valorisatiemogelijkheden en link met bescherming</p> <p>Het WO I onderzoek levert informatie op die bruikbaar is voor beschermingen van WO I-erfgoed in het bijzonder voor de ruimtelijke verankering ervan. In het kader van AGNAS loopt momenteel een procedure voor de afbakening van de gebieden natuur en agrarische structuur ten zuiden van Ieper (Heuvelland-Mesen-Ieper zuid-stuk van Zonnebeke). Onder meer de bevindingen rond WO I-archeologie en oorlogslandschappen gelden als inbreng van de erfgoedsector en krijgen daar hun ruimtelijke doorvertaling.</p>
Historiek	Zie actie RWO 10
Opmerkingen	

**RWO 09** Beschermingstraject Grote Oorlog - traject 1 (basis: inventaris bouwkundig WO I-erfgoed 2002-2005) - bescherming van de waardevolle WO I-relicten

Beleidsdomein/rubriek	RWO
Initiatiefnemer	OE
Actoren	
Streefdatum/frequentie	Doorlopend
Laatste stand van zaken	<p><b>Situering</b></p> <p>Op basis van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek werd voor het belangrijkste en meest relevante WO I-erfgoed een beschermingsbeleid opgestart. Dit beschermingstraject spitst zich toe op drie grote thema's: 'militaire begraafplaatsen', 'verdedigingsconstructies' en 'herdenkingsmonumenten', aangevuld met kleinere thema's of heel specifieke items zoals noodwoningen en logistieke constructies.</p> <p>Het klassieke beschermingsinstrument is het meest geschikt voor bouwkundig erfgoed. Zo zijn er in de regeerperiode juli 2009 – december 2012 al 209 WO I-relicten voorlopig, en 187 definitief, beschermd als monument.</p>

**Stand van zaken**

- - -

#### Historiek

In de periode juli-december 2012 lag de klemtoon op waardevolle bunkers en schuilplaatsen in de provincie West-Vlaanderen, de defensieve architectuur opgetrokken rond de 'nationale vesting Antwerpen' in de provincie Oost-Vlaanderen en oorlogsgedenktekens in de provincies Antwerpen en Limburg

Alle militaire begraafplaatsen in Vlaanderen zijn beschermd

In de periode juli-december 2011 werd er vooral ingezet op de bescherming van waardevolle defensieve constructies zoals bunkers, forten en schuilplaatsen, niet alleen in de noordelijke Westhoek, maar ook in het noorden van Oost-Vlaanderen. In de provincie Antwerpen en Oost-Vlaanderen werden ook de belangrijkste en best bewaarde oorlogsgedenktekens beschermd. Naast dit thematisch beschermingsparcours werden ook nog enkele individuele dossiers opgesteld inzake erfgoed van de Eerste en Tweede Wereldoorlog

In de periode januari-juni 2012 lag de klemtoon op de bescherming van waardevolle defensieve constructies zoals bunkers en schuilplaatsen in de Westhoek, en oorlogsgedenktekens in de provincie Vlaams-Brabant.

#### Opmerkingen

### RWO 10 Beschermingstraject Groote Oorlog - traject 2 (basis: multidisciplinaire inventaris + waardering 2012) - representatieve selectie van te beschermen landschapselementen

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer OE

Actoren

Streefdatum/frequentie Doorlopend

Laatste stand van zaken **Situering**

Het landschap is een belangrijke laatste getuige. Het creëerde immers de voorwaarden en de omstandigheden waarin de meedogenloze gevechten van de Eerste Wereldoorlog plaatsvonden. De ruimtelijke verankering van grotere gehelen krijgt dan ook ruime aandacht.

De erfgoedwaarden die met het landschap verbonden zijn zullen, naast de inzet van het klassieke beschermingsinstrumentarium, ook ruimtelijk verankerd worden door de opmaak van erfgoedlandschappen, voorafgegaan door de aanduiding van ankerplaatsen.

#### Stand van zaken

Momenteel loopt de aanduidingsprocedure voor drie geclusterde ankerplaatsen in de streek ten zuiden van Ieper. De ankerplaats 'West-Vlaamse Heuvels' werd definitief aangeduid op 22 februari 2013. Op 3 juli 2013 volgde de definitieve aanduiding van de ankerplaats 'Ieperse vestingen en omgeving, bossen ten zuiden en heuvelrug Wijtschate-Mesen' en de ankerplaats 'Polygoonbos en Reutelbeekvallei'.

Deze procedure wordt ingepast in het lopende AGNAS-proces 'Ieperboog Zuid' (de afbakening van de gewenste natuurlijke en agrarische structuur). Dit moet toelaten dat de omzetting naar erfgoedlandschappen gebeurt in overleg met alle betrokken partners (lokale besturen, sectoren, ...). In de periode juli-december 2012 werd de ronde van bilaterale overlegmomenten, over het eerste RUP-voorstel, tussen het AGNAS RUP-team en de diverse betrokken actoren, verdergezet. De input van deze overlegronde wordt momenteel verwerkt in een nieuw RUP-voorstel dat vervolgens weer zal worden teruggekoppeld met alle actoren.

In het najaar van 2012 zijn eveneens de voorbereidingen voor de opmaak van drie ankerplaatsen ten noorden van Ieper gestart, met name voor 'het slagveld Passendale', 'het slagveld Pilkem Ridge - Caesars Nose' en 'het kanaal Ieper-IJzer'.

Buiten de Westhoek werden in het najaar van 2012 de dossiers voor een voorlopige aanduiding als ankerplaats opgestart voor de volgende WO I gerelateerde sites:

- het WO I-slagveld van Halen (Limburg)
- de Getevallei (Vlaams-Brabant)



- het gebied van de antitankgracht van Stabroek tot Ranst (WO II) met inbegrip van een zone waarin zich nog diverse WO I-relicten bevinden (Antwerpen).  
Voor deze site wordt uitvoerig gebruik gemaakt van het studiewerk over de Antwerpen-Turnhoutstelling dat de vakgroepen Geografie en Archeologie van de Universiteit Gent uitvoerden in opdracht van de provincie Antwerpen

#### Historiek

De ankerplaats 'West-Vlaamse Heuvels' werd voorlopig aangeduid op 27 februari 2012. Op 9 juli 2012 volgde de voorlopige aanduiding van de ankerplaats 'Ieperse vestingen en omgeving, bossen ten zuiden en heuvelrug Wijtschate-Mesen' en de ankerplaats 'Polygoonbos en Reutelbeekvallei'.

Medio 2011 is het overlegproces van het AGNAS Ieperboog Zuid proces van start gegaan. In het voorjaar van 2012 is een eerste discussievoorstel voor het ruimtelijk uitvoeringsplan in bespreking gebracht. Op basis van de opmerkingen van de betrokken lokale besturen en middenveldorganisaties zal het voorstel bijgesteld en verder uitgewerkt worden in 2012. Een tweede discussievoorstel zal in 2013 voor verdere bespreking aan de actoren voorgelegd worden.

#### Opmerkingen

**RWO 11** Verder uitbouwen van een globale beheers- en onsluitingsvisie m.b.t. lokale initiatieven zoals sluizencomplex Nieuwpoort, Duitse oorlogsbegraafplaatsen, houten legerbarakken in Jabbeke, archeologisch onderzoek A19-autoweg)

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer OE

Actoren

Streefdatum/frequentie Doorlopend

Laatste stand van zaken

Historiek cfr. dossier Herinneringspark RWO 01

#### Opmerkingen

**RWO 12** Het verzorgen van een transparante communicatie naar de betrokken actoren in het kader van lopende RWO-projecten

Beleidsdomein/rubriek RWO

Initiatiefnemer PGO; RWO, OE

Actoren

Streefdatum/frequentie Doorlopend

Laatste stand van zaken De Vlaamse overheid bouwt het project 'Erfgoed van de Eerste Wereldoorlog' uit in overleg met diverse partners zoals de provincies en de gemeenten, maar ook met diverse sectoren zoals onder meer landbouw, natuur, mobiliteit, wonen, werken en toerisme om te komen tot een geïntegreerd en gedragen verhaal.  
Om dit te realiseren, wordt een intensieve communicatiestrategie voor de lokale gemeenschap uitgewerkt gericht op informatie, sensibilisering en educatie. En wordt in het kader van de diverse projecten (onderzoek, bescherming, beheer en erkenning) gestreefd naar een maximale participatie met betrokken (lokale) actoren, stakeholders, belangenverenigingen en individuele burgers.

#### Historiek

#### Opmerkingen

# Toerisme

## TOE 01 Globaal actieplan toeristische valorisatie WO I

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen, Westtoer
Streefdatum/frequentie	2008
Laatste stand van zaken	Voltooid
Historiek	<p>In opdracht van Toerisme Vlaanderen verzorgde Westtoer de opmaak van een actieplan "Toeristische valorisatie van erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek met het oog op 100 jaar Grote Oorlog (2014-18)". Dit plan bouwde verder op een onderzoek dat in 2006 plaatsvond in dezelfde context.</p> <p>Het plan schetst de krijtlijnen van de aanpak die de toeristische actoren hanteren voor zowel de productontwikkeling, de promotie als de organisatie van de herdenking.</p> <p>Samengevat komen deze neer op:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• de ontwikkeling van een attractief, divers en kwalitatief hoogstaand toeristisch totaalproduct in de Westhoek op het gebied van WO I</li> <li>• de Westhoek uitspelen als een topbestemming op het gebied van oorlogstoerisme</li> <li>• met de diverse partners het WO I-toerisme coördineren</li> </ul>
Opmerkingen	

## TOE 02 Impulsprogramma 100 jaar Grote Oorlog: investeringen WO I

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen
Streefdatum/frequentie	2010 (en volgende jaren)
Laatste stand van zaken	<p>In uitvoering</p> <p>Na het vernieuwde In Flanders Fields Museum (opening juni 2012) werd in de herfst van 2012 ook het bezoekerscentrum Lyssenthoek Cemetery (Poperinge) afgewerkt. In de zomer van 2013 volgde de opening van de nieuwe vleugels van het Memorial Museum Passchendaele 1917 (Zonnebeke). De andere projecten zijn volop in realisatiefase.</p>
Historiek	<p>Om de kwaliteit van het aanbod voor de WO I-toerist vanaf 2014 te garanderen, stelde de Vlaamse Overheid 15 miljoen euro ter beschikking voor een 'Impulsprogramma 100 Jaar Grote Oorlog – investeringen'. Via een eenmalige subsidie-oproep konden projecten in heel Vlaanderen worden ondersteund, die:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• het bestaande aanbod uitbreiden, moderniseren en innoveren,</li> <li>• het (internationaal) onthaal ter plaatse verbeteren</li> <li>• de link tussen specifieke sites en het landschap als getuige versterken</li> </ul> <p>De oproep om projectvoorstellen in te dienen in het kader van dit impulsprogramma gebeurde in juni 2010. Na een uitgebreide screening en quotering van de 69 ingediende projecten zijn in december 2010 de 44 projecten bekendgemaakt die op een subsidie kunnen rekenen.</p> <p>Van die 44 projecten werden 5 strategische projecten al eerder goedgekeurd en bekendgemaakt, omdat deze rechtstreeks uitvoering geven aan het globale actieplan.</p>

uit 2008 (zie fiche TOE 01) .

het In Flanders Fields Museum en de ontsluiting van de belforttoren in Ieper  
de museumtuin en legacy bij het Memorial Museum Passchendaele 1917 in  
Zonnebeke

100 jaar Poperinge achter het front met het Lijssenthoek Cemetery en het Talbot  
House in Poperinge

een actualisering van het IJzertorenmuseum en de IJzertorensite in Diksmuide

een nieuw bezoekerscentrum bij het sluisencomplex aan de Ganzepoot in  
Nieuwpoort

Projecten worden enkel gesubsidieerd wanneer zij rekening houden met vereisten  
inzake duurzaamheid, toegankelijkheid, kwaliteit beantwoordend aan inhoudelijke  
criteria

#### Opmerkingen

### TOE 03 Impulsprogramma 100 jaar Groote Oorlog: evenementen WO I

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen
Streefdatum/frequentie	2011-2012 ( en volgende jaren)
Laatste stand van zaken	<p>Op 26 juni 2012 werd bekend gemaakt dat een reeks van 10 evenementen met internationaal potentieel subsidies uit het impulsprogramma ontvangen. Gezien het overweldigende succes van de oproep en de hoge kwaliteit van vele voorstellen heeft de bevoegde minister samen met Toerisme Vlaanderen initiatief genomen om nog (beperkte) bijkomende middelen te zoeken. In november 2012 konden zo nog 4 bijkomende projecten worden gesubsidieerd. Het bedrag aan impuls subsidies bedroeg in totaal 6,7 miljoen eur of 1,7 miljoen méér dan de oorspronkelijk voorziene 5 miljoen euro. De projecten zijn momenteel in voorbereiding. Het eerste gesubsidieerde evenement dat zal plaatsvinden is de dubbeltentoonstelling Oorlog en Trauma, van het IFFM in Ieper en het Museum Dr. Guislain in Gent.</p>
Historiek	<p>2010-2011: voorbereidende vergaderingen van Toerisme Vlaanderen met diverse partners waaronder ook PGO voor de opmaak van het referentiekader WO I- evenementen</p> <p>Oproep op 15 oktober 2011 door Toerisme Vlaanderen voor de organisatie van evenementen in de periode 2014-2015 die een internationaal publiek kunnen aanspreken en die beantwoorden aan de vooropgestelde inhoudelijke en vormelijke criteria. Bij afsluiting van de oproep op 1 februari 2012 zijn 75 projecten ingediend. Het beschikbare subsidiebedrag op dat moment bedraagt 5 miljoen euro.</p> <p>Projecten worden enkel gesubsidieerd wanneer zij rekening houden met vereisten inzake duurzaamheid, toegankelijkheid, kwaliteit beantwoordend aan inhoudelijke criteria.</p>
Opmerkingen	<p>Toerisme Vlaanderen houdt rekening met een tweede oproep evenementen voor de periode 2016-2018, maar dit is onder voorbehoud van (a) akkoord van de bevoegde minister (b) beschikbaarheid van middelen en (c) ervaring met de herdenking in het algemeen en de eerste oproep in het bijzonder.</p>

### TOE 04 Toeristisch marketingplan 2014-2018 Honderd Jaar Groote Oorlog

Beleidsdomein/rubriek	IV
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen, Westtoer, PGO

Streefdatum/frequentie Juni 2012  
 Laatste stand van zaken Voltooid

**Historiek**

“De Westhoek, en bij uitbreiding Vlaanderen, positioneren als dé regio in Europa waar het verhaal van de Eerste Wereldoorlog beleefd kan worden als een fascinerende geschiedenis met een universeel menselijke boodschap van vrede” dat is de missie van het toeristisch marketingplan dat in juni 2012 werd afgerond.

Het plan gaat uit van een dubbele positionering, met name enerzijds “In Flanders Fields voel je de verbondenheid met de geschiedenis” (het WO I-erfgoed primeert als belevingselement), en anderzijds “Flanders Fields biedt je een vakantie met een verhaal” (vakantiebeleving primeert, het WO I-verhaal is een extra dimensie)

Naargelang de doelgroep en context zal één van beide of beide positioneringen worden uitgespeeld.

Toerisme Vlaanderen voorziet internationale toeristische promotie voor de herdenking 2014-2018 in (in dalende prioriteit)

1° Vlaanderen, Groot-Brittannië  
 2° Nederland, Ierland, Canada en de Verenigde Staten, Nieuw-Zeeland en Australië  
 3° Wallonie, Frankrijk, Duitsland  
 4° India en China

Andere landen zullen enkel reactief bediend worden

Naar taakverdeling staat Westtoer in voor de promotie op de binnenlandse markt (Vlaanderen, Wallonie) en neemt Toerisme Vlaanderen de internationale promotie voor zijn rekening. Met het PGO zal worden samengewerkt om tot een centrale kalender van publieksactiviteiten te komen

Naast missie, visie en strategische keuzes voor de volledige herdenkingsperiode, werd ook een operationeel plan voor de eerste actieperiode (2013-2015) uitgetekend

**Opmerkingen**

Bouwt verder op TOE 01

## TOE 05 Toeristische productontwikkeling

**Beleidsdomein/rubriek** IV

**Initiatiefnemer** Toerisme Vlaanderen

**Actoren** Toerisme Vlaanderen, lokale publieke en private actoren, andere beleidsdomeinen

**Streefdatum/frequentie** 2014

**Laatste stand van zaken** In uitvoering

In overleg met de vakorganisaties Horeca Vlaanderen en BAAV (autocarondernemers) en de betrokken toeristische diensten is een pakketreis uitgewerkt waarbij verblijf in Gent, Brugge of aan de Kust wordt gecombineerd met een dagexcursie naar de Westhoek (thema WO I).

In overleg met Westtoer is gestart met het uitwerken van een (internationaal) onthaalplan. Dit plan zal klaar zijn tegen eind 2013 en zijn uitvoering kennen vanaf lente 2014

**Historiek**

Ondanks de Vlaamse en lokale inspanningen vertoont het toeristische aanbod inzake WO I nog een aantal lacunes. Deze situeren zich onder meer op het vlak van

- bereikbaarheid
- aanbod van tours en excursies, zowel voor individuen als voor groepen
- aanbod van verblijfsarrangementen, zowel voor individuen als groepen
- routes
- formules van kortingen en voordelen

- de organisatie van het (internationaal) onthaal
- toegankelijkheid (zie TOE 06)

In nauw overleg met publieke en private actoren en met collega-administraties tracht Toerisme Vlaanderen deze lacunes te verkleinen en/of weg te werken. Resultaat is afhankelijk van de medewerking van tal van partners.

Opmerkingen

Deze acties geven uitvoering aan TOE 01 en TOE 04

## TOE 06 Toegankelijkheid van de volledige vakantieketen

Beleidsdomein/rubriek IV

Initiatiefnemer Toerisme Vlaanderen

Actoren Westkans vzw, provincie West-Vlaanderen, Toerisme Vlaanderen, lokale actoren

Streefdatum/frequentie 2014

Laatste stand van zaken In uitvoering

In 2012 werd de huidige stand van zaken in beeld gebracht. Gedetailleerde doorlichtingsrapporten zijn opgeleverd in december en worden nu ten gronde geanalyseerd. Samengevat kan worden gesteld

- Diensten voor toerisme en logiesaanbod scoren vrij goed, mede dankzij het gevoerde stimulerende en ondersteunende beleid van de Vlaamse overheid de voorbije jaren,
- De bezienswaardigheden laten een gemengd beeld zien en vragen om verbetering;
- Restaurants, café's, openbaar vervoer en openbaar sanitair zijn problematischer,
- Wat routes betreft is het wellicht zinniger om een specifieke route te ontwikkelen die aangepast is aan personen met een verminderde mobiliteit of andere aandachtspunten

Op basis van deze bevindingen werkt Toerisme Vlaanderen nu een verdere aanpak uit. De doelstelling blijft om de volledige vakantieketen in de Westhoek zo toegankelijk mogelijk te maken. Dit zal echter inspanningen vergen van heel wat actoren.

Ondertussen wordt de verzamelde toegankelijkheidsinformatie verder verwerkt en voorbereid op een maximale verspreiding zowel in binnenland als buitenland, en dit in zo veel mogelijk kanalen.

Historiek

Toegankelijkheid van logies en toeristische bezienswaardigheden is sinds vele jaren een belangrijke doelstelling van het Vlaamse toeristische beleid waaraan Toerisme Vlaanderen uitvoering geeft. Op het vlak van de toegankelijkheid van logies en van gesubsidieerde toeristisch-recreatieve projecten werden in de periode 2000 – 2010 sterke resultaten geboekt, m.i.v. een goede informatieverstrekking hierover.

Met de toegankelijkheid van bepaalde punten is echter de toegankelijkheid van de volledige vakantieketen ('van deur tot deur') nog niet gegarandeerd. Ter voorbereiding van '100 Jaar Grote Oorlog' is daarom een proefproject voor de Westhoek opgezet om maximale toegankelijkheid van de volledige vakantieketen (info, onthaal, verblijf, beleving, mobiliteit, reca, shopping,...) te realiseren. Dit project startte in het najaar 2011 en loopt over drie jaren.

Opmerkingen

## TOE 07 Promotie op internationale toeristische vakbeurzen WTM en ITB

Beleidsdomein/rubriek	iv
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen, lokale deelnemende actoren
Streefdatum/frequentie	2012 - 2014
Laatste stand van zaken	<p>In uitvoering</p> <p>Conform hun actieplannen geven de buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen tal van presentaties, zijn zij aanwezig op grotere en kleinere vakbeurzen, werken zij bijdragen uit in vaktijdschriften. Daarnaast gebeuren ook tal van onderhandelingen met individuele partners in de reisindustrie. Scharnierpunten in 2013 zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ITB Berlijn (6-8 maart 2013), een professionele toeristische beurs van wereldformaat waar vooral de spelers op het Europese vasteland bereikt kunnen worden. De Eerste Wereldoorlog was er één van de drie thema's die in de aandacht stonden op de stand van Toerisme Vlaanderen,</li> <li>- UK-workshop in Ieper (24-25 maart 2013). Het Toerisme Vlaanderen-kantoor uit Londen wierf een 40-tal toeristische bedrijven uit de UK om zaken te komen doen met de Vlaamse aanbieders en om van nabij kennis te maken met de kwaliteit van het vernieuwde aanbod. Wegens de grote vraag zal een tweede workshop georganiseerd worden eind september 2013,</li> <li>- WTM Londen (4-7 november 2013), dé professionele reisbeurs om de landen van de Commonwealth te bereiken. Vlaanderen zal er 'premier partner' zijn en in het brandpunt van de belangstelling staan met '2014-18. In Flanders Fields'.</li> </ul>
Historiek	<p>Voor het bereiken van de internationale bezoekers is het essentieel om touroperators, incomings, vervoersmaatschappijen en andere reisprofessionals te motiveren om in te spelen op '100 jaar Grote Oorlog' en onze bestemming in hun aanbod op te nemen.</p> <p>Daarom zal Toerisme Vlaanderen de eerstkomende jaren zijn aanwezigheid op de grootste internationale vakbeurzen in het teken van 2014-2018 stellen. Concreet gaat het om de World Travel Market te Londen (herfst 2012 en 2013) en ITB Berlijn (lente 2013 en 2014).</p> <p>Vlaamse aanbieders kunnen onder voorwaarden participeren aan deze beurzen via de stand van Toerisme Vlaanderen.</p>
Opmerkingen	Uitvoering van het marketingplan (TOE 04)

## TOE 08 Promotie via internationale persreizen en -momenten

Beleidsdomein/rubriek	iv
Initiatiefnemer	Toerisme Vlaanderen
Actoren	Toerisme Vlaanderen, lokale actoren voor begeleiding ter plekke
Streefdatum/frequentie	<p>Individuele internationale persreizen doorlopend</p> <p>Groepsreizen, volgens marketingplan, gekoppeld aan bijzondere momenten in de herdenkingskalender</p>
Laatste stand van zaken	<p>In uitvoering</p> <p>In het najaar van 2012 vonden enkele persreizen opgezet naar aanleiding van de heropening van het In Flanders Fields Museum. Ook in het voorjaar van 2013 werden al initiatieven naar de pers opgezet, met briefings over het totaalprogramma in Parijs en Berlijn, en enkele ad hoc persreizen. De systematische perswerking zou volgens het marketingplan pas in 2014 starten, maar gezien de stijgende interesse is deze timing vervroegd en worden nu tal van persreizen voorbereid voor de herfst van 2013.</p>

## TOE 09 Internationale promotiecampagne 14-18

Beleidsdomein/rubriek IV

Initiatiefnemer Toerisme Vlaanderen

Actoren Toerisme Vlaanderen

Streefdatum/frequentie 2014-2018

Laatste stand van zaken In voorbereiding

Door middel van een specifieke campagne zal Toerisme Vlaanderen het buitenlandse publiek actief uitnodigen voor een bezoek aan Vlaanderen naar aanleiding van 100 jaar Eerste Wereldoorlog. De campagne werd in april 2013 gegund, en het reclamebureau werkt nu de strategie en het creatieve concept uit. De start van de campagne wordt verwacht eind oktober/begin november 2013 (o.v.v.). De campagne zal volop lopen vanaf begin 2014.

Uiteraard zal het thema WO I ook volop aan bod komen in de recurrente bestemmingscampagnes die de buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen voeren in de diverse landen waar ze actief zijn.

Historiek

Opmerkingen Uitvoering van het marketingplan (TOE 04)

## Werk en sociale economie

WSE 01 De mogelijkheden van sociale economie benutten, bv om onder begeleiding reconstructies te realiseren (bv een noodwoning) of om graven (bv. gemeentelijke grafperken) en monumenten te onderhouden (bv. ook beplantingen) en ev te herstellen

Beleidsdomein/rubriek WSE

Initiatiefnemer WSE

Actoren

Streefdatum/frequentie

Laatste stand van zaken

Historiek Bijvoorbeeld in het raam het project "Herinneringspark 2014-2018" of binnen het cultuurprogramma "Gone West" van de provincie West-Vlaanderen

Opmerkingen



## Welzijn, volksgezondheid en gezin

### WVG 01 De organisatie van het Rode Kruis wordt actief betrokken bij de herdenking van WOI

Beleidsdomein/rubriek	WVG
Initiatiefnemer	PGO, WVG
Actoren	Rode Kruis
Streefdatum/frequentie	2013
Laatste stand van zaken	
Historiek	<p>Het Rode Kruis Vlaanderen wil een actieve bijdrage leveren aan het vredessymposium met Nobelprijswinnaars voor de Vrede dat in 2013 wordt georganiseerd, waaronder mogelijks het aanleveren van een keynote-speaker.</p> <p>Het Rode Kruis onderzoekt welke eigen projecten kunnen gelinkt worden aan de herdenking zoals het jaarlijks bedankingsfeest voor zijn personeel en vrijwilligers en de "Europese Eerste Hulp wedstrijd". Doelstelling is om dit initiatief naar Vlaanderen te halen in 2014</p> <p>Verder wordt er onderzocht of er een bijdrage kan geleverd worden aan de openingsceremonies van de strategische projecten (bijvoorbeeld Poperinge onthaalcentrum Lyssenthoek begraafplaats in september 2012)</p> <p>Historiek Overlegmomenten met het RKV!</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• 13/7/2011. PGO</li><li>• 7/12/2011. Kabinet minister Bourgeois / PGO</li></ul>
Opmerkingen	